

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ**

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Διπλωματική Εργασία:

«East Med Act και οι πολιτικές των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο.

Μια αποτίμηση»

Σύνταξη: Αθανάσιος Πατρίδας

Επίβλεψη: Ρεβέκκα Παιδή

Επίκουρος Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Νοέμβριος 2020

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Αθανάσιος Πατρίδας

БЕНАА ЭКОПИМА КЕНУ

*Αφιερώνεται
σ' αυτούς που με ανέχονται τόσο καιρό.*

ЗЕНАА ЭКОПИМА КЕНУ

Σύνοψη

Πώς μπορεί να αποτιμηθεί ένας νόμος; Η απάντηση είναι πασιφανής στον καθένα: από τα αποτελέσματα του. Τι γίνεται όμως, όταν αυτός νόμος, συνδυάζεται με την ασκούμενη εξωτερική πολιτική μιας υπερδύναμης; Σε θεωρητικό επίπεδο, η απάντηση θα πρέπει να παραμένει η ίδια. Καθώς όμως στις διεθνείς σχέσεις, η θεωρία απέχει πολύ από την πραγματικότητα, η απάντηση δεν μπορεί να είναι απόλυτη. Στην παρούσα μελέτη συνοψίζεται ανάλυση και οι ενδεχόμενες προεκτάσεις του νόμου για την Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου (Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act) του 2019, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και η εφαρμοζόμενη από αυτή εξωτερική πολιτική, στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, κατά το χρονικό διάστημα της Προεδρίας του Donald J. Trump. Αναλύεται το υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, τι προβλέπει ο προαναφερόμενος νόμος, ποια η εξωτερική πολιτική που εφήρμοσαν σε σχέση με κάθε κράτος της περιοχής οι ΗΠΑ, καταλήγοντας σε συμπεράσματα για τον ίδιο τον νόμο, στα αποτελέσματα της εφαρμογής του και της ασκούμενης εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ στην εν λόγω περιοχή.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΚΠΙΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΕΝΤΡΟΥ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	- 1 -
Κεφάλαιο 1^ο	
Η Ανατολική Μεσόγειος.....	- 5 -
Γενικά.....	- 5 -
Γεωγραφική περιγραφή.....	- 5 -
Ιστορική - Θρησκευτική προσέγγιση	- 7 -
Γεωπολιτική ανάλυση.....	- 8 -
Κεφάλαιο 2^ο	
Ο Νόμος «East Med Act»	- 11 -
Γενικά.....	- 11 -
Το Ιστορικό πλαίσιο	- 11 -
Η Διάρθρωση και οι Διαπιστώσεις του East Med Act.....	- 12 -
Η Πολιτική θέση των Ηνωμένων Πολιτειών.....	- 17 -
Η Συνεργασία των Ηνωμένων Πολιτειών και των Χωρών της Ανατολικής Μεσογείου στον ενεργειακό τομέα.	- 19 -
Η Άρση του εμπάργκο αγοράς οπλών στην Κυπριακή Δημοκρατία.....	- 19 -
ΙΜΕΤ και Ξένη Στρατιωτική Χρηματοδότηση.....	- 20 -
Τουρκία.....	- 20 -
Η Στρατηγική των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο	- 21 -
Κεφάλαιο 3^ο	
Η Εξωτερική Πολιτική της Προεδρίας Trump - Ισραήλ	- 25 -
Γενικά.....	- 25 -
Η «Αμερική Ξανά Σπουδαία»	- 26 -
Στοιχεία της εξωτερική πολιτικής της διακυβέρνησης Trump στην υφήλιο.	- 28 -

Κεφάλαιο 4°

ΗΠΑ και Ισραήλ – Οι παραδοσιακοί σύμμαχοι.....	- 31 -
Η περίπτωση του Ισραήλ.....	- 31 -
Ιερουσαλήμ – Υψίπεδα του Γκολάν.....	- 32 -
Η δυσπιστία στις σχέσεις ΗΠΑ - Ισραήλ	- 35 -
Η νομοθετική υποστήριξη των ΗΠΑ προς το Ισραήλ – East Med Act.....	- 36 -
Διπλωματικές επιτυχίες.....	- 38 -

Κεφάλαιο 5°

Τουρκία και Ηνωμένες Πολιτείες – Οι «άσπονδοι φίλοι»	- 41 -
Γενικά.....	- 41 -
Η διαπροσωπική σχέση των δύο Προέδρων (Donald Trump - Recep Tayyip Erdoğan).....	- 42 -
HalkBank και Brunson	- 46 -
F-35, S-400 και East Med Act.....	- 48 -
Το Στρατηγικό Βάθος και η «Γαλάζια Πατρίδα-Mavi Vatan»	- 53 -

Κεφάλαιο 6°

Ελληνοαμερικανικές σχέσεις	- 55 -
Γενικά.....	- 55 -
Οι σχέσεις Ελλάδας – ΗΠΑ στις αρχές της Προεδρίας Trump.	- 56 -
Η Τριμερής Συμφωνία Ελλάδας – Κύπρου - Ισραήλ και ο East Med Act	- 60 -
Η μετά τον East Med Act συνεργασία Ελλάδας και ΗΠΑ	- 62 -

Κεφάλαιο 7°

Γῆν έναλιαν Κύπρον.....	- 67 -
Γενικά.....	- 67 -
Η ενεργειακή πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι ΗΠΑ.....	- 68 -
Η Κύπρος μετά τον East Med Act	- 71 -

Κεφάλαιο 8°

Αίγυπτος	- 75 -
Η Νότια Πλευρά της Ανατολικής Μεσογείου.....	- 75 -
Οι Σχέσεις Αιγύπτου - ΗΠΑ.....	- 76 -
Αίγυπτος και East Med Act	- 78 -

Κεφάλαιο 9°

Συμπεράσματα	- 81 -
Η Εσωστρέφεια της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ	- 81 -
Η Προσωπικότητα του Προέδρου Donald J. Trump.....	- 82 -
Στροφή στην Επιχειρηματικότητα.....	- 83 -
Κενά Ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο.....	- 84 -
Η εφαρμογή του East Med Act.....	- 86 -
Επίλογος	- 89 -
Βιβλιογραφία	- 91 -
Παράρτημα «Α»	
Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019(Μετάφραση στα Ελληνικά)	- 121 -
Παράρτημα «Β»	
Επίσημες Επισκέψεις Αρχηγών Κρατών Ελλάδας - ΗΠΑ(1989-2020)	- 137 -

Εικόνες

Εικόνα 1.1	Ανατολική Μεσόγειος Θάλασσα	6
Εικόνα 1.2	Ζώνη μεταξύ 30 ^{ου} και 36 ^{ου} παραλλήλου	9
Εικόνα 2.1	Ο πρόεδρος Donald J. Trump υπογράφει τον East Med Act	13
Εικόνα 2.2	Η Σύνοδος για την ενεργειακή ασφάλεια της 20 - 21 Μαρτίου 2019	14
Εικόνα 3.1	Ορκωμοσία Donald Trump στις 20 Ιαν 2017	28
Εικόνα 4.1	Ο Πρόεδρος Donald Trump προσεύχεται στο Τείχος των Δακρύων (22 Μαΐ 2017)	32
Εικόνα 5.1	Η συνάντηση του Προέδρου Donald Trump με τον Πρόεδρο Recep Tayyip Erdoğan στο Λευκό Οίκο (16 Μαΐ 2017)	46
Εικόνα 5.2	Ο Πρόεδρος Recep Tayyip Erdoğan στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Άμυνας της Κωνσταντινούπολης μπροστά από το χάρτη της «Γαλάζιας Πατρίδας» (02 Οκτ 2019)	52
Εικόνα 6.1	Ο Πρόεδρος Donald Trump και ο Πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας στον κήπο του Λευκού Οίκου (17 Οκτ 2017)	59
Εικόνα 6.2	Ο Πρόεδρος Donald Trump και ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στον Λευκό Οίκο (07 Ιαν 2020)	64
Εικόνα 7.1	Ο Πρόεδρος της Κύπρου Νίκος Αναστασιάδης και ο Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, Mike Pence, στον Λευκό Οίκο. (08 Ιουν 2017)	70
Εικόνα 8.1	Ο Πρόεδρος Donald J. Trump και ο Πρόεδρος Abdel Fattah el-Sisi, στον Λευκό Οίκο. (03 Απρ 2017)	78

Εισαγωγή

Η Μεσόγειος Θάλασσα ανέκαθεν αποτελούσε ένα χωνευτήρι των χωρών και των λαών που την περιβάλλουν. Από αρχαιοτάτων χρόνων αποτελούσε το μέσο διάδοσης, γνώσεων και θρησκειών, ενάσκησης εμπορίου αλλά και πεδίο αντιπαράθεσης πολιτισμών και εθνοτήτων. Αποτελεί τον ενδιάμεσο κρίκο ανάμεσα στην ανατολή και τη δύση, το βορρά και τον νότο. Από τις ελληνικές αποικίες, τους περσικούς πολέμους, την Αλεξάνδρου Ανάβασις και την *mare nostrum* της ρωμαϊκής εποχής, ως την εξάπλωση του Ισλάμ, τις σταυροφορίες και το πέρας του δρόμου του μεταξιού, όπως και στα νεωτέρα χρόνια ως συγκοινωνιακή οδό μέσω της διώρυγας του Σουέζ και καταληκτικός χώρος των αγωγών μεταφοράς του αργού πετρελαίου, είναι η γεωγραφική περιοχή που ενώνει τρεις ηπείρους, Ευρώπη, Ασία, Αφρική. Η γεωπολιτική της αξία, ενισχύεται ακόμη περισσότερο καθώς αποτέλεσε και αποτελεί χώρο διαδραμάτισης γεγονότων που επηρέασαν και επηρεάζουν την υφήλιο σε παγκόσμια κλίμακα.

Η γεωγραφική διαμόρφωση της Μεσογείου με τις δύο εισόδους σε αυτήν, Γιβραλτάρ και Σουέζ, σε συνδυασμό με την Μαύρη Θάλασσα, την καθιστά ως περικλειστή θάλασσα, της οποίας ο έλεγχος αποτελεί γεωστρατηγικό στόχο των εκάστοτε υπερδυνάμεων, κάθε εποχής. Από όλη όμως αυτή την γεωγραφική περιοχή, η ανατολική της πλευρά αποτέλεσε πάντα το σημείο προστριβής τόσο των παροικούντων λαών, όσο και των ισχυρών του κόσμου. Ο χώρος της Ανατολικής Μεσογείου διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην εξέλιξη της διαμόρφωσης των διακρατικών σχέσεων των παροικούντων εν αυτό κρατών και των παγκοσμίων υπερδυνάμεων.

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1989 ήταν το χρονικό σημείο όπου οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) αναδείχτηκαν ως η μόνη υπερδύναμη. Όμως ο πόλεμος της τρομοκρατίας έδειξε πως οι ΗΠΑ έχουν πάψει να είναι πια η μοναδική υπερδύναμη, ενώ οι αναδυόμενοι πόλοι ισχύος, Κίνα και Ρωσία, προσπαθώντας να μεγιστοποιήσουν την ισχύ τους μέσω στρατιωτικών, οικονομικών και διπλωματικών επενδύσεων, αποτελούν και αυτοί παράγοντες που δύναται να επηρεάσουν το παγκόσμιο γίγνεσθαι. Όπως ακριβώς σημειώνει ο Mearsheimer: «στο διεθνές σύστημα δεν υπάρχουν δυνάμεις που να επιθυμούν

την διατήρηση του status quo, πλην του περιστασιακού ηγεμόνα που θέλει να διατηρήσει την κυρίαρχη θέση του απέναντι σε δυνητικούς ανταγωνιστές» έτσι ακριβώς και οι ΗΠΑ προσπαθούν να διατηρήσουν την κυρίαρχη θέση τους (Mearsheimer, 2011, 25). Σε αυτό το πλαίσιο, «ενεργώντας ως «υπερπόντιοι εξισορροπητές», νομοθέτησαν τον «Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019»¹ ή πιο σύντομα επωνομαζόμενος ως «East Med Act», προκειμένου να διαφυλάξουν τα συμφέροντά τους και κατ' επέκταση την επιρροή τους στην Ανατολική Μεσόγειο, από τους έτερους «περιφερειακούς ηγεμόνες» σε αυτό το υποσύστημα του πλανήτη (ο.π. 297).

Καθόσον ο συγκεκριμένος νόμος αναφέρεται εκτός των άλλων και στη χώρα μας και οι απορρέοντες από αυτόν ενέργειες, την επηρεάζουν, γίνεται σαφές πως θα πρέπει να γίνει μια αποτίμησή του, καθώς και της πολιτικής των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό είναι ακριβώς και το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα διπλωματική μελέτη. Θέτοντας αυτό ως στόχο, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη και τους λοιπούς δρώντες στην Ανατολική Μεσόγειο που επηρεάζονται από τον East Med Act. Αυτόματα όμως τίθεται το ερώτημα «τι νοούμε ως Ανατολική Μεσόγειο;» Ο παρουσίαση αυτού του υποσυστήματος θα πρέπει να προσδιοριστεί γεωγραφικά, να περιγραφεί ιστορικά, να εξηγηθεί γεωπολιτικά, προκειμένου να συνοψιστούν οι λόγοι που αποτελεί τόσο σημαντικό υποσύστημα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Με αυτό τον τρόπο θα γίνει κατανοητό γιατί αποτελεί τόσο σημαντικό παράγοντα ώστε οι Η.Π.Α. να ασχοληθούν με αυτή. Ως υπερδύναμη, δύναται να επιβάλει και με άλλους τρόπους τις απόψεις της επί των δρώντων στην περιοχή, οι οποίοι θα προσδιοριστούν μέσα από αυτή την προσέγγιση.

Το επόμενο βήμα είναι η ανάλυση του East Med Act. Προκειμένου να καλυφθεί ο λόγος, για τον οποίο υφίσταται αυτός ο νόμος, θα πρέπει να εξηγηθεί το ιστορικό πλαίσιο πίσω από αυτόν. Σαφέστατα γίνεται κατανοητό πως δεν είναι δυνατόν να επεκταθεί η ανάλυση σε μεγάλο διάστημα αλλά θα περιοριστεί χρονικά στη διάρκεια της θητείας του Πρόεδρου των Ηνωμένων Πολιτειών, Donald J.

---

¹ «Νόμος για την Εταιρική Σχέση Ασφάλεια και την Ενέργεια της Ανατολικής Μεσογείου του 2019» .
Μετάφραση του γράφοντος.

Trump² (2017-2020). Στη συνέχεια θα γίνει μια διεξοδική ανάλυση του καθαυτού νόμου, προκειμένου να γίνει κατανοητό το περιεχόμενό του.

Από την στιγμή που θα έχει επιτευχθεί η ανάλυση του νόμου, θα πρέπει να προσδιοριστεί, πως αυτός επηρεάζει τις σχέσεις και την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. με τις χώρες που απαρτίζουν την Ανατολική Μεσόγειο (Ελλάδα, Τουρκία, Ισραήλ, Κύπρος, Αίγυπτος). Σαφώς και στην ευρύτερη περιοχή ανήκουν και άλλα κράτη που παίζουν ρόλο στα τεκταινόμενα της περιοχής, όπως ο Λίβανος. Όμως η μελέτη θα επικεντρωθεί στις σχέσεις των αναφερομένων κρατών στον East Med Act και αναφορά σε έτερες χώρες θα γίνεται μόνο στο βαθμό που επηρεάζουν τις διακρατικές σχέσεις των παραπάνω χωρών με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Βεβαίως καθώς στον αυτό νόμο αναφέρεται και η Ρωσία, που δεν ανήκει στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά η δυναμική της επηρεάζει τις παραπάνω χώρες και τη σχέση τους με τις Η.Π.Α. Συνεπώς θα αναφέρεται στον εν λόγω νόμο με τις επιπτώσεις που αναγράφει αυτός, στο μέρος που αναλογεί σε κάθε κύρια αναφερόμενη κρατική οντότητα.

Έχοντας προσδιορίσει το υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, διασαφηνίσει τα αναγραφόμενα στον East Med Act και αναλύσει τις διακρατικές σχέσεις και την εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών σε σχέση με τις χώρες που συμπεριλαμβάνονται σ' αυτόν, σε αμφίδρομη βάση, θα καταλήξουμε σε μια αποτίμηση αυτού και θα εξάγουμε κάποια συμπεράσματα από την εκτίμηση της εφαρμογής του. Εδώ όμως τίθεται το παράδοξο που παραθέτει ο καθηγητής Ι.Θ. Μάζης στον πρόλογο της ελληνικής έκδοσης του βιβλίου «Η Γεωγραφία της Ειρήνης»³ δηλαδή «εάν ανατίθετο σε δύο γεωπολιτικούς αναλυτές π.χ. έναν Ισραηλινό και έναν Παλαιστίνιο, το καθήκον της γεωπολιτικής αναλύσεως του Συστήματος Ανισόροπου Κατανομής Ισχύος του γεωγραφικού συμπλόκου της Ν/Α Μεσογείου, με την αυτή ποιότητα και ποσότητα πληροφορίας, ακόμη και εάν οι δύο αυτοί αναλυτές ήσαν εξόχως εθνικιστές ως προς τις προσωπικές ιδεολογικές τους αντιλήψεις, θα ηδύνατο να υπογράψουν κοινό υπόμνημα αναλύσεως χωρίς να αισθανθεί ότι απεμπολεί τις εθνικιστικές αρχές του.» σημειώνοντας ότι αυτό θα προκαλέσει «το

² Donald John Trump (14 Ιουν 1946 -) είναι ο 45ος και ο υφιστάμενος Πρόεδρος των ΗΠΑ (2020). Πριν εισέλθει στην πολιτική ήταν επιχειρηματίας, τηλεοπτικός σχολιαστής και παρουσιαστής.

³ Η Γεωγραφία της Ειρήνης, Nicholas J. Spykman Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2004 Μετάφραση Παναγιώτης Ι. Κελάνδριας.

πικρό χαμόγελο του αναγνώστη» (Spryckman, 2004, 14). Κατ' αναλογία η συμπερασματική κατάληξη της παρούσας μελέτης, δύναται να είναι ευνοϊκή για το κράτος της εθνικότητας του συγγράφοντα και αντίστοιχα μη ευνοϊκή για τις χώρες που είναι αρνητικά διακείμενος. Παρόλα αυτά η αντικειμενικότητα της θεώρησης θα αποτελεί τον οδηγό στη σύνταξη αυτής της αποτίμησης, όμως η αποδοχή ή όχι των τελικών συμπερασμάτων θα εναπόκειται στην κρίση του εκάστοτε αναγνώστη.

Κεφάλαιο 1^ο

Η Ανατολική Μεσόγειος

Γενικά

Τι πραγματικά σημαίνει περιοχή της Ανατολικής Μεσόγειου Θάλασσας; Το ίδιο το όνομα της περιοχής «βασίζεται σε μια ευρωπαϊκή θεώρηση του κόσμου» και είναι ακριβώς αυτή που την επονόμασε (Marshall, 2019, 189). Ακριβώς αυτό που ο Στράβων από τον 1^ο μ.Χ. αιώνα προσδιόρισε ως την «ἄλην τήν καθ' ἡμᾶς θάλατταν»⁴ και ο Ρωμαίος ιστορικός Γάιος Ιούλιος Σολίνο, τον 3^ο μ.Χ. αιώνα, ονόμασε *Mediterranneum*. (Παρίσης, 2013, 27-29). Αν προσπαθήσουμε να την προσδιορίσουμε μονοδιάστατα, γεωγραφικά, ιστορικά, πολιτικά ή οικονομικά είναι σίγουρο ότι θα απολέσουμε την περιγραφή της ταυτότητας της περιοχής και φυσικά δεν θα έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα. Συνεπώς αυτό που πρέπει είναι να την περιγράψουμε από κάθε διάσταση και συνδυαστικά, προκειμένου να γίνει κατανοητή η σπουδαιότητα της περιοχής, τόσο για τους λαούς και τα κράτη που την απαρτίζουν, όσο και για τον υπόλοιπο κόσμο καθώς «το γεωπολιτικό πλέγμα της Μεσογείου αποτελεί σημαντικό σημείο συγκέντρωσης και διακίνησης πολιτικής ισχύος» (Μάζης, 2006, 16).

Γεωγραφική περιγραφή

«Μια υποθαλάσσια ράχη μεταξύ της Σικελίας και της αφρικανικής ακτής με βάθος υβώματος 365 περίπου μέτρα, χωρίζει τη Μεσόγειο θάλασσα σε δυτικό και ανατολικό τμήμα» (Πάπυρους-Larousse-Britannica, 1996, 331). Με βάση τον προαναφερόμενο ορισμό ως Ανατολική Μεσόγειο μπορεί να χαρακτηριστεί η γεωγραφική περιοχή που περιλαμβάνει τα παράκτια κράτη την Ελλάδα, την Τουρκία, τη Συρία το Λίβανο, το Ισραήλ, μέρος της Λιβύης, καθώς και το κράτος της Κύπρου, το μοναδικό νησιωτικό της περιοχής. (Εικόνα 1.1) Η περιοχή περιλαμβάνει αρκετά νησιά, ειδικά στην περιοχή του Αιγαίου πελάγους όμως ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και σημασίας, τόσο από πλευράς μεγέθους όσο και γεωγραφικής απόψεως αποτελούν, η Κρήτη και η Κύπρος.

---

⁴ μτφ «ολόκληρη της προς εμάς θάλασσα» Στράβων Γεωγραφικά 2.1.1 μετάφραση Παπαθεοδώρου Α. Εκδόσεις Πάπυρος Αθήνα 1975

Εικόνα 1.1 Ανατολική Μεσόγειος Θάλασσα
(Πάπυρους-Larousse-Britannica, 1996, 331)

Η περιοχή γεωγραφικά είναι το σημείο συνάντησης της Ευρωπαϊκής, Ασιατικής και Αφρικανικής ηπείρου και διαθέτει δύο από τα πλέον σημαντικότερα σημεία διελεύσεως⁵ του παγκόσμιου θαλάσσιου εμπορίου, τη διώρυγα του Σουέζ και τα στενά του Βοσπόρου, συνδέοντας τον Ατλαντικό ωκεανό και τον Εύξεινο Πόντο με τον Ινδικό ωκεανό (MarineInSight, 2019). Η υδατογραφία της Ανατολικής Μεσογείου περιλαμβάνει τα μεγαλύτερα βάθη στην περιοχή της Ελληνικής ηπειρωτικής και νησιωτικής ακτογραμμής ενώ σχετικά αβαθή είναι η θαλάσσια ζώνη επί της ακτογραμμής της Αιγύπτου, γνωστή και ως κώνος του Νείλου.

Αυτό το γεωγραφικό περιβάλλον της Ανατολικής Μεσογείου σαφέστατα και παίζει ρόλο στο γεωπολιτικό γίνεσθαι της περιοχής. Όμως αποτελεί μόνο το σκηνικό και «δεν προδιαγραφεί το σενάριο, αν και επιδρά στην πλοκή και επηρεάζει τον χαρακτήρα των ρόλων» (Gray, 1989, 12). Κατά συνέπεια τον πρωταγωνιστικό ρόλο τον παίζουν οι χώρες και κατ' επέκταση οι λαοί που ενοικούν στα παράλια της.

⁵ Ο διεθνής όρος είναι «Chokepoints» και το τρίτο στη Μεσόγειο Θάλασσα είναι το στενό του Γιβραλτάρ

Ιστορική - Θρησκευτική προσέγγιση

Η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου αποτέλεσε διαχρονικά την κοιτίδα διαφόρων πολιτισμών που επηρέασαν και ήκμασαν στο πέρασμα των αιώνων. Ο αρχαίος αιγυπτιακός, ελληνικός και εβραϊκός κόσμος δημιούργησαν ο καθένας στην περιοχή του, πολιτισμούς που επηρέασαν την παγκόσμια εξέλιξη σε τομείς όπως η επιστήμη, οι τέχνες, η φιλοσοφία, η θρησκεία και η πολιτική. Οπωσδήποτε ως πολιτισμοί είχαν την περίοδο εξέλιξης, ακμής και της πτώσης τους. Κατά συνέπεια η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου στην πάροδο του χρόνου, βρέθηκε κάτω από αρκετές εξουσιαστικές δυνάμεις, όπως η περσική, ελληνιστική, ρωμαϊκή, βυζαντινή, αραβική, τουρκική, και εν τέλει στις αρχές του αιώνα, μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, υπό καθεστώς αποικιοκρατίας από κράτη της Ευρώπης, όπως η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία.

Παράλληλα, η εν λόγω περιοχή αποτέλεσε και την κοιτίδα των παγκόσμιων μονοθεϊστικών θρησκειών, του ιουδαϊσμού, του χριστιανισμού και του μωαμεθανισμού. (Γλύκατζη-Αρβελέρ, 2009, 123). Είναι σαφής η ένδειξη κοινής θρησκευτικής καταγωγής το γεγονός ότι και οι τρεις προαναφερόμενες θρησκείες, ορίζουν ως μια από τις ιερότερες πόλεις της πίστης τους, την Ιερουσαλήμ, η κάθε μία για τους δικούς της λόγους. Όμως ακόμη και αυτή η κοινή καταγωγή των θρησκειών αποτέλεσε πεδίο αντιπαράθεσης στην περιοχή, ειδικά μεταξύ χριστιανών και μωαμεθανών, όπως στις Σταυροφορίες, ενώ τα νεώτερα χρόνια, ειδικά μετά την ίδρυση του Ισραήλ, η πολεμική επεκτάθηκε και μεταξύ Αράβων και Ισραηλινών, των καθεαυτό εκπροσώπων της εβραϊκής και μωαμεθανικής θρησκείας.

Σαφέστατα αυτές οι αντιπαράθεσεις συχνά έφεραν τους πολιτισμούς και τους λαούς των παραλίων της Ανατολικής Μεσογείου σε πολεμική σύγκρουση είτε μεταξύ τους, είτε έναντι άλλων για την κυριαρχία επί των θαλάσσιων οδών. Όμως «παρ' όλες τις πολιτικοστρατιωτικές κρίσεις και αναταραχές, οι μεσογειακοί πληθυσμοί ουδέποτε έπαψαν να συναλλάσσονται, να εμπορεύονται, να αλληλοεπηρεάζονται» (Γλύκατζη-Αρβελέρ, 2009, 140). Αυτή η αλληλεξάρτηση, σε συνδυασμό με την αντιπαράθεση στην περιοχή, οδήγησε τους αντίστοιχους λαούς να δημιουργήσουν και να συγκροτήσουν τα αντίστοιχα έθνη και εθνικά κράτη, είτε πρόκειται για τους αρχαίους Έλληνες, Αιγυπτίους και Ισραηλίτες, είτε για τους νεώτερους Τούρκους.

Γεωπολιτική ανάλυση

Σύμφωνα με τον Saul Bernard Coen, «η πραγματική αξία της σύγχρονης γεωπολιτικής έγκειται στο ότι πρόκειται για μια δόκιμη ανάλυση των γεωγραφικών παραγόντων που βρίσκονται πίσω από τις διεθνείς σχέσεις και κινούν τις πολιτικές διαδικασίες» (Coen, 2003, παρατίθεται στο Spykman, 2004, 9). Από τη ρήση αυτή, σε συνδυασμό με το ιστορικό υπόβαθρο του υποσυστήματος της Ανατολικής Μεσογείου, προκύπτει το εύλογο ερώτημα εάν η περιοχή έχει γεωπολιτική αξία.

Σε αυτό το ερώτημα μας απάντα η στρατηγική του Μεγάλου Αλεξάνδρου, όταν μετά την μάχη στην Ισσό (333 π.Χ.) και την εκμηδένιση του περσικού στρατεύματος, «δεν ολοκλήρωσε την καταδίωξη και δεν διάβηκε τον Ευφράτη» αλλά «αν ήθελε στέρεα βάση της πορείας του στα ενδότερα της Ασίας» έπρεπε να δρέψει το έπαθλο της νίκης του, που δεν ήταν άλλο από «την έρημη ακτή της Σύρτης ως και τη Φοινίκη» δηλαδή όλη η λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου (Droysen, 1993, 270). Με γνώμονα και μόνο την στρατηγική ιδιοφυΐα του Έλληνα στρατηλάτη, η κατανόηση της σπουδαιότητας του υποσυστήματος της Ανατολικής Μεσογείου γίνεται αυτονόητη και «ύπαγρευομένην από τās άπαιτήσεις τής Ύψηλης Στρατηγικής» για όλους όσους επιθυμούν τον έλεγχο της Ασίας, Αφρικής και Ευρώπης (Liddell Hart, 1963, 24).

Ακολουθώντας μια εγγύτερη χρονική προσέγγιση στην υπό εξέταση περιοχή θα πρέπει να επισημανθεί ότι από την περιοχή διέρχεται ο εμπορικός άξονας που ενώνει τη διώρυγα του Σουέζ με το στενό του Γιβραλτάρ καθιστώντας την περιοχή μεταξύ του 30^{ου} και 36^{ου} παράλληλου ιδιάζουσα για τα εμπορικά συμφέροντα μεταφοράς υδρογονανθράκων, τόσο της Ευρωπαϊκής όσο και μέχρι πρότινος της Αμερικανικής ηπείρου. (Εικόνα 1.2). Αυτός ο άξονας «ελέγχει τη διέλευση οποιουδήποτε εμπορικού ρεύματος (υδρογονάνθρακες, εμπορεύματα κ.α.) ή ναυτικών δυνάμεων που διασχίζουν οριζοντίως ή καθέτως το Αιγαίο Πέλαγος και τη Μεσόγειο» (Σταμπουλής, 2012). Η γειτνίαση της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου με περιοχές, παροχής υψηλού ενεργειακού προϊόντος (Ιράν, Ιράκ, Κασπία, Maghreb) αλλά ασταθών πολιτικά και κοινωνικά, ενισχύει την στρατηγική της αξία.

Εικόνα 1.2 Ζώνη μεταξύ 30^{ου} και 36^{ου} παραλλήλου (Ι.Θ.Μάζης Γεωπολιτική προσέγγιση και ένα Νέο Εθνικό Αμυντικό Δόγμα, Παπαζήση, 2005,σελ 46)

Αυτό ακριβώς το σταυροδρόμι διακομιστικού εμπορίου μεταξύ των ηπείρων αποτελεί και για τις εκάστοτε υπερδυνάμεις, ανεξαρτήτως εποχής, το «μήλο της έριδος». Ειδικά από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά η ενίσχυση των εμπορικών γραμμών και η μετατροπή τους σε ενεργειακούς άξονες αναβάθμισε την περιοχή και ώθησε τους διεθνείς δρώντες στην επιδίωξη να την ελέγξουν. Ειδικά για τις ΗΠΑ, που μέχρι πρότινος η «βιομηχανική της παραγωγή εξαρτάται από την προσφορά πετρελαίου της Αμερικανικής Μεσογείου» (Sprykan, 2004, 85), η περιοχή αυτή αποτελούσε την βασική αρτηρία για την συνέχιση της παραγωγής των προϊόντων της. Συγκρίνοντας αριθμητικά και μόνο τους τερματικούς και διακομιστικούς εμπορικούς σταθμούς, προϊόντων ή ενεργειακών πόρων μεταξύ ανατολικής και δυτικής Μεσογείου διαπιστώνουμε ότι η πρώτη υπερτερεί κατά πολύ της δεύτερης, γεγονός που ενισχύει την γεωπολιτική αξία της περιοχής (Μάζης, 2006, 15).

Οι ενεργειακές ανακαλύψεις της ύπαρξης εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην περιοχή έδωσαν μια νέα ώθηση στην υποβόσκουσα αντιπαράθεση μεταξύ των κρατών - παικτών της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Αυτό όμως συμπαρασύρει και τους παγκόσμιους γεωπολιτικούς παίκτες. Άλλωστε οι ενεργειακοί πόροι αποτελούσαν πάντα «έναν από τους παράγοντες οικονομικής ισχύος»⁶, γεγονός που, στην σύγχρονη εποχή ενεργειακής εξάρτησης και προσπάθειας δημιουργίας εναλλακτικών οδών παροχής ενέργειας, καθιστά τη λεκάνη της Ανατολίτικης Μεσογείου, πόλο έλξης οικονομικών παραγόντων που

⁶ Οι άλλες μορφές ισχύος είναι η στρατιωτική, πολιτική και θεσμική, με την οικονομική να τοποθετείται μεταξύ της στρατιωτικής και της πολιτικής, σύμφωνα με τους Keohane και Nye.

συνάμα αποτελούν και παράγοντες πολιτικής και στρατιωτικής ισχύος. (Keohane & Nye, 1977, 17).

Η ανάδειξη νέων πόλων ισχύος, καθώς και η προσπάθεια να καταστούν κάποια κράτη, περιφερειακές δυνάμεις, αποτελεί φαινόμενο της εποχής, ειδικά μετά την κατάρρευση του διπολικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο και με γνώμονα την γεωπολιτική αξία της ανατολικής και γενικότερα της Μεσογείου, νέοι «διεκδικητές» παρουσιάστηκαν στη σκακιέρα, ιδιαίτερα όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες έδειξαν ότι περιορίζουν «την πολιτική και στρατιωτική τους επένδυση στην περιοχή» (Marshall, 2019, 229). Αυτόματα την κάλυψη αυτού του κενού ισχύος στην περιοχή, προσπαθούν να καλύψουν τόσο η Κίνα, που ήδη από το 2015, συμμετέχει σε στρατιωτικές ασκήσεις με ναυτικές δυνάμεις στην Μεσόγειο, όντας 15.000 χιλιόμετρα μακριά από τη βάση τους, στο πλαίσιο διεύρυνσης της ισχύος της σε πλανητικό επίπεδο (Marshall, 2019, 63), όσο και η Τουρκία που διατυπώνει για πρώτη φορά μια τάση απεξάρτησης από το άρμα των ΗΠΑ και την προσπάθεια για μια αυτόνομη πορεία καθώς δεν την ικανοποιεί πια ο ρόλος της, ως το «υπάκουο τσακάλι»⁷ του «λιονταριού» (ΗΠΑ) (Litsas, 2014, 135) και από το 2015 και μετά δημιουργεί σχέσεις με το αντίπαλο δέος των ΗΠΑ, την Ρωσία.

Σε αυτήν την κατάσταση, οι ΗΠΑ, διαβλέποντας πως απειλούνται τα ζωτικά συμφέροντά τους στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και καθώς «καμιά δύναμη δεν εγκατέλειψε την ηγεμονία της», συνέταξαν τον νόμο «East Med Act» που στρέφεται σαφώς εναντίον της Τουρκίας και κατ' επέκταση της Ρωσίας (Κουσκουβέλης, 2007, 196).

---

⁷ obedient jackal στο πρωτότυπο

Κεφάλαιο 2^ο

Ο Νόμος «East Med Act»

Γενικά

Ο νόμος για την «Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου»⁸ του 2019 ή East Med Act, όπως είναι ευρύτερα γνωστός, δεν προέκυψε ξαφνικά. Είναι αποτέλεσμα μιας μακροχρόνιας πολιτικής θέσης των ΗΠΑ, όπου οι εκάστοτε Πρόεδροι της Αμερικής και το Κογκρέσο⁹ νομοθετούν προκειμένου να διαφυλάξουν τα συμφέροντα του κράτους και υποχρεώνοντας επί της ουσίας και την μελλοντική εκτελεστική εξουσία να ασκήσει παρόμοια πολιτική που δεν αντιτίθεται στην νομοθετική. Πριν από τον παραπάνω νόμο υπήρξαν αρκετοί άλλοι που αφορούν την προστασία των εξωτερικών σχέσεων των ΗΠΑ με κράτη και περιοχές της υψηλίου. Ένας από τους πιο πρόσφατους, που συνδέεται άμεσα με τον East Med Act είναι ο νόμος για την «Αντιμετώπιση των Αντιπάλων της Αμερικής Μέσω Κυρώσεων»¹⁰ του 2017 και αφορά μια σειρά από κυρώσεις που επιβάλλει η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών σε κράτη, οργανισμούς, εταιρίες ή ακόμη και φυσικά πρόσωπα, για ενέργειες που αντίκεινται στα συμφέροντα των ΗΠΑ (U.S. Department Of Treasury, 2020).

Το Ιστορικό πλαίσιο

Στις 10 Απριλίου 2019, ο Γερουσιαστής Robert Menendez¹¹ παρουσίασε στην Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων του Κογκρέσου, ένα προσχέδιο νόμου «για την προώθηση των εταιρικών σχέσεων ασφάλειας και ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο και για άλλους σκοπούς»¹², που αφορούσε την εξουσιοδότηση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ «να συνάψει συμφωνίες συνεργασίας για την ενίσχυση της συνεργασίας σε ενεργειακά θέματα μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ, της Ελλάδας και της Κύπρου», να τροποποιήσει την «υφιστάμενη

---

⁸ Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019 στο πρωτότυπο

⁹ Το Κογκρέσο των ΗΠΑ αποτελείται από τη Γερουσία και τη Βουλή των Αντιπροσώπων

¹⁰ Countering America's Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA) στο πρωτότυπο.

¹¹ **Robert Menendez** (01 Ιαν 1954 -) Αμερικανός πολιτικός και γερουσιαστής του Δημοκρατικού κόμματος εκλέγεται συνεχώς στην Γερουσία των ΗΠΑ από το 2006.

¹² Bill to promote security and energy partnerships in the Eastern Mediterranean and for other purposes στο πρωτότυπο.

απαγόρευση μεταφοράς πολεμικών υλικών και υπηρεσιών άμυνας της αμερικανικής λίστας πολεμικών υλικών στην Δημοκρατία της Κύπρου» καθώς και να μην καταβληθούν ή αναλωθούν χρηματικά κεφάλαια στην Τουρκία που αφορά τα πολεμικά αεροσκάφη F-35, εκτός «αν ο Πρόεδρος των ΗΠΑ πιστοποιήσει ότι η Τουρκία δεν σκοπεύει να δεχτεί την παράδοση του αμυντικού αντιαεροπορικής συστήματος S-400 από τη Ρωσία» (Cogress.Gov, 2020). Κατόπιν διαβουλεύσεων και τροποποιήσεων η προαναφερόμενη επιτροπή εκδίδει έκθεση, στις 25 Ιουλίου 2019, που εισηγείται την περαιτέρω εξέταση του προσχέδιου αυτού από την Βουλή των Αντιπροσώπων.

Το νομοσχέδιο, συζητείται και υπερψηφίζεται από την Βουλή, η οποία παραπέμπει πια αυτό, στις 25 Οκτωβρίου 2019, στη Γερουσία για την τελική διαβούλευση και κύρωσή του, ως νόμου των ΗΠΑ. Όμως, στις 12 Νοεμβρίου 2019, η Γερουσία επιστρέφει το νομοσχέδιο στη Βουλή των Αντιπροσώπων με δυο αλλαγές επ' αυτού. Η Βουλή δέχεται τις αλλαγές και τις υπερψηφίζει, επανυποβάλλοντας το νομοσχέδιο στη Γερουσία στις 17 Δεκεμβρίου 2019. Δύο ημέρες αργότερα, στις 19 Δεκεμβρίου 2019, το νομοσχέδιο υπερψηφίζεται και στη Γερουσία, η οποία καλεί τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών να το προσυπογράψει για την τυπική κύρωσή του (Cogress.Gov, 2020). Την επόμενη ημέρα, ο Πρόεδρος Trump, υπογράφει στην αεροπορική βάση Andrews, τον νόμο των «Εθνικών Αμυντικών Πιστώσεων Έτους 2020»¹³, ο οποίος άρει το εμπάργκο όπλων που είχε επιβληθεί στην Κυπριακή Δημοκρατία από το 1974 και αμέσως μετά το νόμο για την «Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου» (Greek News (Greek - American Weekly Newspaper), 2019). (Εικόνα 2.1)

Η Διάρθρωση και οι Διαπιστώσεις του East Med Act

Ο νόμος για την «Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και την Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου» είναι διαρθρωμένος σε δεκατέσσερα τμήματα με τους ακόλουθους τίτλους:

Τμήμα 1: Σύντομος Τίτλος.

Τμήμα 2: Διαπιστώσεις.

Τμήμα 3: Πολιτική Θέση.

---

¹³ National Defence Appropriations Act στο πρωτότυπο.

Εικόνα 2.1 Ο πρόεδρος Donald J. Trump υπογράφει τον East Med Act (<https://www.greeknewsonline.com/east-med-act-and-lifting-of-arms-embargo-to-cyprus-become-u-s-law/>)

Τμήμα 4: Η Ενεργειακή Συνεργασία Ηνωμένων Πολιτειών - Ανατολικής Μεσογείου.

Τμήμα 5: Κατάργηση της Απαγόρευσης Μεταφοράς Υλικών του Καταλόγου Πολεμικών Εφοδίων των Ηνωμένων Πολιτειών στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Τμήμα 6: Πρόγραμμα Διεθνούς Στρατιωτικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης¹⁴ με την Ελλάδα και τη Δημοκρατία της Κύπρου.

Τμήμα 7: Ξένη Στρατιωτική Χρηματοδότηση.

Τμήμα 8: Περιορισμός της Μεταφοράς Αεροσκαφών F-35 στην Τουρκία.

Τμήμα 9: Η αίσθηση του Κογκρέσου για την αγορά από την Τουρκία του Συστήματος Αεράμυνας S-400.

Τμήμα 10: Η Στρατηγική για την Ασφάλεια και την Ενεργειακή Συνεργασία των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ανατολική Μεσόγειο.

Τμήμα 11: Έκθεση για την Κακή Επιρροή της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Τμήμα 12: Έκθεση σχετικά με την Παρέμβαση άλλων Χωρών στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας.

---

¹⁴ International Military Education And Training – IMET στο πρωτότυπο

Τμήμα 13: Έκθεση σχετικά με τις Παρεμβάσεις άλλων Χωρών στον Εναέριο χώρο της Ελλάδας.

Τμήμα 14: Κατάλληλες Επιτροπές του Κογκρέσου.

Εικόνα 2.2 Η Σύνοδος για την ενεργειακή ασφάλεια της 20 - 21 Μαρτίου 2019 (<https://www.csis.org/analysis/united-states-east-med-case-study-energy-diplomacy>)

Το περιεχόμενο κάθε τμήματος του προαναφερόμενου νόμου είναι διαφορετικό και περιγράφει διαφορετικές καταστάσεις, δηλώσεις και ενέργειες. Πέρα από το 1^ο Τμήμα, που αναφέρει την ονομασία του ως «Νόμος για την Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου του 2019»¹⁵, η ουσία του νόμου ξεκινά από το 2^ο Τμήμα στο οποίο γίνονται μια σειρά από διαπιστώσεις του Κογκρέσου. Σύμφωνα με αυτές, «η ασφάλεια των εταίρων και των συμμάχων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου είναι κρίσιμη για την ασφάλεια των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης» ορίζοντας αμέσως μετά την Ελλάδα, το Ισραήλ και την Κύπρο ως το «βασικό πυλώνα σταθερότητας», «σημαντικό εξωνατοϊκό σύμμαχο και στρατηγικό εταίρο» και «βασικό στρατηγικό εταίρο» αντίστοιχα [116th US Congress (2019-2020), 2019, Sec 2 (2,3,4)]. Κατόπιν αναγράφει ότι οι προαναφερόμενες χώρες έχουν συμμετάσχει σε «εξαιρετικά σημαντικές συνόδους κορυφής» για την ασφάλεια και την ενέργεια στην περιοχή και επιπλέον ότι σε μια τέτοια σύνοδο έχει συμμετάσχει και ο Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Mike Pompeo¹⁶. (Εικόνα 2.2) Συνεχίζοντας ο νόμος, στο άρθρο 7 του ίδιου τμήματος, προβαίνει στη διαπίστωση – δήλωση ότι «οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ισραήλ, η

¹⁵ βλέπε υποσημείωση 8

¹⁶ **Michael Richard Pompeo** (30 Δεκ 1963 -) Αμερικάνος πολιτικός και διπλωμάτης, διευθυντής της CIA (Ιαν 17-Απρ 18). Υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. από τον Απρίλιο 2018.

Ελλάδα και η Κύπρος αντιτίθενται σε οποιαδήποτε ενέργεια στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο, που θα μπορούσε να αμφισβητήσει τη σταθερότητα, να παραβιάσει το διεθνές δίκαιο ή να υπονομεύσει τις σχέσεις καλής γειτονίας» και συμφωνούν να «αμυνθούν σε κακόβουλες εξωτερικές επιρροές» [ο.π., Sec 2 (7)].

Το 2^ο Τμήμα του νόμου συνεχίζει τις διαπιστώσεις με μία εικασία, ότι δηλαδή τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων που ανακαλύφθηκαν πλησίον των αιγυπτιακών ακτών και τα προσφάτως ανακαλυφθέντα στα «ανοικτά των ακτών της Κύπρου» θα μπορούσαν να είναι μια σημαντική και θετική εξέλιξη, τόσο για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, όσο και για τη Μέση Ανατολή και την αναβάθμιση της «στρατηγικής σημασίας της περιοχής» [ο.π., Sec 2 (8)]. Σε αυτό το σημείο ο νόμος κάνει μια παρέμβαση στην ορθολογική του δομή και αναφέρει ότι Τούρκοι κυβερνητικοί παράγοντες, έχουν διατυπώσει την επιθυμία αγοράς του αμυντικού συστήματος S-400 από την Ρωσική Ομοσπονδία, γεγονός που υπόκειται σε κυρώσεις σύμφωνα με τον CAATSA [ο.π., Sec 2 (9)]. καταλήγοντας πως είναι «συμφέρον για την εθνική ασφάλεια των Ηνωμένων Πολιτειών» η προώθηση, η επιτυχία και η διατήρηση της ενεργειακής ασφάλειας μεταξύ των συμμάχων τους [ο.π., Sec 2 (10)].

Οι διαπιστώσεις του Κογκρέσου συνεχίζουν με μια περιγραφή των ενεργειακών ζητημάτων στην Ανατολική Μεσόγειο, τα οικονομικά οφέλη και την ενεργειακή ασφάλεια που μπορούν να προκύψουν από του αγωγούς υδρογονανθράκων, στην Αδριατική¹⁷ και τον «προτεινόμενο αγωγό της Ανατολικής Μεσογείου»¹⁸, εάν είναι «οικονομικά βιώσιμος», ειδικά για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), εξειδικεύον-

---

¹⁷ Ο Trans Adriatic Pipeline ξεκινά από τους Κήπους στα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία όπου διασυνδέεται με τον αγωγό φυσικού αερίου Ανατολίας (TANAP). Από εκεί το χερσαίο τμήμα του TAP διασχίζει όλη τη Βόρεια Ελλάδα –πρόκειται για το μεγαλύτερο τμήμα του αγωγού– και κατευθυνόμενο από τα ανατολικά προς τα δυτικά μέσω της Αλβανίας καταλήγει στις ακτές της Αδριατικής. Το υποθαλάσσιο τμήμα του αγωγού θα ξεκινήσει κοντά στην αλβανική πόλη Fier και θα διασχίσει την Αδριατική για να συνδεθεί στο ιταλικό δίκτυο μεταφοράς φυσικού αερίου στη Νότια Ιταλία (Trans Adriatic Pipeline, 2020).

¹⁸ Eastern Mediterranean Pipeline είναι ένα μελλοντικό έργο κατασκευής ενός αγωγού φυσικού αερίου 1.900 Km, κόστους 6,7 δισ. \$ για τη σύνδεση των αποθεμάτων φυσικού αερίου της Ανατολικής Μεσογείου με την Ελλάδα, μεταφορικής ικανότητας δέκα δισ. κυβικών μέτρων ετησίως (bcm / γ). Οι Υπουργοί Ενέργειας της Ελλάδας, του Ισραήλ και της Κύπρου υπέγραψαν την τελική συμφωνία για το έργο του αγωγού τον Ιανουάριο του 2020, με την τελική επενδυτική απόφαση (FID) να αναμένεται το 2022, ενώ ο αγωγός αναμένεται να ξεκινήσει την παράδοση φυσικού αερίου από το Ισραήλ και την Κύπρο στο δίκτυο φυσικού αερίου της Ευρώπης μέσω της Ελλάδας και της Ιταλίας το 2025 (NS Energy, 2019).

τας την προσπάθεια στην ενεργειακή απεξάρτηση της Ευρώπης από την Ρωσική Ομοσπονδία. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ΗΠΑ, αναγνωρίζουν την συμβολή δύο ιδρυμάτων, του «Διεθνούς Ιδρύματος Βιομηχανικής Έρευνας και Ανάπτυξης»¹⁹ και του «Διεθνούς Ιδρύματος Επιστημών Ηνωμένων Πολιτειών-Ισραήλ»²⁰ στον τομέα αυτό και δεσμεύονται να συνεχίσουν την χρηματοδότησή τους [ο.π., Sec 2 (11-14)].

Ο νόμος σε αυτό το σημείο αλλάζει το ύφος του και ασχολείται αμιγώς με τα ζητήματα ασφαλείας σε σχέση με την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, όπου για την πρώτη, οι ΗΠΑ «χαιρετίζουν» το γεγονός ότι το 2% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της χώρας αφορά αμυντικές δαπάνες, ώστε να συμφωνεί με τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν τα μέλη του ΝΑΤΟ το 2014 ενώ για τη δεύτερη γίνεται μια πιο αναλυτική προσέγγιση που αφορά τόσο την ασφάλειά της σε αμυντικό, κυριαρχικό και οικονομικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι οι ενεργειακές έρευνες στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) και τα χωρικά ύδατα της Κυπριακής Δημοκρατίας, προάγουν τα συμφέροντα των ΗΠΑ παρέχοντας μια «πιθανή εναλλακτική λύση»²¹ για την ενεργειακή απεξάρτηση των εταίρων των Ηνωμένων Πολιτειών από τη Ρωσική Ομοσπονδία και δεν θα πρέπει να παρεμποδίζονται από άλλες χώρες [ο.π., Sec 2 (15) & (17)].

Το 2^ο Τμήμα του East Med Act, ολοκληρώνεται με μια σειρά από διαπιστώσεις που αφορούν κατά κύριο λόγο την Κυπριακή Δημοκρατία, κάνοντας όμως αναφορές στην Ελλάδα και στο Ισραήλ. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι και οι τρεις αυτές χώρες συνεργάζονται με τις ΗΠΑ στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών και ότι είναι μέλη της Πρωτοβουλίας για την Αύξηση της Ασφάλειας και την μη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής. Επιπλέον όμως κάνει αναφορά στην Κυπριακή Δημοκρατία τονίζοντας ότι, συνεργάστηκε με τις ΗΠΑ για την διαμόρφωση της «στρατηγικής εθνικής ασφάλειας», την παροχή εκπαίδευσης σε τομείς «ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, αντιτρομοκρατίας και αποκομιδής - διαχείρισης αποθεμάτων πολεμικών εκρηκτικών υλών» και την «καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του βίαιου εξτρεμισμού» [ο.π., Sec 2 (18-22)]. Καταλήγει με μια σειρά αναφορών για τις σχέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κύπρου που αφορούν στην «απαγόρευση» εξαγωγής αμυντικού εξοπλισμού της πρώτης στη δεύτερη, το γιατί έγινε αυτό, που

---

¹⁹ Binational Industrial Research and Development Foundation -BIRD

²⁰ United States-Israel Binational Science Foundation -BSF

²¹ Η έκφραση στο πρωτότυπο είναι «potential alternative»

όπως χαρακτηριστικά αναγράφει «για να αποφευχθεί η παρεμπόδιση των προσπάθειών επανένωσης»²² εννοώντας τις εχθροπραξίες μεταξύ του ελεύθερου τμήματος της νήσου και των κατεχομένων τμημάτων στο βόρειο τμήμα αυτού [ο.π., Sec 2 (23-24)]. Συνεχίζει αναφέροντας ότι η Τουρκία διατηρεί 40.000 στρατιώτες στο «κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου»²³ εξοπλισμένους με οπλισμό που προμηθεύεται από τις ΗΠΑ μέσω του ηπειρωτικού κορμού της [ο.π., Sec 2 (25)]. Κλείνοντας το τμήμα αναφέρει ότι παρά τις προσπάθειες των ΗΠΑ για αποφυγή εξοπλισμών η κυβέρνηση της Κύπρου, στο παρελθόν έχει επιδιώξει την απόκτηση πολεμικού εξοπλισμού από έτερες χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ρωσίας, «που θέτουν προκλήσεις στα συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών σε όλο τον κόσμο» [ο.π., Sec 2 (26)].

Η Πολιτική θέση των Ηνωμένων Πολιτειών

Το 3^ο Τμήμα του νόμου αναφέρεται στην πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών, σε ότι αφορά την συνεργασία τους με τις τρεις χώρες, Ελλάδα, Ισραήλ και Κύπρο σε στρατιωτικούς και ενεργειακούς τομείς καθώς και την καταπολέμηση της ρωσικής επιρροής στην λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου. Επί της ουσίας υπαγορεύει ποια θα πρέπει να είναι η ασκούμενη πολιτική των ΗΠΑ στην περιοχή. Ξεκινά με τη δήλωση ότι η πολιτική τους είναι η συνέχιση της συμμετοχής τους στον «τριμερή διάλογο για την ενέργεια, τη θαλάσσια ασφάλεια, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας» μεταξύ των παραπάνω κρατών ενώ ταυτόχρονα τονίζει την υποστήριξή τους σε κάθε διπλωματική προσπάθεια για επέκταση της συνεργασίας στην «ενεργειακή ασφάλεια» και την ενθάρρυνση ιδιωτικών ενεργειακών επενδύσεων στην περιοχή και την άσκηση κάθε δυνατής επιρροής για να τις ενθαρρύνουν εντός της ΕΕ [ο.π., Sec 3 (1-2 &8)]. Στο ίδιο πλαίσιο συνεχίζει με τη δέσμευση περί της υποστήριξης για την ολοκλήρωση των δύο αγωγών φυσικού αερίου, Trans Adriatic και Eastern Mediterranean Pipelines²⁴, τη δημιουργία τερματικών σταθμών σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο και τη συμμετοχή της Ελλάδας στον αγωγό φυσικού αερίου IGB²⁵,

---

²² Η έκφραση στο πρωτότυπο είναι «to avoid hindering reunification efforts»

²³ Η έκφραση στο πρωτότυπο είναι «occupied part of Cyprus»

²⁴ Βλέπε υποσημειώσεις 17 και 18.

²⁵ Gas Interconnector Greece-Bulgaria Pipeline –IGB είναι αγωγός φυσικού αερίου που θα συνδέει το ελληνικό εθνικό σύστημα μεταφοράς φυσικού αερίου στην περιοχή της Κομοτηνής με το βουλγαρικό στην περιοχή της Στάρα Ζαγόρα. Το προγραμματισμένο μήκος του αγωγού είναι 182 km, η διάμετρος του

προκειμένου να αποδευρευτούν «τα Βαλκάνια και η Κεντρική Ευρώπη» από την ενεργειακή εξάρτησή τους από τη Ρωσική Ομοσπονδία [ο.π., Sec 3 (3 & 5)].

Η συνέχεια της πολιτικής των ΗΠΑ, αναφέρεται στη στρατιωτική συνεργασία τους με τις προαναφερόμενες χώρες. Για την Ελλάδα τονίζει τη σημασία του Κόλπου της Σούδας, σε ότι αφορά τις «επενδύσεις στις ναυτικές εγκαταστάσεις» και την παρουσία ισχυρού τμήματος του πολεμικού ναυτικού της Αμερικής εκεί καθώς και την παρουσία UAV²⁶ και ελικοπτέρων, στρατιωτικής χρήσης, σε βάσεις στην κεντρική Ελλάδα ενώ για την Κύπρο επισημαίνει την προσπάθεια στρατιωτικής συνεργασίας μέσω «της άρσης του εμπάργκο οπλών»²⁷ [ο.π., Sec 3 (4 & 6)]. Το υπόλοιπο μέρος αυτού του τμήματος αφορά και τις τρεις χώρες, Ελλάδα, Κύπρο και Ισραήλ, αρχικά με τη συμμετοχή των δυο πρώτων στο Διεθνές Πρόγραμμα Στρατιωτικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης²⁸, την συνεργασία και των τριών στους τομείς ασφαλείας, ανταλλαγής πληροφοριών και τον κυβερνοχώρο, τις κοινές στρατιωτικές ασκήσεις και το Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Τρομοκρατίας, καταλήγοντας στη δήλωση ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν την «επίσημη στρατηγική δέσμευση» και με τις τρεις χώρες [ο.π., Sec 3 (7, 9, 14,17)].

Κλείνοντας ο τομέας αυτός του νόμου, επανέρχεται στην πάγια θέση των Ηνωμένων Πολιτειών, να αποδημήσει την επιρροή της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, με εντεταλμένες κυρώσεις μέσω του νομού CAATSA και την πλήρη εφαρμογή του, με παρότρυνση για την μη χρήση λιμένων της περιοχής από ρωσικά πλοία, είτε και με απόσυρση στρατιωτικού εξοπλισμού ρωσικού τύπου και αντικατάσταση του από αυτόν που «παρέχεται από το NATO» [ο.π., Sec 3 (11, 13, 15,16)]. Πέρα των προαναφερόμενων το σημαντικό σε αυτό το τμήμα είναι η ρητή δήλωση, ότι η αγορά από την Τουρκία του ρωσικού αμυντικού συστήματος S-400, υπόκειται σε κυρώσεις σύμφωνα με τον CAATSA [ο.π., Sec 3 (11)].

αγωγού θα είναι 32 cm και η προβλεπόμενη χωρητικότητα θα είναι έως 3 bcm/year κατά την κατεύθυνση από την Ελλάδα προς τη Βουλγαρία (ICGB Interconnector, 2020).

²⁶ Unmanned Aerial Vehicles

²⁷ Η έκφραση στο πρωτότυπο είναι «the removal of the arms embargo».

²⁸ International Military Education and Training (IMET) είναι ένα Πρόγραμμα Εθνικής Ασφάλειας και Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ με βασικό στοιχείο την υποβοήθηση της ασφαλείας των ΗΠΑ, παρέχοντας εκπαίδευση και επιχορηγήσεις για εκπαίδευση σε στρατιωτικούς και μη, από συμμαχικά και φίλια έθνη. (US Department of State, 2020)

Η Συνεργασία των Ηνωμένων Πολιτειών και των Χωρών της Ανατολικής Μεσογείου στον ενεργειακό τομέα.

Το επόμενο τμήμα του East Med Act, είναι πιο τεχνοκρατικό από τα προηγούμενα. Αναφέρεται στο δικαίωμα του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ να συνάπτει συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ελλάδας, της Κύπρου και του Ισραήλ, που θα προάγουν την μεταξύ τους συνεργασία. Κατά την περίπτωση που υπογραφεί μια τέτοια συμφωνία, ο Υπουργός των Εξωτερικών υποχρεούται να υποβάλλει ετήσια έκθεση στο Κογκρέσο που θα περιλαμβάνει τα μέτρα και τα έργα που αναλαμβάνουν οι ΗΠΑ για την εφαρμογή της συμφωνίας. Επιπλέον καθορίζει πως ο Υπουργός Ενέργειας των ΗΠΑ μπορεί να ιδρύσει ένα κοινό Ενεργειακό Κέντρο με τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου για την αξιοποίηση και μεταφορά τεχνογνωσίας σε ενεργειακά ζητήματα καθώς και την ανάπτυξη της ακαδημαϊκής συνεργασίας στον τομέα αυτό (ο.π., Sec 4).

Η Άρση του εμπάργκο αγοράς οπλών στην Κυπριακή Δημοκρατία

Σε προηγούμενο τμήμα του νόμου, έγινε αναφορά πως το εμπάργκο οπλών που είχε επιβληθεί από τις ΗΠΑ στην Κυπριακή Δημοκρατία δεν έφερε αποτελέσματα. Στο τμήμα 5 του νόμου ορίζονται οι τεχνοκρατικές λεπτομέρειες για την άρση του προαναφερόμενου εμπάργκο. Ξεκινά κάνοντας μια διαπίστωση, που την ορίζει ως «αίσθηση του Κογκρέσου» ότι «η δυνατότητα εξαγωγής, επανεξαγωγής ή μεταφοράς όπλων που υπόκεινται στον κατάλογο πολεμικών εφοδίων των Ηνωμένων Πολιτειών» θα προωθούσε τα συμφέροντα ασφαλείας των ΗΠΑ στην Ευρώπη μέσω της συμβολής για την απεξάρτηση της Κύπρου από άλλες χώρες [ο.π., Sec 5(α) (1)]. Επιπλέον αυτού, κρίνει πως είναι προς το συμφέρον των Ηνωμένων Πολιτειών η συνέχεια της υποστήριξης των προσπαθειών του ΟΗΕ για μια συνολική λύση του κυπριακού ζητήματος και η ένταξη του κράτους της Κύπρου στο «Πρόγραμμα Σύμπραξης για την Ειρήνη» του NATO²⁹.

Η συνέχεια αυτού του τμήματος, αφορά τις τροποποιήσεις επί των παλαιότερων νόμων των ΗΠΑ, που αφορούσαν το εμπάργκο προμήθειας πολεμικού υλικού από την Κυπριακή Δημοκρατία. Με αυτές και σε συνδυασμό με τον νόμο

---

²⁹ Partnership for Peace –PfP είναι ένα πρόγραμμα πρακτικής διμερούς συνεργασίας μεταξύ μεμονωμένων ευρωπαϊκών χωρών και του NATO. Επιτρέπει στους εταίρους να οικοδομήσουν μια ατομική σχέση με το NATO, επιλέγοντας τις δικές τους προτεραιότητες για συνεργασία. (NATO, 2020)

«Εθνικών Αμυντικών Πιστώσεων Έτους 2020», που προαναφέρθηκε³⁰, άρτε το εμπάργκο με κάποιες προϋποθέσεις. Αυτές είναι ότι το αίτημα αγοράς αμυντικών υλικών και υπηρεσιών «υποβάλλεται από την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ή εξ ονόματός της» και ότι αυτή, είναι ο τελικός χρήστης του πολεμικού υλικού [ο.π., Sec 5(γ) (1) (A & B)]. Ο νόμος όμως θέτει και κάποιους περιορισμούς, που ορίζουν ότι η «πολιτική άρνησης» για προμήθειες πολεμικού υλικού παραμένει σε ισχύ, εκτός αν Πρόεδρος των ΗΠΑ, εντός ενός έτους, πιστοποιήσει ότι η Κύπρος συνεχίζει να εργάζεται με τις Ηνωμένες Πολιτείες στην «καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» και ότι αρνείται την πρόσβαση στους λιμένες της σε ρωσικά στρατιωτικά πλοία [ο.π., Sec 5(γ) (1) (A & B)].

IMET και Ξένη Στρατιωτική Χρηματοδότηση

Τα δύο επόμενα τμήματα του East Med Act, 6^ο και 7^ο, αφορούν το οικονομικό σκέλος για την υλοποίηση αυτού. Συγκεκριμένα καθορίζει ότι η χρηματοδότηση για την συμμετοχή της Ελλάδας στο Διεθνές Πρόγραμμα Στρατιωτικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης³¹ θα είναι συνολικά 4,6 εκατομμύρια \$ για το οικονομικά έτη 2020 – 2022 και για την Κύπρο 1,45 εκατομμύρια \$, για το ίδιο χρονικό διάστημα (ο.π., Sec 6). Επιπλέον καθορίζει ότι η χρηματοδότηση αφορά την εκπαίδευση μελλοντικών ηγητόρων, καλύτερη κατανόηση των Ηνωμένων Πολιτειών και εστίαση στην επαγγελματική στρατιωτική κατάρτιση. Πλέον των παραπάνω κονδυλίων, δίδεται η εξουσιοδότηση διάθεσης άλλων 3 εκατομμυρίων \$ στην Ελλάδα προκειμένου να δύναται αυτή να διαθέσει το 20% του αμυντικού της προϋπολογισμού στην έρευνα και την ανάπτυξη (ο.π., Sec 7).

Τουρκία

Τα τμήματα 8 και 9 του East Med Act, ασχολούνται αποκλειστικά με την Τουρκία. Το πρώτο με τα αμερικανικής κατασκευής πολεμικά αεροσκάφη F-35 και το δεύτερο με το ρωσικό αμυντικό σύστημα S-400. Και στα δύο αυτά οπτικά συστήματα, η Τουρκία εμπλέκεται, καθόσον επιθυμούσε να τα αποκτήσει. Ειδικά στα F-35, η Τουρκία πέρα από την αγορά τους, είχε και ένα ποσοστό συμπαραγωγής (Insinna, DefenseNews, 2020). Όμως με την πρόθεση αγοράς της για το

---

³⁰ Βλέπε στη σελίδα 12

³¹ Βλέπε υποσημείωση 28

σύστημα S-400, υπέπεσε στις διατάξεις του CAATSA. Με την σειρά του ο East Med Act ορίζει ότι δεν δύναται να αναλωθούν ή να δαπανηθούν κεφάλαια για την μεταφορά των αεροσκαφών F-35, στην Τουρκία, για την απόκτηση πνευματικών δικαιωμάτων ή τεχνικών δεδομένων για ζητήματα συντήρησης ή υποστήριξης, καθώς και την κατασκευή εγκαταστάσεων παραμονής ή αποθήκευσης αυτών [116th US Congress (2019-2020), 2019, Sec 8 (α) (1-3)]. Όμως δέχεται μια εξαίρεση στις παραπάνω απαγορεύσεις, η οποία καθορίζει ότι ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, μπορεί να παραιτηθεί από αυτούς τους περιορισμούς «κατόπιν γραπτής πιστοποίησης στο Κογκρέσο ότι η κυβέρνηση της Τουρκίας δεν σχεδιάζει ούτε προτίθεται να δεχθεί την παράδοση του συστήματος αεράμυνας S-400» [ο.π., Sec 7 (β)].

Με αυτό ακριβώς το σύστημα αεράμυνας ασχολείται και το επόμενο τμήμα του νόμου, ορίζοντας ότι αν η Τουρκία αγοράσει το αμυντικό σύστημα S-400 από τη Ρωσική ομοσπονδία, η συναλλαγή Τουρκίας – Ρωσίας «σημαντική συναλλαγή κατά την έννοια του άρθρου 231(α) του Νόμου περί Αντιμετώπισης της Ρωσικής Επιρροής στην Ευρώπη και Ευρασία του 2017»³², θέτει σε κίνδυνο την ακεραιότητα και διαλειτουργικότητα του NATO και θα επηρέαζε αρνητικά τις επιχειρήσεις των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ [ο.π., Sec 9 (1-3)]. Επιπλέον μια τέτοια αγορά θα είχε αντίκτυπο στην αμυντική συνεργασία των Ηνωμένων Πολιτειών και της Τουρκίας καθώς θα αυξανόταν ο κίνδυνος για τα «αμυντικά συστήματα και τις επιχειρησιακές ικανότητες» των ΗΠΑ. Καταλήγει με τη δήλωση ότι ο νόμος CAATSA καθορίζει την επιβολή κυρώσεων «σε κάθε άτομο ή φορέα που έχει εμπλακεί σε μια τόσο σημαντική συναλλαγή» [ο.π., Sec 9 (6)].

Η Στρατηγική των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο

Η υλοποίηση της σχεδιαζόμενης στρατηγικής των Ηνωμένων Πολιτειών για τη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου, σε ότι αφορά την ασφάλεια και την ενεργειακή συνεργασία, την επιρροή που ασκείται στην περιοχή και τις παρεμβάσεις έτερων κρατών στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας και τον εναέριο χώρο της Ελ-

---

³² Ο Countering Russian Influence in Europe and Eurasia Act of 2017 είναι νόμος που ορίζει ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν το «δόγμα Stimson» και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζουν τις εδαφικές αλλαγές που πραγματοποιούνται από τη βία, συμπεριλαμβανομένων των παράνομων εισβολών και κατοχών της Αμπχαζίας, της Νότιας Οσετίας, της Κριμαίας, της Ανατολικής Ουκρανίας και της Υπερδνειστερίας. (Congress.Gov, 2017)

λάδας, θα πραγματοποιηθεί με βάση τις υποβαλλόμενες αναφορές από τον Υπουργό των Εξωτερικών των ΗΠΑ προς τις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου. Με τα αντικείμενα αυτά ασχολούνται τα τελευταία 4 τμήματα του νόμου καθώς και με τον καθορισμό ποιες είναι αυτές οι αρμόδιες επιτροπές.

Σύμφωνα με τον East Med Act, ο Υπουργός των Εξωτερικών, θα πρέπει να υποβάλλει, εντός ενενήντα ημερών από την ημερομηνία έκδοσης του, πως σχεδιάζει να ενισχύσει την ασφάλεια και την ενεργειακή συνεργασία «με χώρες της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένου του Ισραήλ, της Κυπριακής Δημοκρατίας και την Ελλάδα». Η έκθεση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει το πώς θα συμμετέχουν οι ΗΠΑ στο φόρουμ φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο και πως θα το υποστηρίζει. Συνεχίζοντας, η έκθεση θα περιέχει μια αξιολόγηση των μηχανισμών παράδοσης του φυσικού αερίου που θα εξάγεται από την περιοχή, πως θα προστατευθούν οι υποδομές που θα δημιουργηθούν και αν δύναται η Κύπρος να υποστηρίξει ένα Κέντρο Ενεργειακής Κρίσης, το οποίο θα είναι υπεύθυνο «να παρέχει βασικές εγκαταστάσεις για την υποστήριξη των προσπάθειών έρευνας και διάσωσης σε περίπτωση ατυχήματος» Επιπλέον ένα χρονοδιάγραμμα πιθανής παράδοσης του εξαχθέντος φυσικού αερίου, καθώς και ένα σχέδιο επενδύσεων εταιριών, αμερικανικών συμφερόντων, στην περιοχή [ο.π., Sec 10 (β)].

Η επόμενη έκθεση που θα πρέπει να υποβάλλει ο Υπουργός των Εξωτερικών των ΗΠΑ, ακολουθώντας τα ίδια τεχνικά χαρακτηριστικά από απόψεως χρόνου και υποβολής είναι για το πόσο επηρεάζει η Ρωσική Ομοσπονδία την Κύπρο, την Ελλάδα και το Ισραήλ. Χαρακτηριστικά την αναφέρει ως «κακόβουλη επιρροή»³³. Η έκθεση αυτή αφορά τους στόχους ασφαλείας τις ενέργειες και των έργων παραγωγής ενέργειας της Ρωσίας στην περιοχή. Συνεχίζει συνδέοντας, αυτή την «κακόβουλη επιρροή» με τα ΜΜΕ, την «στρατιωτική εμπλοκή» της στην περιοχή σε ότι αφορά την ασφάλεια και τον επηρεασμό των εκλογών στις τρεις προαναφερόμενες χώρες. Καταλήγει θέτοντας ως παράμετρο και την αξιολόγηση της προσπάθειας εκφοβισμού του Παναγιότατου Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, όσον αφορά τη θέση του για το αυτοκέφαλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας (ο.π., Sec 11).

---

³³ malignant influence στο πρωτότυπο.

Οι δύο τελευταίες εκθέσεις που απαιτούνται από τον Υπουργό των Εξωτερικών, αφορούν μια απαρίθμηση των περιστατικών όπου έτερες χώρες παρεμβαίνουν στις ενέργειες της Κυπριακής Δημοκρατίας για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων στην ΑΟΖ της και των περιστατικών παραβιάσεων του εναερίου χώρου «της κυρίαρχης επικράτειας της Ελλάδας από τους γείτονές της» (ο.π., Sec 12-13). Όλες οι παραπάνω εκθέσεις θα πρέπει να υποβληθούν στις Επιτροπές Εξωτερικών Σχέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων και της Γερουσίας που ορίζονται ως οι «αρμόδιες» στο καταληκτικό τμήμα του νόμου για την Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και την Ενέργεια της Ανατολικής Μεσογείου» (ο.π., Sec 14).

Κεφάλαιο 3^ο

Η Εξωτερική Πολιτική της Προεδρίας Trump - Ισραήλ

Γενικά

Ο Donald J. Trump, είναι ένα γνωστό πρόσωπο για το ευρύτερο αμερικανικό κοινό. Επιχειρηματίας, παρουσιαστής στην τηλεόραση και με μια οικογενειακή ζωή που γινόταν συχνά «κοινωνικό» γεγονός, αποτελούσε πάντα το επίκεντρο σχολιασμού τουλάχιστον στις κοσμικές στήλες των ΜΜΕ (The New York Times, Barron, 1990). Το πρόσωπό του πάντα συμπεριλαμβανόταν στη λίστα με τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο και πάντα επιζητούσε την δημοσιότητα σε αντιδιαστολή με άλλους δισεκατομμυριούχους (Forbes, 2020).

Αν και ήταν πολιτικά ενεργός, μέχρι το 2012 δεν εμφάνιζε τάσεις ενασχόλησης με την πολιτική. Σε καμία περίπτωση μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν λογιζόταν ως πιθανός «προεδρικός υποψήφιος» και οι «φιλοδοξίες του δεν λαμβάνονταν σοβαρά υπόψη» (HUFFPOST, Linkins, 2011). Όμως στις 16 Ιουνίου 2015, ο Donald J. Trump ανακοινώνει πως θα είναι προεδρικός υποψήφιος για τις εκλογές του Νοεμβρίου 2016 και ξεκινά την καμπάνια του με τίτλο «Κάνε την Αμερική Σπουδαία Ξανά»³⁴ (Trump, The O'Reilly Factor 2015). Στο ομότιτλο βιβλίο του που κυκλοφορεί το ίδιο έτος διατυπώνει τις απόψεις του για μια σειρά από ποικίλα θέματα που αφορούν τις Ηνωμένες Πολιτείες, από τον τρόπο διακυβέρνησης, την μετανάστευση, την εκπαίδευση μέχρι την εισοδηματική και εξωτερική πολιτική και ορίζει ότι η Αμερική έχει «πάψει πλέον να αποτελεί την ηγέτιδα δύναμη» (Trump, 2017, 15).

Οι απόψεις για την υποψηφιότητά του και ειδικά για την εξωτερική πολιτική που ήθελε να εφαρμόσει στην περίπτωση που εκλεγεί στο ύπατο αξίωμα των ΗΠΑ, δίστανται. Ο Γερμανός Υπουργός Εξωτερικών Frank - Walter Steinmeier³⁵ δηλώνει «ότι ανησυχεί για τις αντιφατικές υποσχέσεις του Trump να «κάνει την Αμερική ισχυρή ξανά», ενώ ταυτόχρονα μειώνει τη συμμετοχή της στο εξωτερικό»

---

³⁴ Make America Great Again στο πρωτότυπο

³⁵ **Frank-Walter Steinmeier** (5 Ιαν 1956 -) Γερμανός πολιτικός. Υπουργός Εξωτερικών (2005-2009 και 2013-2017) και Αντικαγκελάριος της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης της Γερμανίας (2007-2009) Από το 2017 Ομοσπονδιακός Πρόεδρος της Γερμανίας.

και συνεχίζοντας θεωρεί πως οι προτεινόμενες πολιτικές του Trump «θα ήταν επικίνδυνες όχι μόνο για τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και για την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο» (Reuters, Shalal, 2016). Αντίθετα ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών, Henry Kissinger³⁶ για το ίδιο θέμα δηλώνει ότι ο «Trump θα μπορούσε να γραφτεί στη ιστορία, ως ένας πολύ σημαντικός πρόεδρος, ένα φαινόμενο που δεν έχουν ξαναδεί ξένες χώρες» (Kissinger, 2016).

Η «Αμερική Ξανά Σπουδαία»

Η πολιτική που θα εφαρμόζε ο Donald Trump και εν προκειμένω η εξωτερική, αν εκλεγόταν Πρόεδρος των ΗΠΑ περιγράφεται από τον ίδιο στο βιβλίο που εξέδωσε το 2015. Ειδικότερα αναλύει πως η ασκούμενη πολιτική της χώρας του θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε « η Αμερική να αρχίσει να νικά και πάλι» καθώς μέχρι τότε «δεν στεκόταν στο ύψος των περιστάσεων» σε ό,τι αφορά τις διαπραγματεύσεις με ξένες χώρες. (Trump, 2017, 21). Κατακρίνει τους επαγγελματίες διπλωμάτες και την εφαρμοζόμενη εξωτερική πολιτική του τότε Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Barack Obama³⁷. Η κύρια πρόταση που κάνει είναι ότι «είναι ανάγκη να φέρουμε λίγη επιχειρηματική εμπειρία στον Λευκό Οίκο» (ο.π, 166). Θεωρεί ότι η άσκηση εξωτερικής πολιτικής θα πρέπει να γίνεται με βάση το από οικονομικό κέρδος της Αμερικής και ότι είναι «καιρός να πληρώσει και ο υπόλοιπος κόσμος το μερίδιο που του αναλογεί» για την ασφάλεια που του παρέχουν τα αμερικανικά στρατεύματα (Trump, 2017, 59).

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του και να γίνει η «Αμερική σπουδαία ξανά», ο Donald Trump, προτείνει την προσέγγιση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ να βασίζεται σε «γερά θεμέλια» δηλαδή «ενέργειες από θέση ισχύος». Αυτά τα θεμέλια της εξωτερικής πολιτικής είναι οι «ισχυρότερες ένοπλες δυνάμεις στον κόσμο», η «η προθυμία να χρησιμοποιήσουμε την οικονομική μας ισχύ» και «να δημιουργήσουμε συμμαχίες με τους συμμάχους μας που οδηγούν σε αμοιβαία συμφέροντα» (Trump, 2017, 55). Υποσυνείδητα και πιθανόν ασυναίσθητα, ο Trump, δεν πρότεινε κάτι άλλο από το Θουκυδίδιο «θεωρητικό μοντέλο που εξηγεί τη γένεση και την ανάπτυξη της ισχύος. Στον πυρήνα της σκέψης του βρίσκεται η

---

³⁶ **Henry Alfred Kissinger** (27 Μαΐου 1923-) Αμερικανός πολιτικός, διπλωμάτης, γεωπολιτικός αναλυτής. Υπήρξε Σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας (1969-1975) και Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ (1973-1977).

³⁷ **Barack Hussein Obama II** (4 Αυγ 1961-) Αμερικανός πολιτικός και δικηγόρος Ήταν ο 44^{ος} Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών (2009-2017) και ο 1^{ος} Αφροαμερικανός που εκλέχτηκε σε αυτό το αξίωμα.

διαλεκτική σχέση μεταξύ στρατιωτικής, διπλωματικής και οικονομικής ισχύος» (Πλατιάς, 2000, 47). Παρ' όλη όμως την Θουκιδίδια προσέγγιση στην απόκτηση-ανάκτηση της ισχύος της Αμερικής, ο Trump δίνει μια παράμετρο που τον διαφοροποιεί από τα μέχρι τότε συνήθη πρότυπα, λέγοντας πως ενώ «ο καλύτερος τρόπος για να μην χρησιμοποιήσουμε τις ένοπλες δυνάμεις μας είναι να διασφαλίσουμε την ορατότητα της ισχύος τους», για να εμπλακούν οι ΗΠΑ σε μια σύρραξη θα πρέπει να «υφίσταται άμεση απειλή για τα εθνικά μας συμφέροντα», θέτοντας σαφώς την άποψη πως η μέχρι τότε νοοτροπία των ΗΠΑ ως ρυθμιστής της παγκόσμιας ασφάλειας πρέπει να αλλάξει (Trump, 2017, 56,59). Οι προεδρικές εκλογές της 8 Νοεμβρίου 2016, ανέδειξαν νικητή τον Donald Trump καθιστώντας αυτόν, ως τον 45ο Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών (The New York Times, 2017). Η ανάληψη της εξουσία έγινε με την ορκωμοσία του στις 20 Ιανουαρίου 2017 (Εικόνα 3.1).

Η κυβέρνησή του απαρτίστηκε κατά κύριο λόγο από στρατιωτικούς και στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής με στελέχη του Λευκού Οίκου στα οποία όμως συμπεριλήφθηκαν και πρόσωπα από τον επιχειρηματικό κόσμο (The Wall Street Journal ,Solomon, 2017). Η πολιτική, γνωστή και ως «America First», που ακολούθησε η προαναφερόμενη κυβέρνηση και ειδικά η εξωτερική, καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του ήταν μια πολιτική αποστασιοποίησης από τον ευρύτερο διεθνή περίγυρο, με στροφή στον εσωτερισμό και «να αγκαλιάσει μια έκδοση του Jacksonianism³⁸ του 21ου αιώνα» (Litsas, 2020). Η αποτύπωση αυτής της πολιτικής γίνεται με την εκπονηθείσα το 2017, Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας³⁹ σύμφωνα με την οποία, δίνεται προτεραιότητα στην εσωτερική ασφάλεια των ΗΠΑ και σε δευτερεύουσα θέση ακολουθεί η ενάσκηση ενεργού εξωτερικής πολιτικής, επιδιώκοντας να συμβάλλουν «οι σύμμαχοι της Αμερικής» περισσότερο «στην κοινή άμυνα, ενισχύοντας ακόμα και τις ισχυρότερες συμμαχίες» σε περιφερειακό πλαίσιο (The White House, 2017 α Ι).

---

³⁸ **Jacksonianism** ή Jacksonian democracy ήταν μια πολιτική φιλοσοφία του 19^{ου} αιώνα στις Ηνωμένες Πολιτείες που επέκτεινε το δικαίωμα ψήφου στους περισσότερους λευκούς άνω του 21 ετών και αναδιάρθρωσε έναν αριθμό ομοσπονδιακών θεσμών. Ξεκινώντας από τον 7^ο πρόεδρο των ΗΠΑ, Andrew Jackson, έγινε η κυρίαρχη πολιτική κοσμοθεωρία του έθνους για μια γενιά. Ο ίδιος ο όρος ήταν σε ενεργή χρήση μέχρι το 1830. Χαρακτηρίστηκε σε γενικές γραμμές από το δημοκρατικό πνεύμα, όμως στο τέλος αποκαλέστηκε ως «μονοπωλιακή κυβέρνηση των ελίτ».

³⁹ National Security Strategy of the United States of America στο πρωτότυπο

Εικόνα 3.1 Ορκωμοσία Donald Trump στις 20 Ιαν 2017 (Getty Images)

Στοιχεία της εξωτερική πολιτικής της διακυβέρνησης Trump στην υφήλιο.

Στο πλαίσιο αυτό, η ακολουθούμενη στρατηγική εθνικής ασφαλείας, της κυβέρνησης Trump, έθεσε ως πρώτο στόχο την διασφάλιση της εσωτερικής ασφάλειας των αμερικανών από «χώρες και μη κρατικούς δρώντες» (The White House, 2017 α, 8). Μόλις στον πρώτο μήνα, από την ανάληψη της εξουσίας έθεσε σε ισχύ το εκτελεστικό διάταγμα 13769, με τίτλο «Προστασία του έθνους από ξένη τρομοκρατική είσοδο στις Ηνωμένες Πολιτείες» που αναφερόταν κυρίως στον περιορισμό εισροής προσφύγων από μουσουλμανικές χώρες⁴⁰, στο έδαφος των ΗΠΑ (Federal Register, 2017 α). Τόσο η εσωτερική αντίδραση, όσο και η ευρεία καταδίκη της από την διεθνή κοινότητα (BBC News, 2017 α), προκάλεσε την αρχικά την αναθεώρηση της και εν τέλει, κατόπιν νομική διαδικασία, επικύρωση της (The New York Times, Liptak, Shear, 2018).

Η αντιπαλότητα της κυβέρνησης Trump, προς τους εξωτερικούς διεθνείς παράγοντες εξακολούθησε, θέτοντας ως κύριο στόχο την Κίνα, κάτι που ο ίδιος

---

⁴⁰ Από τα ΜΜΕ ονομάστηκε ως «Muslim ban» (BBC News, 2017)

κατέστησε σαφές όταν δήλωσε «πως δεν δεσμεύεται από την παραδοσιακή πολιτική της μιας Κίνας», ανατρέποντας το αμερικανικό Ανακοινωθέν της Σαϊγκόν⁴¹ προκαλώντας αντιδράσεις από το Πεκίνο (Reuters, Bohan, Brunnstrom, 2016). Η απόσυρση των ΗΠΑ τον Ιανουάριο 2017 από την Trans-Pacific Partnership (TPP)⁴² επιβεβαίωσε την πρότερη τοποθέτηση του Προέδρου Trump, περί της αντιπαλότητας του με την Κίνα. Ο κατοπινός «εμπορικός πόλεμος» Ηνωμένων Πολιτειών – Κίνας, με την επιβολή εκατέρωθεν δασμών στα εμπορικά προϊόντα, το 2018- 2019 και τις αλληλοκατηγορίες «περί αθέμιτων εμπορικών πρακτικών» επιδείνωσε τις σχέσεις των δυο χωρών (The New York Times, Swanson, 2018).

Παρόμοια πολιτική κυρώσεων εφαρμόστηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες, σε όλη τη διάρκεια της θητείας του Donald Trump, και με τους έτερους μεγάλους αντιπάλους το Ιράν και την Ρωσία. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της δεύτερης η αντιπαλότητα εκφράστηκε αρχικά με πολιτικές δηλώσεις περί υποστήριξης της Ρωσίας σε «εχθρικά καθεστώτα» προς τις ΗΠΑ, «όπως το Ιράν και η Συρία» (BBC News, 2017 β). Η επιδείνωση των σχέσεων Ηνωμένων Πολιτειών και Ρωσίας συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Donald Trump, με «επιβολή επιπλέον νέων κυρώσεων σε ρώσους πολίτες και οργανισμούς, κλείσιμο του Ρωσικού Προξενείου του San Francisco και απέλαση διπλωματών» (Bolton, 2020, 180). Αποκορύφωμα όλων αυτών ήταν η επικύρωση του νόμου Countering America's Adversaries Through Sanctions Act – CAATSA, τον Σεπτέμβριο 2018 για επιβολή κυρώσεων σε εχθρικά διακείμενες χώρες, άτομα και οργανισμούς προς τις ΗΠΑ, που κατά κύριο λόγο στρέφεται ενάντια στην Ρωσία (Federal Register, 2018).

Σε γενικότερες γραμμές, η κυβέρνηση των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της προεδρίας Trump, προσπάθησε να αντιμετωπίσει τους εξωτερικούς αντιπάλους των ΗΠΑ μέσω νομοθετημάτων, δεσμευτικών και για την κατοπινή εξωτερική πολιτική της. Αυτό όμως επηρέασε και την Βουλή των Αντιπροσώπων καθώς και την Γε-

---

⁴¹ Την 1η Ιανουαρίου 1972, οι ΗΠΑ άλλαξαν τη διπλωματική αναγνώριση από τη Δημοκρατία της Κίνας (Ταϊβάν) στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (ΛΔΚ) με το Ανακοινωθέν της Σαϊγκόν (Shanghai Communiqué of 1972) όπου αναγνωρίζουν ότι «η Κίνα υφίσταται και στις δυο πλευρές του Στενού της Ταϊβάν» υποστηρίζοντας ότι υπάρχει μόνο μία Κίνα και ότι η Ταϊβάν είναι μέρος της Κίνα. Η πολιτική θέση έμεινε γνωστή ως Μία Κίνα (One China) (U.S. Department of State, 2006,812-816).

⁴² Trans-Pacific Partnership (TPP), γνωστή και ως Trans-Pacific Partnership Agreement, ήταν μια ήταν μια προτεινόμενη εμπορική συμφωνία μεταξύ των χωρών που περιβάλλουν τον Ειρηνικό Ωκεανό, συμπεριλαμβανομένων της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και των ΗΠΑ

ρουσία με αποτέλεσμα την ψήφιση και κύρωση, το Δεκέμβριο 2019, του Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act, που αφορά το Ισραήλ, την Ελλάδα, την Τουρκία και την Κύπρο.

Κεφάλαιο 4^ο

ΗΠΑ και Ισραήλ – Οι παραδοσιακοί σύμμαχοι

Η περίπτωση του Ισραήλ

Το Ισραήλ αποτελεί για τον πρόεδρο Trump « τον σημαντικότερο σύμμαχο και βασικό συνεργάτη» της Αμερικής «στη διατήρηση μιας κάποιας σταθερότητας στην περιοχή» της Ανατολικής Μεσογείου (Trump, 2017,22). Άλλωστε από την εποχή της προεκλογικής του εκστρατείας, είχε δηλώσει πως η κυβέρνηση του Προέδρου Obama είχε «κακομεταχειριστεί το Ισραήλ» (Times, Beckwith, 2016). Συνεπώς ως Πρόεδρος όφειλε «να αποκαταστήσει την παραδοσιακά ισχυρή συνεργασία» (Trump, 2015). Την άποψη αυτή δεν την ενστερνιζόταν όλοι οι συνεργάτες του Προέδρου, καθώς για δεκαετίες οι ΗΠΑ θεωρούσαν τους ισραηλινούς οικισμούς στην Δυτική Όχθη του Ιορδάνη ποταμού ως παράνομους (BBC News, 2009). Στο πλαίσιο αυτό, ο James N. Mattis⁴³ δήλωνε τον Νοέμβριο 2016, μόλις δύο μήνες προτού αναλάβει Υπουργός Αμύνης του Trump, ότι η κατάσταση στο Ισραήλ είναι «μη βιώσιμη» καθώς οι ισραηλινοί οικισμοί βλάπτουν τις προοπτικές ειρήνης και θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια «κατάσταση που μοιάζει με απαρτχάιντ στη Δυτική Όχθη» (The Times of Israel, Cortellessa, 2016) δείχνοντας πως δεν υπάρχει ομοιογένεια στην οπτική της κυβέρνησης Trump για το κράτος του Ισραήλ.

Η αντιμετώπιση του Ισραήλ από την κυβέρνηση Trump έμεινε πιστή στα προεξαγγελλόμενα της. Στο πρώτο επίσημο ταξίδι ως Πρόεδρος ο Donald Trump επισκέφτηκε το Ισραήλ και τη Δυτική Όχθη και έγινε ο πρώτος Πρόεδρος των ΗΠΑ που μετέβηκε στο Τείχος των Δακρύων, κίνηση υψηλού συμβολισμού για την εβραϊκή κοινωνία (NBC News, Rafferty, 2017) (Εικόνα 3.2). Βεβαίως είχε προηγηθεί η επίσκεψη του Προέδρου Trump στην Σαουδική Αραβία, παραδοσιακού εχθρού του Ισραήλ δυο ημέρες νωρίτερα, στις 20 Μαΐου 2017, όπου και υπογράφηκαν συμβάσεις πωλήσεων αμερικανικού πολεμικού υλικού, αξίας 110 δισεκατομμυρίων δολαρίων, αποδεικνύοντας πως η επιχειρηματικότητα υπερτερεί της

---

⁴³ **James Norman Mattis** (08 Σεπ 1950-) Αμερικανός απόστρατος στρατιωτικός. Διατέλεσε Διοικητής του Διακλαδικής Διοίκησης (2007-2010) και της Κεντρικής Διοίκησης (2010-2013) των ΕΔ των ΗΠΑ. Υπήρξε ο πρώτος Υπουργός Αμύνης της προεδρίας Trump (2017-2019).

ιδεολογικής αντίληψης περί συμμαχιών (New York Post, Linge, 2017). Παράλληλα όμως η διπλή αυτή επίσκεψη, σε δυο εξ ορισμού αντιδιαμετρικούς αντιπάλους ήταν σύννομη με την διακήρυξή του, για την στρατηγική εθνικής ασφαλείας που θα εφαρμόζαν, οι ΗΠΑ σε περιφερειακό πλαίσιο και ειδικά σε αυτό της Μέσης Ανατολής, ότι η « διατήρηση ευνοϊκών ισορροπιών εξουσίας θα απαιτήσει μια ισχυρή δέσμευση και στενή συνεργασία με τους συμμάχους και τους εταίρους, επειδή οι σύμμαχοι και οι εταίροι μεγεθύνουν την αμερικανική δύναμη και επεκτείνουν την επιρροή των ΗΠΑ» (The White House, 2017 α, 45). Η μετέπειτα σχέση του ισραηλινού κράτους και των Ηνωμένων Πολιτειών, κατά τη διάρκεια της Προεδρίας Trump, ήταν κάτι περισσότερο από φιλική και μάλλον ικανοποίησε σε υπερθετικό βαθμό, πάγια αιτήματα του Ισραήλ.

Εικόνα 4.1 Ο Πρόεδρος Donald Trump προσεύχεται στο Τείχος των Δακρύων (22 Μαΐ 2017) (REUTERS, Jonathan Ernst)

Ιερουσαλήμ – Υψίπεδα του Γκολάν

Από την ίδρυσή⁴⁴ του, το κράτος του Ισραήλ θεωρούσε πάντα πως η φυσική πρωτεύουσα της χώρας, είναι η πόλη της Ιερουσαλήμ. Με τον «Πόλεμο των 6 Ημερών»⁴⁵, το Ισραήλ κατέλαβε ολόκληρη την πόλη της Ιερουσαλήμ και την λεγόμενη Δυτική Όχθη του Ιορδάνη Ποταμού καθώς και τα υψίπεδα του Γκολάν, που

⁴⁴ 14 Μαΐου 1948, Ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Ισραήλ (Israel Ministry of Foreign Affairs, 2013)

⁴⁵ 5-10 Ιουνίου 1967

κατείχαν μέχρι τότε η Ιορδανία και η Συρία, αντίστοιχα. Από το πέρας του πολέμου και ειδικά μετά τον πόλεμο του Yom Kippur⁴⁶, αποτέλεσε παγία τακτική της ισραηλινής εξωτερικής πολιτικής, η διεθνής αναγνώριση της ενσωμάτωσης των προαναφερόμενων εδαφικών χώρων (INSS, Sher, 2014). Αυτή την πολιτική διεκδικήσεων ακολούθησε και ο Πρωθυπουργός του Ισραήλ Benjamin Netanyahu⁴⁷ και στο πρόσωπο του Donald Trump, βρέθηκε ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών που ικανοποίησε μεγάλο μέρος αυτών των διεκδικήσεων με τον οποίο ήταν «γνώριμοι πολλά χρόνια» (Independent, Dearden, 2016).

Ο Πρωθυπουργός του Ισραήλ Netanyahu κατόπιν επίσημης πρόσκλησης του Προέδρου Trump, επισκέπτεται τις ΗΠΑ, τον Φεβρουάριο 2017 (NPR, 2017). Η συνάντηση των δύο ανδρών, φαινομενικά υπήρξε άριστη, αλλά εκ των υστέρων διαπιστώθηκε πως υπήρξε μια δυσπιστία μεταξύ τους, καθώς από την αμερικανική πλευρά κλήθηκε το Ισραήλ «να κάνει για λίγο πίσω με του οικισμούς» των ισραηλινών εποίκων στη δυτική Όχθη (ο.π., 2017) και αντίστοιχα υπήρχε μια καχυποψία για των Υπουργό Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Rex Tillerson⁴⁸ καθώς «είχε εκτεταμένους δεσμούς στη Μέση Ανατολή λόγω της θέσης του στη βιομηχανία πετρελαίου, αλλά, δεδομένης της παραδοσιακής εγγύτητας αυτής της βιομηχανίας με τους αντί-Ισραηλινούς παραγωγούς πετρελαίου της περιοχής» (Jewish Virtual Library, n.d.).

Παρ' όλη την αμοιβαία καχυποψία, ο Trump, παρέμενε πιστός στις δεσμεύσεις του απέναντι στο Ισραήλ, θεωρώντας το, τον κύριο σύμμαχο των ΗΠΑ στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Αυτό φάνηκε έμπρακτα, όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνώρισαν, τον Δεκέμβριο 2017, ως πρωτεύουσα του κράτους του Ισραήλ, την Ιερουσαλήμ ενώ ταυτόχρονα προετοίμασαν την μετεγκατάσταση της πρεσβείας τους σε αυτήν (Federal Register, 2017 β), «αντιστρέφοντας την πολιτική των ΗΠΑ που χρονολογείται από τον Πρόεδρο Χάρι Τρούμαν» (Council of Foreign Relations, Laub, 2017). Η τελευταία κίνηση είχε ήδη δρομολογηθεί και υποστηριζόταν «σθεναρά» από τους συμβούλους του Προέδρου Trump (Bolton,

---

⁴⁶ 6-25 Οκτωβρίου 1973

⁴⁷ **Benjamin Netanyahu** (21 Οκτ 1949-) Ισραηλινός πολιτικός και Πρωθυπουργός του Ισραήλ (1996-1999 και 2009 -).

⁴⁸ **Rex Wayne Tillerson** (23 Μαρ 1952-) Αμερικάνος μηχανικός και ειδικός στην ενέργεια. Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ (01 Φεβ 2017-31 Μαρ 2018). Υπήρξε Εκτελεστικός Διευθυντής της Exxon Mobil (2006-2017).

2020, 21). Παράλληλα γίνονται δημόσιες δηλώσεις, αμερικανών κυβερνητικών αξιωματούχων που στηρίζουν την απόφαση αυτή, όπως του Αντιπροέδρου των ΗΠΑ, Michael Pence⁴⁹ σε ομιλία του στη ισραηλινή Knesset⁵⁰ ότι «η πρεσβεία θα μετακινηθεί πριν από το τέλος του 2019» (The White House, 2018). Η ευαρέσκεια του Ισραήλ, μεταφέρθηκε στις ΗΠΑ, με τον πιο επίσημο τρόπο, όταν ο Πρωθυπουργός Netanyahu, «ευχαρίστησε τον πρόεδρο για την υποστήριξή του και συγκεκριμένα για την αναγνώριση της Ιερουσαλήμ» (Jewish Virtual Library, n.d.).

Η αντικατάσταση του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ με τον μέχρι τότε Διευθυντή της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών⁵¹, Mike Pompeo⁵² (The Washington Post, Demijian, Morello, 2018), σε συνδυασμό με τις σχέσεις του Πρωθυπουργού Netanyahu, με τον Ανώτερο Σύμβουλο του Πρόεδρου Trump, Jared Kushner⁵³ (Jewish Virtual Library, n.d.), θεωρήθηκαν από την ισραηλινή κυβέρνηση, κινήσεις ευνοϊκά διακείμενες προς αυτή, που όμως εν μέρει διαφεύστηκαν. Όμως, η μεταφορά της αμερικανικής πρεσβείας στο Ισραήλ, τον Μάιο 2018, από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ και η έναρξη λειτουργίας της έδειχνε πως οι σχέσεις των δύο χωρών ήταν στο καλύτερο δυνατό επίπεδο, κάτι που επιβεβαιώθηκε και από τον ίδιο τον Mike Pompeo, όταν δήλωσε ότι το Ισραήλ «είναι ότι θέλουμε να μοιάζει ολόκληρη η Μέση Ανατολή» και ότι οι σχέσεις Ισραήλ-Ηνωμένων Πολιτειών είναι «ισχυρότερες από ποτέ» (Middle East Monitor, 2018).

Το δεύτερο σκέλος των προσπαθειών του Ισραήλ, ήταν η διεθνή αναγνώριση των Υψιπέδων του Γκολάν, ως έδαφος του Ισραήλ. Ήδη από τον Ιούλιο 2018, ο Πρωθυπουργός Netanyahu, «πίεξε» τον Πρόεδρο της Ρωσίας, Vladimir Putin⁵⁴ για ένα «μόνιμο σύνορο», στα εν λόγω υψίπεδα, «την αποχώρηση των εκεί δυνά-

---

⁴⁹ **Michael Richard Pence** (7 Ιουν 1959-) Αμερικανός πολιτικός και δικηγόρος. Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ από το 2017. Υπήρξε Κυβερνήτης της Πολιτείας της Ινδιάνας (2013-2017) και μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων (2001-2013)

⁵⁰ Η Εθνική Συνέλευση του Ισραήλ, αντίστοιχο της Βουλής των Ελλήνων.

⁵¹ Central Intelligence Agency - CIA

⁵² **Michael Richard Pompeo** (30 Δεκ 1963-) Αμερικανός πολιτικός, διπλωμάτης, επιχειρηματίας και δικηγόρος. Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ (26 Απρ 2018-) Πρώην στρατιωτικός και Διευθυντής της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (Ιαν 2017 –Απρ 2018).

⁵³ **Jared Corey Kushner** (10 Ιαν 1981-) Αμερικανός επενδυτής, διαμεσολαβητής και εκδότης μέσων ενημέρωσης. Ανώτατος σύμβουλος του Πρόεδρου Donald Trump, ο οποίος είναι και πεθερός του.

⁵⁴ **Vladimir Vladimirovich Putin** (7 Οκτ 1952 -) Ρώσος πολιτικός, πρώην αξιωματικός της Επιτροπής για την Κρατική Ασφάλεια (Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti -KGB). Πρόεδρος της Ρωσίας (1999-2008 και 2012 -) καθώς και Πρωθυπουργός αυτής (1999-2000 και 2008-2012).

μεων του ΟΗΕ» και την δημιουργία μιας «κανονικής συνοριακής κατάστασης» (Bolton, 2020, 150). Το θέμα μεταφέρθηκε στον πρόεδρο Trump, ο οποίος το έθεσε στον Πρόεδρο Putin, στη συνάντησή τους στο Ελσίνκι της Φιλανδίας, τον ίδιο μήνα, λαμβάνοντας την σαφή απάντηση πως η Ρωσία εξέταζε το θέμα «μόνο για την ενίσχυση της επιβολής των γραμμών απεμπλοκής», μεταξύ των δυο πρώην αντιπαρατιθέμενων, Ισραήλ και Συρίας και «όχι για πραγματικά σύνορα» (ο.π. 155).

Η κυβέρνηση του Donald Trump, δεν πποήθηκε από τη μη σύμφωνη γνώμη της Ρωσίας και επέμενε επί του θέματος, των Υψωμάτων του Γκολάν, με αποτέλεσμα το Μάρτιο 2019, να τα αναγνωρίσει «ως μέρος του Ισραήλ» κατόπιν προεδρικής διακήρυξης (Federal Register, 2019). Η ανακοίνωση της «εξουσίας του Ισραήλ» επί της περιοχής του Γκολάν έγινε σε κοινή συνέντευξη τύπου, των Trump και Netanyahu (The New York Times, Landler, Halbfinger, 2019). Παράλληλα ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Pompeo, επισκέπτεται επίσημα το Ισραήλ, μεταβαίνει και αυτός στο «Τοίχος των Δακρύων» και δηλώνει πως η χώρα του είναι ο καλύτερος φίλος του Ισραήλ και ότι οι πολίτες του «μπορούν να είναι σίγουροι ότι ο Πρόεδρος Trump θα διατηρήσει αυτόν τον στενό δεσμό» (Jewish Virtual Library, n.d.).

Η δυσπιστία στις σχέσεις ΗΠΑ - Ισραήλ

Η φαινομενικά άριστη σχέση μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ, παρουσίαζε συχνά διακυμάνσεις στα χρόνια της προεδρίας του Donald Trump. Όπως ο ίδιος είχε γράψει «δεν θέλει να έρχεται ο Πρόεδρος του Ισραήλ στη χώρα μου και να πρέπει να εξηγεί στο Κογκρέσο ποιες είναι οι αξίες που άλλοτε συμβολίζαμε» έτσι και η επικοινωνία μεταξύ του Προέδρου των ΗΠΑ και του Πρωθυπουργού του Ισραήλ άρχισε να γίνεται προβληματική (Trump, 2017, 169). Ειδικά καθώς το Ισραήλ, θεωρούσε πως είχε άμεση πρόσβαση στον αμερικανό πρόεδρο μέσω του Ανώτερου Σύμβουλου του, Kushner, διαπιστώθηκε πως ο ίδιος ο σύμβουλος, ήταν αυτός που δεν επέτρεπε να μεταβιβαστούν οι τηλεφωνικές κλήσεις του Πρωθυπουργού Netanyahu προς τον Πρόεδρο με την αιτιολογία ότι «δεν πίστευε ότι ήταν πρόπον για έναν ξένο ηγέτη να πει στον Trump με ποιον θα έπρεπε να μιλήσει» (Bolton, 2020, 420).

Η επόμενη δύσκολη στιγμή στις σχέσεις μεταξύ των ΗΠΑ και του Ισραήλ ήταν όταν οι πρώτες αποφάσισαν να αποσύρουν τις δυνάμεις τους από την Συρία, τον Οκτώβριο 2019 (The Wall Street Journal, Nissenbaum, Lubold , 2019). Η αμερικανική χερσαία εμπλοκή στο συριακό εμφύλιο χρονολογούταν από 2015. Ήδη από το 2017 μετά από συμβουλή του τότε διευθυντή της CIA, Mike Pompeo, ο Πρόεδρος Trump είχε διατάξει τη «σταδιακή κατάργηση» της υποστήριξης της CIA προς τους Συριακούς αντάρτες κατά τη διάρκεια του Συριακού Εμφυλίου Πολέμου (The Washington Post, Jaffe, Entous, 2017). Για τον Donald Trump, αυτή η εμπλοκή των ΗΠΑ στη Συρία, άνηκε σε έναν «ατελείωτο πόλεμο» όπως τον χαρακτήριζε (Bolton, 2020,183). Η ταυτόχρονη απόσυρση των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ, από το χερσαίο έδαφος της Συρίας καθώς και η σχεδόν ταυτόχρονη επέμβαση των τουρκικών δυνάμεων, ήταν κάτι που ξάφνιασε τους Ισραηλινούς, που αισθάνθηκαν «ότι μένουν μόνοι να αντιμετωπίσουν μια δυστοπική πραγματικότητα» (Litsas, 2020). Ειδικά όταν έγινε γνωστό πως η απόφαση του Προέδρου Trump, είχε κοινοποιηθεί στον Τούρκο Πρόεδρο Recep Tayyip Erdoğan⁵⁵ η δυσπιστία έγινε βάσιμη καθώς οι τουρκο - ισραηλινές σχέσεις βρισκόταν στο ναδίρ τους (Associated Press, 2019). Η επίσκεψη του Υπουργού Εξωτερικών Mike Pompeo, στο Ισραήλ, λίγο αργότερα⁵⁶ προσπάθησε να καθησυχάσει τις «ισραηλινές φοβίες» από την τουρκική εμπλοκή (Al Monitor, Caspit, 2019). Στο πλαίσιο αυτό, οι ΗΠΑ, άλλαξαν και την μέχρι τότε πάγια πολιτική τους δηλώνοντας ότι η ίδρυση ισραηλινών πολιτικών οικισμών στη Δυτική Όχθη του Ιορδάνη ποταμού «δεν είναι καθαυτό ασυμβίβαστη με το διεθνές δίκαιο» (CBS News, 2019).

Η νομοθετική υποστήριξη των ΗΠΑ προς το Ισραήλ – East Med Act

Η νομοθετική υποστήριξη του Ισραήλ από τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν αποτελεί καινοτομία στις σχέσεις των δύο κρατών. Ήδη, ακόμη και από την εποχή προ της ιδρύσεως του κράτους του Ισραήλ το 1922, το νομοθετικό σώμα των ΗΠΑ εξέδωσε το ψήφισμα Lodge-Fish που υποστήριζε την δημιουργία «ενός σπιτιού για τον εβραϊκό λαό» (Raymond, 1978, 278). Συνεπώς η ψήφιση νομοθετικών διατάξεων από το Κογκρέσο για την κατοχύρωση μιας διαρκούς υποστήριξης προς το

---

⁵⁵ **Recep Tayyip Erdoğan** (26 Φεβ 1954 -) Τούρκος πολιτικός Δήμαρχος Κωνσταντινούπολης (1994-1998), Πρωθυπουργός της Τουρκίας (2003-2014) και Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας (2014-).

⁵⁶ 18 Οκτ 19

Ισραήλ, δεν αποτέλεσε έκπληξη όταν εφαρμόστηκε και από την κυβέρνηση του Donald Trump.

Η αρχή έγινε το Δεκέμβριο 2017, με τον νόμο «Για τις συνθήκες βοήθειας προς τη Δυτική Όχθη και τη Γάζα σχετικά με τα μέτρα της Παλαιστινιακής Αρχής για τον τερματισμό της βίας και της τρομοκρατίας κατά των ισραηλινών πολιτών»⁵⁷ ή όπως είναι ευρύτερα γνωστός ως «Taylor Force Act». Αυτός αναφέρετε στην απαγόρευση διάθεσης και τη δέσμευση οικονομικών κονδυλίων προς την Παλαιστινιακή Αρχή ή οποιαδήποτε άλλη οργάνωση που ασκεί εξουσία στις Παλαιστινιακές περιοχές, εκτός αν η προαναφερόμενη αρχή λάβει μέτρα για τον τερματισμό βιαιοπραγιών εναντίον αμερικανών και ισραηλινών πολιτών που διαπράττονται από άτομα υπό τη δικαιοδοσία τους, όπως η επίθεση του Μαρτίου 2016 που σκότωσε τον πρώην αξιωματικό του αμερικανικού στρατού, Taylor Force⁵⁸. Επίσης θέτει μια σειρά από άλλες προϋποθέσεις για την επανέναρξη της χρηματοδότησης, όπως ανάκληση νομοθετικών κειμένων που να παρέχουν χρηματική υποστήριξη σε παλαιστίνιους που εκτίουν ποινές φυλάκισης, καταζητούνται για τρομοκρατικές ενέργειες ή προς τις οικογένειες ατόμων που σκοτώθηκαν διαπράττοντας τρομοκρατικές ενέργειες [115th Congress (2017-2018) a, 2017, Sec 3]. Τον προαναφερόμενο νόμο επικύρωσε, ο Πρόεδρος Trump, τον Μάρτιο 2018, στερώντας από την Παλαιστινιακή Αρχή μια «αρκετά μεγάλη πηγή εσόδων» (New York Sun, 2018). Αν και ο συγκεκριμένος νόμος δεν αναφέρεται ευθέως στο Ισραήλ, εντούτοις αποτελεί μια έμμεση ενέργεια περιορισμού της χρηματοδότησης των «αντιπάλων» του.

Στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκε και ο East Med Act. Αν και δεν έχει απτές και άμεσες επιπτώσεις επί των διακρατικών σχέσεων μεταξύ του Ισραήλ και των Ηνωμένων Πολιτειών, επαναλαμβάνει την βεβαίωση, ότι το πρώτο αποτελεί σημαντικό «μη νατοϊκό σύμμαχο» και «στρατηγικό εταίρο» του δευτέρου και ότι η ασκούμενη πολιτική των ΗΠΑ θα συμβάλλει, μαζί με το Ισραήλ, την Ελλάδα και την Κύπρο στην άμυνα της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου από «κακόβουλες απειλές» (116th US Congress (2019-2020), 2019, Sec 2). Πέρα των υπολοίπων

---

⁵⁷ An Act to condition assistance to the West Bank and Gaza on steps by the Palestinian Authority to end violence and terrorism against Israeli citizens στο πρωτότυπο

⁵⁸ Στις 8 Μαρτίου 2016, ένας 21χρονος Παλαιστίνιος, καταγόμενος από τη Δυτική Όχθη, σκότωσε έναν Αμερικανό τουρίστα και βετεράνο του Αμερικανικού Στρατού, τον Taylor Force και τραυμάτισε άλλους δέκα ανθρώπους με μαχαίρι στο λιμάνι Jaffa του Ισραήλ (The Jerusalem Post, Hartman, 2016).

τμημάτων του νόμου, που αναφέρονται στην συνεργασία των τριών χωρών της περιοχής, στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας, υπάρχει και ένα εδάφιο που αφορά μόνο το Ισραήλ. Αναφέρει ότι όποια έρευνα στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, πρέπει να διαφυλαχθεί από απειλές και τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον της, κατονομάζοντας ως κύριους υπευθύνους για την διεξαγωγή αυτών των ενεργειών, την λιβανέζικη οργάνωση «Χεζμπολάχ⁵⁹ και οποιοδήποτε άλλου παράγοντα στην περιοχή» [ο.π. Sec 2 (16)].

Διπλωματικές επιτυχίες

Αν και το 2020, αποτέλεσε το έτος κατά το οποίο είχε ως κύριο χαρακτηριστικό την πανδημία του ιού Covid-19, με συνέπεια να νεκρώσουν πάρα πολλά διεθνή γεγονότα, εξαιτίας του lockdown, εντούτοις η συνέχιση της διπλωματικής δραστηριότητας των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ είχαν σημαντικά αποτελέσματα. Μετά από μακροχρόνιες μυστικές συνομιλίες, τον Αύγουστο 2020, το Ισραήλ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) συμφώνησαν να εξομαλύνουν τις σχέσεις τους (Foreign Policy, Hannah, 2020). Τα ΗΑΕ έγιναν η τρίτη αραβική χώρα, μετά την Αίγυπτο και την Ιορδανία που συνάπτουν σχέσεις με το Ισραήλ. Η συμφωνία αυτή έγινε γνωστή ως «Οι Συνθήκες του Αβραάμ⁶⁰» και επετεύχθησαν με τις διερευνητικές συνομιλίες τις οποίες είχε και με τα δυο συμβαλλόμενα μέρη ο Ανώτερος Σύμβουλος του Πρόεδρου Trump, Jared Kushner (The Times of Israel, Davidovich, 2020).

Η συνέχεια της προαναφερόμενης συμφωνίας ήταν η ανακοίνωση, σχεδόν ένα μήνα αργότερα, στις 11 Σεπτεμβρίου 2020, για την σύναψη παρόμοιας συμφωνίας «εξομάλυνσης των σχέσεων» μεταξύ του Ισραήλ και του βασιλείου του Μπαχρέϊν και την έναρξη «πλήρη διπλωματικών σχέσεων» (The Times of Israel, Magid, Ahren, 2020). Και οι δύο συνθήκες καθώς και η διακήρυξη επ' αυτών, υπογραφήκαν στο Λευκό Οίκο, στις 15 Σεπτεμβρίου 2020 και προσυπογράφηκαν και από τον Πρόεδρο Trump. Οι προαναφερόμενες «συμφωνίες του Αβραάμ» αποτέλεσαν την κατακλείδα μιας διπλωματικής προσπάθειας του Πρόεδρου

---

⁵⁹ **Hizballah**. Σιιτικό ισλαμικό πολιτικό κόμμα που διαθέτει και παραστρατιωτική πτέρυγα με έδρα το Λίβανο. Το πολιτικό σκέλος του καθώς και η στρατιωτική του πτέρυγα θεωρείται τρομοκρατική οργάνωση σε 21 χώρες, μεταξύ αυτών η ΗΠΑ και το Ισραήλ, καθώς και από τον Αραβικό Σύνδεσμο και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Council on Foreign Relations, 2008).

⁶⁰ Abraham Accords Peace Agreement στα πρωτότυπα.

Trump, που είχε ξεκινήσει πολλούς μήνες νωρίτερα, τον Ιανουάριο, με ένα ειρηνευτικό σχέδιο με την ονομασία «Ειρήνη στην Ευημερία: Ένα Όραμα για τη βελτίωση της ζωής των Παλαιστίνιων και των Ισραηλινών⁶¹», που είχε συνταχθεί από τον Kushner (Deutsche Welle, 2020).

Σύμφωνα με τις συνθήκες αυτές, το Ισραήλ απέκτησε διπλωματικές σχέσεις με τα ΗΑΕ και το Μπαχρέϊν, καθώς και συμφωνήθηκαν μια σειρά από αλλά μέτρα κοινού ενδιαφέροντος, όπως οικονομικά, επιστημονικά, νομικά, θαλάσσιων μεταφορών, τουρισμού και επικοινωνιών. Αυτό όμως που αποκόμισε το Ισραήλ κατά κύριο λόγο είναι η επίσημη αναγνώρισή του, «ως κυρίαρχο κράτος» από δυο αραβικές χώρες με την μεσολάβηση των ΗΠΑ. Ως αντάλλαγμα, το Ισραήλ συμφώνησε σιωπηρά να αναστείλει την προσπάθεια του «για ενσωμάτωση της Δυτικής Όχθης» στην κρατική κυριαρχία του (The Jerusalem Post; Harkov, a.o., 2020).

Η επιτυχία αυτή του Donald Trump και της πολιτικής του αντικατοπτρίζεται στα κείμενα και των δύο συνθηκών, όπου γίνεται προσωπική ονομαστική αναφορά στον ίδιο. Στην συνθήκη με τα ΗΑΕ, γίνεται μνεία για την δέσμευσή του «για την επίτευξη μιας δίκαιης, συνολικής, ρεαλιστικής και διαρκούς λύσης στην ισραηλινό - παλαιστινιακή σύγκρουση» (U.S. Department of State, 2020 α, 1), ενώ σε αυτή του Ισραήλ – Μπαχρέϊν, συμπεριλαμβάνεται ευχαριστήριο παράγραφος προς τον Trump και από τις δύο χώρες «για τις ακούραστες προσπάθειές του και τη μοναδική και ρεαλιστική προσέγγισή του για την προώθηση του σκοπού της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της ευημερίας για όλους τους λαούς της περιοχής» (U.S. Department of State, 2020 β, 1).

Οι συμφωνίες δεν έγιναν αποδεκτές από όλες τις ισλαμικές χώρες. Το Τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών καταδίκασε τις «Συνθήκες του Αβραάμ» χαρακτηρίζοντας τα ΗΑΕ ως «υποκριτικά» (Reuters, Butler, Gumrukcu, 2020) και καταδίκασε την απόφαση του Μπαχρέϊν να καθιερώσει διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ, καθώς «διαιώνισε τις παράνομες πρακτικές του» (Reuters, Butler, 2020). Τα παραπάνω επιβεβαίωσαν άλλη μια φορά το βαθύ χάσμα μεταξύ των σχέσεων της Τουρκίας με το Ισραήλ και κατ' επέκταση με την πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ανατολική Μεσόγειο.

---

⁶¹ Peace to Prosperity: A Vision to Improve the Lives of the Palestinian and Israeli People στο πρωτότυπο.

Κεφάλαιο 5^ο

Τουρκία και Ηνωμένες Πολιτείες – Οι «άσπονδοι φίλοι»

Γενικά

Το πέρας του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου (Β΄ ΠΠ), έβρισκε τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής να έχουν αναδειχτεί ως ένας εκ των δυο πόλων ισχύος στην υφήλιο, με αντίπαλο δέος, την Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ). Οι δυο αυτές χώρες μονοπώλησαν την ιδεολογική κατεύθυνση του κόσμου για περισσότερα από σαράντα χρόνια. Η αντιπαλότητα μεταξύ τους δεν εκφράστηκε με απευθείας πολεμική σύγκρουση, αλλά με την αντιπαράθεση ενεργειών «σε περιφερειακές συγκρούσεις» καθώς και με κεκαλυμμένες επιχειρήσεις χαμηλής έντασης (JFK Library, n.d.). Σε αυτό το πλαίσιο και σε συνδυασμό με ότι και οι δυο επιζητούσαν την αύξηση ισχύος τους μέσω δορυφόρων δημιουργήθηκαν τα δυο αντιπαρατιθέμενα στρατόπεδα ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization -NATO) και η Συνθήκη της Φιλίας, Συνεργασίας και Αμοιβαίας Βοήθειας γνωστή ως Σύμφωνο της Βαρσοβίας.

Η Δημοκρατία της Τουρκίας μη συμμετέχοντας στον Β΄ ΠΠ, προσπάθησε στο τέλος αυτού «να συνδεθεί με τους νικητές» (Litsas, 2014, 131) και να αποφύγει «να εξαιρεθεί από την συνδιάσκεψη για τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών» (Schweller, 1994, 95-96). Η επίτευξη αυτού σε συνδυασμό με το «δόγμα Τρούμαν» και την ένταξή της στο NATO, το 1952, «την πρόσδεσαν στο στρατόπεδο των ΗΠΑ» (McCullough, 1992, 547-549). Καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου η Τουρκία «κατάφερε να ανυψωθεί σε πλεονεκτική θέση, καθιστώντας απαραίτητη για τα σχέδια του δυτικού στρατοπέδου να ξεπεράσουν τον σοβιετικό ανταγωνισμό» (Litsas, 2014,132). Η πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού και η σταδιακή απεμπλοκή των ΗΠΑ από την ανάγκη διατήρησης ισχυρών συμμαχιών έναντι της Ρωσίας, οδήγησαν την Τουρκία στο να αναζητήσει «μια ανανεωμένη μεγάλη στρατηγική» η οποία θα εξυπηρετούσε τις φιλοδοξίες της (ο.π., 126).

Στην Τουρκία ήδη από τις «δεκαετίες 1960-70-80 καλλιεργείται ένα είδος αυτοπεποίθησης στο τουρκικό πολιτικό σύστημα το οποίο αισθάνεται την επιβολή δια της ισχύος» (Γιαλλουρίδης & Λαγγίδης, 2013, 150). Η άνοδος στην εξουσία του Recep Tayyip Erdoğan, το 2001 και η σταδιακή μεταβολή της κοσμικής-κεμαλικής

Τουρκίας σε μετριοπαθές ισλαμικό κράτος, ενίσχυσε αυτή την αυτοπεποίθηση η οποία τελικά οδήγησε σε μια «επιθετικότητα στην περιοχή», της Ανατολικής Μεσογείου, της οποίας «κινητήριοις δύναμη» είναι «ο ρόλος που φιλοδοξεί να διαδραματίσει η Τουρκία ως περιφερειακή δύναμη στην περιοχή» (Παιδή, 2020). Η εσωτερική αντίδραση στο μετασχηματισμό αυτό της Τουρκίας, από κοσμικό σε ισλαμικό κράτος οδήγησε στην διενέργεια ενός «αποτυχημένου στρατιωτικού πραξικοπήματος» τον Ιούλιο 2016 (Politico, Pearson, 2016). Η κυβέρνηση της Τουρκίας κατηγορήσε ως ηθικό αυτουργό του πραξικοπήματος, τον αυτοεξόριστο στις ΗΠΑ, Τούρκο κληρικό Fethullah Gülen⁶² και ως υποκινητή και οργανωτή τον αμερικάνο απόστρατο στρατηγό Joseph Votel⁶³ (Reuters, Torbati, Idrees, 2016). Αποτέλεσμα ήταν να ψυχραθούν οι σχέσεις τους με τα Τουρκία ΜΜΕ να υποστηρίξουν την υποψηφιότητα του Donald Trump, στις επόμενες προεδρικές εκλογές του Νοέμβριου 2016 (Harvard Journal of Middle Eastern Politics and Policy, 2016).

Η διαπροσωπική σχέση των δύο Προέδρων (Donald Trump - Recep Tayyip Erdoğan)

Όταν τον Ιανουάριο 2017, ο Πρόεδρος Trump αναλάμβανε την εκτελεστική εξουσία στις ΗΠΑ, ο Πρόεδρος Erdoğan, δένυε ήδη το δέκατο τέταρτο συνεχόμενο έτος, στη διακυβέρνηση της Τουρκικής Δημοκρατίας. Η πολιτική του εμπειρία, ήταν αρκετά μεγάλη ώστε να κατανοεί την αλληλεπίδραση της εξουσίας και των διαπροσωπικών σχέσεων. Έχοντας εμμέσως καλλιεργήσει την υποστήριξή του προς την υποψηφιότητα του Donald Trump, κατά την διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας του, είχε λάβει και τα αντίστοιχα εύσημα από τον δεύτερο για την αντιμετώπιση της προσπάθειας πραξικοπήματος στη χώρα του (The New York Times, Sanger, 2016). Το κύριο πρόβλημα που αντιμετώπιζε η Τουρκία και το οποίο απασχολούσε ταυτόχρονα και την διεθνή κοινότητα ήταν ο συριακός εμφύλιος πόλεμος, καθόσον γειτνίαζε με την Συρία και σε αυτήν είχαν ενεργοποιηθεί ένοπλες ομάδες της εθνικής ενότητας των Κούρδων, τις οποίες είχε κατατάξει στις τρομοκρατικές οργανώσεις και οι οποίες πολεμούσαν εναντίον του Ισλαμικού Κρά-

---

⁶² **Muhammed Fethullah Gülen** (27 Απριλίου 1941-) Τούρκος Ισλαμιστής μελετητής, ιεροκήρυκας, και ηγέτης ενός κινήματος που φέρει το όνομα του. Το κίνημά του χαρακτηρίστηκε από την Τουρκική κυβέρνηση ως τρομοκρατική οργάνωση και αυτός ζει αυτοεξόριστος στην Πενσυλβανία των ΗΠΑ.

⁶³ **Joseph Leonard Votel** (14 Φεβ 1958-) Αμερικανός απόστρατος αξιωματικός (Στρατηγός). Διοικητής της Κεντρικής Διοίκησης (2016-2019) και της Διοίκησης Ειδικών Επιχειρήσεων των ΗΠΑ.

τους- ISIS⁶⁴. Συνεπώς για το υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου ο προαναφερόμενος εμφύλιος και η καταπολέμηση του ISIS αποτελούσαν μείζον πρόβλημα, στο οποίο είχαν εμπλακεί τόσο η Ρωσία όσο και οι Ηνωμένες Πολιτείες με τμήματα των ενόπλων δυνάμεών τους. Καθίστατο με αυτό τον τρόπο απόλυτα φυσιολογικό πως οι διακρατικές σχέσεις των ΗΠΑ και της Τουρκίας, θα είχαν σαν κύριο αντικείμενο την Συρία.

Η πρώτη διερευνητική επαφή μεταξύ της κυβέρνησης του Προέδρου Trump και της Τουρκικής διπλωματίας, έγινε από τον Mike Pompeo, τότε Γενικό Διευθυντή της CIA, ο οποίος ταξίδεψε στην Τουρκία, μόλις το Φεβρουάριο 2017 όπου και συναντήθηκε με τον Πρόεδρο Erdoğan με σκοπό την συνεργασία των δυο χωρών στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. (News24, 2017). Είχε προηγηθεί τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ των δύο Προέδρων, Trump και Erdoğan, κατά την οποία ο μιν πρώτος «χαιρέτησε την υποστήριξη» της Τουρκίας «στον πόλεμο εναντίον του ISIS», ενώ ο δεύτερος «ζήτησε από τις ΗΠΑ να παραδώσουν τον Fethullah Gülen» (CNN, Westcott, 2017). Ακολούθησε συνάντηση, μόλις τον επόμενο μήνα, του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Rex Tillerson, στην Άγκυρα, με τον Πρόεδρο Erdoğan, ο οποίος επέκρινε τις Ηνωμένες Πολιτείες για την υποστήριξη της στους Κούρδους της Συρίας και επικεντρώθηκε στη δημιουργία «ζωνών σταθεροποίησης» στη Συρία (Reuters, Wroughton; Toksabay, 2017).

Η πρώτη εντύπωση που έδωσε στους αμερικανούς διπλωμάτες, ο Πρόεδρος της Τουρκίας, δεν ήταν η καλύτερη δυνατή. Για αυτούς, ειδικά στις τηλεφωνικές συνομιλίες που είχε με τον Πρόεδρο Trump, «ακουγόταν σαν τον Μουσολίνι, μιλώντας από το μπαλκόνι του στη Ρώμη»⁶⁵ (Bolton, 2020, 52). Παρά την κακή πρώτη εντύπωση οι τηλεφωνικές συνομιλίες μεταξύ των δυο Προέδρων συνεχίστηκαν. Σε μετέπειτα τηλεφωνική συνομιλία μεταξύ τους, τον Απρίλιο του ίδιου έτους, ο Erdoğan, έπαιξε τον ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ του Trump και του Προέδρου της Ρωσίας, Vladimir Putin, όσον αφορά την περίπτωση του συριακού εμφυλίου και την πιθανότητα να υπάρξουν ρωσικές απώλειες από αμερικανικές ενέργειες (ο.π.,53). Αυτό τον ρόλο τον διατήρησε, η Τουρκία και ο Πρόεδρος της,

---

⁶⁴ Αλλά γνωστά ονόματα του ISIS είναι Islamic State of Iraq and the Levant –ISIL ή Daesh στα αραβικά

⁶⁵ He sounded like Mussolini speaking from his Rome balcony στο πρωτότυπο.

με αποτέλεσμα να γίνει «διαιτητής»⁶⁶ στις συνομιλίες μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων, για το θέμα της Συρίας (The Jerusalem Post, Frantzman, 2017).

Η πρώτη επίσημη επίσκεψη του Προέδρου Erdoğan στο Λευκό Οίκο έγινε τον Μάιο 2017. Σε αυτή επαναλήφθηκαν οι θέσεις των δύο προέδρων. Ο Donald Trump επαίνεσε τον Τούρκο Πρόεδρο για τη νίκη του, τον προηγούμενο μήνα, σε «ένα αμφισβητούμενο δημοψήφισμα», που ενίσχυε τις εξουσίες του σε βαθμό που να «διαβρώνει τους δημοκρατικούς θεσμούς της Τουρκίας» και αυτός με τη σειρά του, ανταπέδωσε χαρακτηρίζοντας την εκλογή του αμερικανού προέδρου ως «θρυλικό θρίαμβο» και συνεχίζοντας τόνισε ότι αυτή η πρώτη του επίσκεψη θα αποτελούσε την «ιστορική στροφή της παλίρροιας» στις τουρκο-αμερικανικές σχέσεις (The New York Times, Landler, Davis, 2017). Η κύρια προσπάθεια του Προέδρου Erdoğan ήταν να παραμείνει ένας από τους κύριους εξωτερικούς παράγοντες στον εμφύλιο της Συρίας κάτι που πέτυχε καθώς ο Πρόεδρος Trump, τον αποκάλεσε «ένθερμο σύμμαχο στη μάχη ενάντια στον ισλαμικό εξτρεμισμό» (ο.π.), παραγνωρίζοντας το γεγονός «ότι ο ίδιος ο Erdoğan ήταν ριζοσπάστης ισλαμιστής» που πρόσφερε στήριξη σε οργανώσεις με ισλαμικό προσανατολισμό όπως οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι (Bolton, 2020,186). Στην πρώτη αυτή συνάντηση, αποφεύχθηκε να θιχτεί το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, καθώς σύμφωνα με δήλωση αξιωματούχων του Λευκού Οίκου «ο κ. Trump δεν έχει κανένα ενδιαφέρον να μιλήσει με ξένους ηγέτες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα προτιμούσε να πραγματοποιήσει συμφωνίες μαζί τους σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος» ενώ αποτέλεσε την αρχή μιας σειράς αρκετών άλλων συναντήσεων των δυο Προέδρων (The New York Times, Landler, Davis, 2017). (Εικόνα 4.1)

Η επόμενη συνάντηση των δυο Προέδρων έγινε τον Σεπτέμβριο 2017, στη Νέα Υόρκη, προ της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και επιβεβαίωσε την προσωπική - φιλική σχέση που είχαν συνάψει μεταξύ τους, ενώ θίχτηκε το μείζον πρόβλημα, κατά την τουρκική άποψη, των Κούρδων [The White House (Office of the Press Secretary), 2017]. Οι αμερικανικές απόψεις για το συριακό ζήτημα ήταν πολύ διαφορετικές από αυτές της Τουρκίας, σε βαθμό που να χαρακτηρίζονται «ασυμβίβαστες» και αυτό είχε μεταφερθεί στον Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, Mike Pompeo (Bolton, 2020, 208). Παρ' όλη τη διαφορά απόψεων, οι Ηνω-

---

⁶⁶ Arbiter στο πρωτότυπο.

μένες Πολιτείες απέσυραν τις επίγειες χερσαίες δυνάμεις τους από την Συρία, τον Οκτώβριο 2019, γεγονός γνωστό στην τουρκική πλευρά κατόπιν τηλεφωνικής συνομιλίας που είχαν οι δύο Πρόεδροι (Associated Press, Burns, 2019). Ελάχιστες μέρες αργότερα⁶⁷, τα τουρκικά στρατεύματα επενέβησαν στην Συρία, έχοντας τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Trump (Bolton, 2020, 211), μαχόμενες κυρίως με τις κουρδικές δυνάμεις αυτοάμυνας (YTG-SDF)⁶⁸ και τον Συριακό στρατό, δημιουργώντας ως το τέλος του μήνα, μια «ζώνη ασφαλείας» νοτίως των συρο-τουρκικών συνόρων σε βάθος μέχρι 30 χιλιομέτρων εντός του συριακού εδάφους, ενώ η όλη επιχείρηση έληξε στις 12 Νοέμβριου 2019 μετά από διπλωματική παρέμβασης Ρωσίας με κατάπαυση του πυρός μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών. (President of Russia, 2019).

Η συνεχιζόμενη διαπροσωπική σχέση των Προέδρων Trump και Erdoğan πέρασε διάφορες διακυμάνσεις από την πλευρά του πρώτου με αλλαγές στον τρόπο που βλέπει τον δεύτερο, αναλόγως της καταστάσεως που επικρατούσε μεταξύ των δύο χωρών και ειδικά στις περιπτώσεις του σκανδάλου της Halkbank, της κράτησης του πάστορα Andrew Brunson⁶⁹, της απόκτησης από την Τουρκία του ρωσικού αμυντικού συστήματος S-400 και της επέμβασης της Τουρκίας στη Συρία. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο Τούρκος Πρόεδρος, ακολούθησε μια σταθερή ρητορική ειδικά για το κουρδικό ζήτημα, και δεν μετακινήθηκε μια «ίντσα από τις θέσεις του» ενώ αντίθετα η αμερικανική κυβέρνηση μετέβαλε τις απόψεις της άλλοτε υπερασπίζοντας και άλλοτε καταδικάζοντας τις ενέργειές του. (Bolton, 2020,186,199, 207).

---

⁶⁷ 09 Οκτ 2019 Επιχείρηση Peace Spring

⁶⁸ **Yekîneyên Parastina Gel –YPG** είναι κουρδικές πολιτοφυλακές στη Συρία που μετασηματίστηκαν στην πολιτικό - στρατιωτική οργάνωση των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF). Το YPG αποτελείται κυρίως από Κούρδους, αλλά περιλαμβάνει επίσης Άραβες και ξένους εθελοντές. Συγκροτήθηκαν ως μονάδες αυτοάμυνας εναντίον του ISIS και κέρδισε μια μεγάλη νίκη κατά τη διάρκεια της πολιορκίας του Kobani. Υποστηρίχτηκε από τις ΗΠΑ στον συριακό εμφύλιο.

⁶⁹ **Andrew Craig Brunson** (3 Ιαν 1968-) Αμερικανός ουγγρικής καταγωγής, Πάστορας της Ευαγγελικής Προσβυτεριανής Εκκλησίας. Συνελήφθη και φυλακίστηκε στην Τουρκία (Οκτ 2016 –Οκτ 2018), όπου έζησε από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, με την κατηγορία της υποβοήθησης της τρομοκρατίας. Καταδικάστηκε από τις τουρκικές αρχές και αφέθηκε ελεύθερος λόγω του χρόνου φυλάκισης που είχε ήδη εκτίσει. Σήμερα (2020) ζει στις ΗΠΑ

Εικόνα 5.1 Η συνάντηση του Πρόεδρου Donald Trump με τον Πρόεδρο Recep Tayyip Erdoğan στο Λευκό Οίκο (16 Μαΐ 2017) (The New York Times/Doug Mills)

HalkBank και Brunson

Από την εποχή της προεκλογικής του εκστρατείας, ο πρόεδρος Trump, καθόριζε πως μια από τις μεγαλύτερες απειλές για τις Ηνωμένες Πολιτείες «θα εξακολουθεί να είναι το Ιράν» και «θα πρέπει να λάβουμε υπόψη αυτή την απειλή και να δράσουμε ανάλογα» (Trump, 2017, 62-63). Με γνώμονα αυτή του τη θέση, στο Κογκρέσο ψηφίστηκε τον Μάιο 2017, ο Νόμος για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας⁷⁰. Σύμφωνα με αυτόν αναθεωρείται η εξουσία του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ έχοντας το δικαίωμα «να εκδώσει εντολή επιβολής απαιτήσεων τήρησης αρχείων και αναφορών, σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές ή επιχειρηματικές ομάδες σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές σχετικά με συναλλαγές που σχετίζονται με την τρομοκρατία» [115th Congress (2017-2018) b, 2017, sec 2]. Σε αυτό το νομικό πλαίσιο, συνελήφθη στις ΗΠΑ, ο αναπληρωτής επικεφαλής της κρατικής τουρκικής τράπεζας HalkBank, Mehmet

⁷⁰ Countering Terrorist Financing Act of 2017 στο πρωτότυπο.

Atilla με τις κατηγορίες της συνωμοσίας για αποφυγή κυρώσεων εναντίον του Ιράν και τη βοήθεια που πρόσφερε σε ιρανο-αζέρο επιχειρηματία «να χρησιμοποιήσει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των ΗΠΑ και να προβεί σε απαγορευμένες χρηματοοικονομικές συναλλαγές που διοχέτευαν παράνομα εκατομμύρια δολάρια στο Ιράν» (U.S. Attorney's Office, 2017).

Το πρόβλημα στην προαναφερόμενη δικαστική έρευνα, ήταν το γεγονός πως εμπλεκόταν μια κρατική τράπεζα της Τουρκίας και επιπλέον διαφαινόταν πως σε αυτή την υπόθεση εμπλεκόταν πολιτικά πρόσωπα της Τουρκίας, γεγονός που δημιουργούσε προβλήματα στις αμερικανό-τουρκικές σχέσεις. Σε πολιτικό επίπεδο φαίνεται να παρενέβη και ο ίδιος ο Πρόεδρος Erdoğan, με τηλεφώνημα στον Πρόεδρο Trump, προκειμένου να γίνει ανταλλαγή μεταξύ του Mehmet Atilla και του αμερικανού Andrew Brunson που βρισκόταν υπό κράτηση στην Τουρκία, για συμμετοχή του στο αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016 (Bolton, 2020,184). Το γεγονός της κράτησης αμερικανού πολίτη είχε λάβει ευρείες διαστάσεις στον τύπο. Κατά συνέπεια, η αμερικανική πολιτική έναντι της Τουρκίας να μην μπορεί να γίνει διαλλακτική. Ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ Mike Pence, κάλεσε την Τουρκία, να προβεί στην απελευθέρωση του Brunson διαφορετικά θα υποστεί κυρώσεις (CNS News, Arter, 2018). Επιμένοντας όμως η Τουρκία, σε μια αδιάλλακτη θέση για το εν λόγω θέμα, ο Πρόεδρος Trump, κατόρθωσε πως μόνο «η οικονομική και πολιτική πίεση θα απελευθέρωνε τον Brunson» και ο Πρόεδρος της Τουρκίας μετατράπηκε από «ένας από τους καλύτερους διεθνείς φίλους του» σε «στόχο έντονης εχθρότητας» (Bolton, 2020,186).

Για πρώτη στην νεώτερη ιστορία τους, οι ΗΠΑ, επέβαλαν προσωπικές κυρώσεις σε πολιτικά πρόσωπα μιας χώρας μέλος του NATO, τους Υπουργούς Δικαιοσύνης και Εσωτερικών της Τουρκίας για το θέμα αυτό. (Politico, Wilhelm, Toosi, 2018). Η πίεση προς την Τουρκία συνεχίστηκε. Επιβλήθηκαν οικονομικοί δασμοί που αφορούσαν μια «αύξηση της τάξεως του 50% στο χάλυβα και του 20% στο αλουμίνιο», με την ταυτόχρονη δήλωση μέσω προσωπικού tweet του Προέδρου Trump πως οι σχέσεις των ΗΠΑ με την Τουρκία «δεν είναι καλές» (Trump, 2018). Η απάντηση από τον Πρόεδρο Erdoğan ήταν να δηλώσει πως «η συμπεριφορά των ΗΠΑ θα αναγκάσει την Τουρκία να αναζητήσει νέους φίλους και συμμάχους» (Hurriyet Daily News, 2018). Η εν τέλει κατάληξη, της καταδίκης του Andrew Brunson, από τουρκικό δικαστήριο, τον Οκτώβριο 2018 αλλά και η ταυ-

τόχρονη απόφαση ότι «το μέχρι τότε χρονικό διάστημα κάθειρξης ήταν αρκετό» επέτρεψαν στον προαναφερόμενο να επιστρέψει στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά ανέδειξαν την αντιπαλότητα μεταξύ των ΗΠΑ και της Τουρκίας για ένα άλλο μείζον θέμα μεταξύ τους, του ρωσικού αμυντικού συστήματος S-400, το οποίο οδήγησε εν μέρει στην σύνταξη του East Med Act (Financial Times, 2018). Παράλληλα άρθθηκαν και όλες οι κυρώσεις που είχαν επιβληθεί από τις ΗΠΑ προς την Τουρκία (Reuters, Makini, Tuvan, 2018).

Παρ' όλη αυτή την κατάληξη και τη συνέχιση της δικαστικής διερεύνησης από τις αμερικανικές αρχές, της υποθέσεως της Halkbank, ο Πρόεδρος Erdoğan εξακολούθησε να ενδιαφέρεται για την δεύτερη, θέτοντας το θέμα στην ιδιαίτερη συνάντηση που είχε με τον Πρόεδρο Trump και παραδίδοντάς του «ένα μνημόνιο από την νομική εταιρία που εκπροσωπούσε την Halkbank», στο πλαίσιο της σύσκεψης των G-20, στο Buenos Aires, τον Δεκέμβριο 2018, λαμβάνοντας τη διαβεβαίωση, από τον Trump ότι «θα φροντίσει για την κατάσταση» (Bolton, 2020, 191).

F-35, S-400 και East Med Act

Αν ένα κράτος επιδιώξει να καταστεί ηγεμονικό, στο περιβάλλον του, τότε μια από τις επιλογές που έχει είναι να «αυξήσει την ισχύ του με την ίδια, «εσωτερική» ενδυνάμωση, δηλαδή με την αύξηση των δικών του συντελεστών ισχύος (π.χ. εξοπλισμών, οικονομικών πόρων κ.λπ.)» (Κουσκουβέλης, 2007,189). Με αυτόν ακριβώς τον τρόπο, επιδίωξε ο Πρόεδρος Recep Tayyip Erdoğan, να πετύχει την αύξηση της ισχύος της Τουρκίας. Όμως καθώς δεν διέθετε, η χώρα του, την απαραίτητη τεχνογνωσία ως κράτος επιδίωξε και πέτυχε, το 2005, τη συμμετοχή της στην συμπαραγωγή μαζί με τις ΗΠΑ, τη Βρετανία, την Αυστραλία, την Ιταλία και άλλες χώρες, ενός από τα τελευταίας γενιάς πολεμικού αεροσκάφους, του F-35⁷¹ (Globe News Wire, 2005). Ειδικότερα πέτυχε να παραχωρηθεί στην εγχώρια αεροπορική βιομηχανία μέρος «της παραγωγής, συντήρησης, επισκευής της κεντρικής ατράκτου και των κινητήρων» του προαναφερόμενου αεροσκάφους (Reuters, Shalal, 2014). Η συνεργασία έβαινε με τις καλύτερες προϋποθέσεις και η

⁷¹ Η πλήρης ονομασία του αεροσκάφους είναι F-35 Lightning II και είναι αμερικανικής κατασκευής και σχεδίασης της εταιρίας Lockheed Martin, stealth πολεμικό αεροπλάνο, πολλαπλών ρόλων (δίωξης,-βομβαρδισμού), με κύρια αποστολή την απόκτηση αεροπορικής υπεροχής και προσβολής στόχων επιφανείας.

Τουρκία είχε παραγγείλει, τα πρώτα 35 από τα σχεδιαζόμενα 120, για προμήθεια, αεροσκάφη και στρατιωτικό προσωπικό της εκπαιδευόταν στον χειρισμό του και τη συντήρησή του (Business Inside, 2016). Παρ' όλη τη συνεργασία οι Ηνωμένες Πολιτείες διατηρούσαν το πλήρες δικαίωμα ελέγχου, της παραγωγής και της διάθεσης των αεροσκαφών μέσω του προγράμματος Joint Strike Fighter –JSF του οποίου ήταν ο κύριος χρηματοδότης. (United States Government Accountability Office, 2012,38).

Αν και η κατάσταση για την Τουρκία, από την πλευρά της απόκτησης αεροπορικής υπεροχής στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, έβαινε καλώς, δεν ίσχυε το ίδιο και στην κάλυψη της αντιαεροπορικής και αντιπυραυλικής άμυνάς της. Στο παρελθόν είχε προσπαθήσει να αποκτήσει ένα τέτοιο αμυντικό σύστημα σε συνδυασμό με μεταφορά τεχνογνωσίας και εγχώριας κατασκευής. Στο πρόγραμμα⁷² και το διαγωνισμό που εκπόνησε το 2007, συμμετείχαν ρωσικές, κινεζικές, ευρωπαϊκές και αμερικανικές αμυντικές κοινοπραξίες (Global Security Org, n.d.). Κατόπιν προειδοποιήσεων αξιωματούχων του NATO «περί της μη συμβατότητας των εξωνατοϊκών αμυντικών συστημάτων», ρωσικών και κινεζικών, καθώς και έτερων διακρατικών κωλυμάτων, η Τουρκία κήρυξε άκυρο τόσο το διαγωνισμό, όσο και το πρόγραμμα (Defense Aerospace, 2015). Με το πρόσχημα της αυξημένης επικινδυνότητας λόγω των Ιρανικών πυραυλικών συστημάτων και δοκιμών, ο Πρόεδρος Erdoğan, το 2013, ζήτησε από το NATO την παροχή αντιπυραυλικής προστασίας, η οποία και παρασχέθηκε στη Τουρκία, κάτω όμως από νατοϊκό, αμερικανικό και γερμανικό, έλεγχο. (McLean & Dwyer, 2015, 159). Το 2015, ΗΠΑ και Γερμανία επανεκτιμώντας την κατάσταση, απέσυραν τα αντιπυραυλικά συστήματα Patriot, που είχαν εγκαταστήσει στη νοτιοανατολική Τουρκία, με αποτέλεσμα να μην υφίσταται αμυντικό σύστημα αυτής της μορφής στην Τουρκία (Reuters, Barkin, Yackley, 2015).

Το αποτυχημένο πραξικόπημα στην Τουρκία το 2016 και η ψυχρότητα που δημιουργήθηκε μεταξύ αυτής και των ΗΠΑ, εξαιτίας της μέχρι τότε υποστήριξής τους προς τους Κούρδους της Συρίας, ήταν η ευκαιρία για την Ρωσία να εξομαλύνει τις σχέσεις της με την πρώτη, κάνοντάς της μια προσφορά για το ρωσικής κα-

---

⁷² Η επίσημη ονομασία του προγράμματος ήταν Turkish Air Force Long-Range Air-and Missile-Defence System (T-LORAMIDS)

τασκευής αντιπυραυλικό – αντιαεροπορικό πυραυλικό αμυντικό σύστημα S-400. Η ρωσική προσέγγιση προς την Τουρκία, με αρχή το αντιπυραυλικό σύστημα S-400, ώθησε την δεύτερη στο να πλησιάσει και το Ιράν με το οποίο έχουν κοινά ενδιαφέροντα, σε ό,τι αφορά το κουρδικό ζήτημα (Συρίγος, n.d.). Στα τέλη του 2017, οι δύο χώρες, Ρωσία και Τουρκία, προχώρησαν σε συμφωνία απόκτησης από την δεύτερη του προαναφερόμενου αμυντικού συστήματος με τις παραδόσεις να ξεκινούν τον Ιούλιο 2019, προκαλώντας την δυσφορία των ΗΠΑ (BBC News, Marcus, 2017). Οι αμερικανό- τουρκικές σχέσεις τελούσαν υπό δοκιμασία καθώς παράλληλα εξελισσόταν και οι υποθέσεις της Halkbank, η κράτηση του Brunson, ενώ η Τουρκία ήταν στρατηγικός συνεργάτης στην συμπαραγωγή του αεροσκάφους F-35. Ο Πρόεδρος Trump, είχε ήδη αρχίσει να εξετάζει «την αποβολή της Τουρκίας από το πρόγραμμα των F-35», ενώ για την απόκτηση των S-400, ο Υπουργός Εξωτερικών Pompeo σκεφτόταν να ανακηρύξει τον «Πρεσβευτή της Τουρκίας persona non grata» (Bolton, 2020,191). Εν τέλει οι Ηνωμένες Πολιτείες, μέσω του Pompeo, εξέφρασαν την ανησυχία τους για το «εάν προχωρήσει» η Τουρκία στην υλοποίηση της συμφωνίας των S-400 (Reuters, Wroughton, 2018).

Η επόμενη προσπάθεια των ΗΠΑ, στο να επαναπροσεγγίσουν την Τουρκία και ταυτόχρονα να διαλύσουν την συμφωνία των S-400, ήταν να προτείνουν την απόκτηση των αμερικανικών αντιπυραυλικών συστημάτων MIM-104 Patriot, όμως ο Πρόεδρος Erdogan απέρριψε την πρόταση δηλώνοντας πως η «χώρα του δεν θα αποχωρήσει από μια συμφωνία των S-400 με τη Ρωσία» (Aljazeera, 2019 a). Η ταυτόχρονη σύνταξη και ψήφιση του East Med Act, προέβλεπε ειδική αναφορά για την Τουρκία, ειδικά για τα δυο προαναφερόμενα οπλικά συστήματα [116th US Congress (2019-2020), 2019, sec 8,9] και επέτεινε τη ρήξη των σχέσεων των δυο χωρών σε βαθμό, ώστε ο αναπληρωτής Υπουργός Άμυνας των Ηνωμένων Πολιτειών, Patrick Shanahan⁷³, με επιστολή προς την Τουρκική κυβέρνηση, να την προειδοποιεί πως αν προχωρήσει στην απόκτηση του συστήματος S-400 «θα ακυρωθεί η αγορά μαχητικών αεροσκαφών F-35 και όλο το τουρκικό προσωπικό που συνδέεται με το πρόγραμμα πρέπει να φύγει από τη χώρα» (Aljazeera, 2019 β). Εν τέλει η Τουρκία άρχισε να παραλαμβάνει το αμυντικό σύστημα S-400 από

---

⁷³ Patrick Michael Shanahan (27 Ιουν 1962-) Αμερικανός Μηχανολόγος Αναπληρωτής υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ (2017- 2019).

την Ρωσία, στις 12 Ιουλίου 2019 και ταυτόχρονα έλαβε την προειδοποίηση από τις Ηνωμένες Πολιτείες, ότι «θα υποστεί κυρώσεις» (The Independent, 2019).

Το τελευταίο προβλεπόταν και στον East Med Act, σύμφωνα με τον οποίο, η Τουρκία «υπέπεσε στις διατάξεις του CAATSA» και ο νομός αυτός «υποχρεώνει στην επιβολή κυρώσεων» [116th US Congress (2019-2020), 2019, Sec 9 (1) & (6)]. Οι ΗΠΑ, τελικά απέβαλαν την Τουρκία από το πρόγραμμα συμπαραγωγής και προμήθειας των μαχητικών αεροσκαφών F-35 στις 17 Ιουλίου 2019, με την αιτιολογία ότι «το F-35 δεν μπορεί να συνυπάρξει με μια ρωσική πλατφόρμα συλλογής πληροφοριών που θα χρησιμοποιηθεί για να μάθει για τις προηγμένες δυνατότητές της» και πριν καν εισαχθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων, για εξέταση ο East Med Act (BBC News, Markus, Jonathan, 2019). Η τουρκική αντίδραση ήταν η δήλωση του Υπουργού Εξωτερικών της, Mevlut Cavusoglu⁷⁴, ότι η χώρα του «θα ανταποδώσει τις κυρώσεις» ενώ παράλληλα δήλωσε ότι ο Πρόεδρος Trump «θέλει να αποφύγει αυτά τα μέτρα» (Reuters, Toksabay, 2019).

Τον Νοέμβριο 2019, ο Πρόεδρος Erdoğan, κατόπιν επίσημης πρόσκλησης επισκέπτεται τον Λευκό Οίκο και συναντάται με τον Πρόεδρο Trump. Στην κοινή συνέντευξη τύπου που ακολούθησε της συνάντησης, η αμερικανική πλευρά κράτησε ήπιους τόνους σε ότι αφορά το θέμα των F-35 και S-400, δηλώνοντας ότι «οι σύμβουλοι ασφαλείας θα εργαστούν για την επίλυση της κατάστασης» ενώ αντίθετα επικεντρώθηκε στην δημιουργία μιας «αμφίδρομης εμπορικής συμφωνία 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων» δηλαδή στο τετραπλάσιο των υφιστάμενων εμπορικών συναλλαγών των δυο χωρών (The White House, 2019 α). Η τουρκική πλευρά, δια στόματος του προέδρου της, επανέλαβε την αρνητική της άποψη για την YPG και τον Fethullah Gülen τους οποίους χαρακτήρισε αμφοτέρους ως τρομοκράτες και επανέλαβε και αυτός με τη σειρά του πως η βασική επιδίωξη είναι η σύναψη εμπορικών συμφωνιών της χώρας του με τις ΗΠΑ (ο.π.).

---

⁷⁴ **Mevlüt Çavuşoğlu** (05 Φεβ 1968-) είναι Τούρκος διπλωμάτης και πολιτικός, Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας (Αυγ 2014-Αυγ 2015 και 24 Νοε 2015 -).

Η τελική ψήφιση από το Κογκρέσο του East Med Act και η κύρωσή του από τον Πρόεδρο Trump, τον Δεκέμβριο 2019 έδωσε και το νομικό υπόβαθρο προκειμένου να επιβληθούν στην Τουρκία και έτερες κυρώσεις σύμφωνα με το CAATSA. Τον Ιούλιο 2020, εισάγεται προς ψήφιση, στη Βουλή των Αντιπροσώπων, τροπολογία από διακομματική επιτροπή για την επιβολή περαιτέρω κυρώσεων στην Τουρκία για την απόκτηση του πυραυλικού αμυντικού συστήματος S-400, η οποία υπερψηφίζεται ως μέρος του νομοσχεδίου για τον προϋπολογισμό της Άμυνας που ψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής (Bloomberg, Tiron, 2020). Όμως στην έγκριση του υπόψη νομοσχεδίου από την Γερουσία, 2 ημέρες αργότερα, απουσίαζε η προαναφερόμενη εγκριθείσα τροπολογία που ζητούσε από τον Πρόεδρο Trump να επιβάλλει κυρώσεις σύμφωνα «με τον CAATSA στην Τουρκία για την αγορά των S-400, ένα μήνα μετά την υπογραφή του προϋπολογισμού σε νόμο» (ΤΟ ΒΗΜΑ, 2020).

Εικόνα 5.2 Ο Πρόεδρος Recep Tayyip Erdoğan στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Άμυνας της Κωνσταντινούπολης μπροστά από το χάρτη της «Γαλάζιας Πατρίδας» (02 Οκτ 2019) (www.ekathimerini.com)

Το Στρατηγικό Βάθος και η «Γαλάζια Πατρίδα-Mavi Vatan»

Όταν ο Ahmet Davutoğlu⁷⁵, το 2001, εξέδιδε το βιβλίο του, για το «Στρατηγικό Βάθος» δύσκολα θα μπορούσε να φανταστεί πως 20 χρόνια αργότερα, η θεωρία του είχε μετουσιωθεί σε στρατηγική επιδίωξη της Τουρκίας με την ονομασία «Mavi Vatan – Γαλάζια Πατρίδα». (Εικόνα 5,2) Η αναφορά του στο γεγονός πως «η διαπεριφερειακή αλληλεπίδραση που εκτείνεται από την Αδριατική μέχρι τη διώρυγα του Σουέζ» «αναγκάζουν» την Τουρκία, να ασχοληθεί με το θέμα διότι «την περικυκλώνουν από Δυτικά και Νότια» (Davutoğlu, 2010, 267) είχε λάβει υπόσταση και υποστήριξη από το τουρκικό κράτος, διεκδικώντας θαλάσσιες ζώνες τόσο από την Ελλάδα, όσο και από την Κυπριακή Δημοκρατία. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις είχαν μια συνεχή παρουσία τόσο στο Αιγαίο Πέλαγος, με πολεμικά αεροσκάφη, όσο και στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας με παρουσία τουρκικών πολεμικών πλοίων και πλοίων ερευνών ενώ αντίστοιχα σε διπλωματικό υπογράφονται δυο τούρκο – λιβυκά μνημόνια συναντίληψης, τον Νοέμβριο 2019, εκ των οποίων το ένα αφορούσε σε καθορισμό οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ των δυο χωρών μη λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις της Ελλάδας για την υπόψη θαλάσσια ζώνη (Bozkurt, 2019).

Καθώς ο East Med Act, καθορίζει ότι η Ελλάδα είναι «βασικός πυλώνας σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο» και η Κύπρος «βασικός στρατηγικός εταίρος» των ΗΠΑ, ορίζει ότι «το αργότερο 90 ημέρες» από την κύρωση του νόμου, ο Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών θα υποβάλλει στο Κογκρέσο έκθεση που θα περιγράφει «περιστατικά άλλων χωρών να παρέμβουν στην προσπάθεια της Κυπριακής Δημοκρατίας» να ερευνήσει «τους φυσικούς πόρους στην ΑΟΖ της» [116th US Congress (2019-2020), 2019, Sec 1 (2),(4) & Sec 12 a.]. Παρόμοια έκθεση, διατάσσει ο παραπάνω νόμος, εντός του ίδιου χρονικού διαστήματος να συνταχθεί και για «παραβιάσεις του εναέριου χώρου της κυρίαρχης επικράτειας της Ελλάδας από τους γείτονές της» (ο.π. Sec 13 a). Είναι σαφές πως και οι δυο διατάξεις στρέφονται κατά της Τουρκίας, καθώς είναι η χώρα που εμπλέκεται στα γεγονότα αυτά. Όμως, αν και παρήλθε η προθεσμία των 90 ημερών από την ημερομηνία κύρωσης του East Med Act από τον Πρόεδρο Trump (20

---

⁷⁵ **Ahmet Davutoğlu** (26 Φεβ 1959-) Τούρκος ακαδημαϊκός, πολιτικός και διπλωμάτης. Σύμβουλος του Πρωθυπουργού της Τουρκίας, Recep Tayyip Erdoğan (2003-2009), Υπουργός Εξωτερικών (2009-2014) και Πρωθυπουργός (2014-2016).

Δεκεμβρίου 2019), ο Υπουργός Εξωτερικών Mike Pompeo, δεν έχει καταθέσει καμία από τις δυο εκθέσεις (Greek-USA Reporter, Kokkinidis, 2020). Εντούτοις η παράληψη αυτή του Pompeo, δεν έδειξε να επηρεάζει τις σχέσεις μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και ΗΠΑ.

Κεφάλαιο 6^ο

Ελληνοαμερικανικές σχέσεις

Γενικά

Η πρώτη επίσημη επαφή μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της νεώτερης Ελλάδας, έγινε μόλις τον Μάιο 1821, όταν ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης⁷⁶ απέστειλε επιστολή προς τον Πρόεδρο James Monroe⁷⁷ από τον οποίο ζητούσε την υποστήριξή του, στον αγώνα της εθνικής παλιγγενεσίας αιτιολογώντας το αίτημά του διότι στις ΗΠΑ «εδιάλεξε να κατοική η ελευθερία» (Το ΕΘΝΟΣ, Σαρρής, 2019). Η απάντηση του Αμερικανού Προέδρου, ένα χρόνο αργότερα, ήταν απόλυτα «ιδεαλιστική» εκφράζοντας την ελπίδα ότι «ο λαός αυτός θα ανακτήσει την ελευθερίαν του και εν ίση μοίρα προς τα λοιπά έθνη θέσει αυτού εις τον κόσμον»⁷⁸ (ο.π.), αναγνωρίζοντας σε διάγγελμά του, γνωστό και ως «Δόγμα Monroe» ότι «είχε δημιουργηθεί ήδη ελληνική επικράτεια» και πρότεινε στο Κογκρέσο την έναρξη διπλωματικών σχέσεων (Πετσαλής, 1975, 314). Αυτή η «ιδεαλιστική» έκφραση «μεταφρασμένη σε δόγμα εξωτερικής πολιτικής» προσέδωσε στην διπλωματία των ΗΠΑ «επιθετικότητα για επέκταση και ηγεμονία» η οποία επηρέασε τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα (Αρβανιτόπουλος & Ήφαιστος, 1999, 34-35).

Με το πέρας του Β' ΠΠ και τη δημιουργία των δύο πόλων ισχύος, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ, η Ελλάδα προσδέθηκε στο άρμα των Ηνωμένων Πολιτειών, οι οποίες εξέφρασαν τις ενέργειες τους ως ο «ηγέτης του ελεύθερου κόσμου» σε μια προσπάθεια διαφύλαξης της αστικής δημοκρατίας (Morgenthau, 2018, 459). Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα, εισήλθε στην Βορειοατλαντική Συμμαχία, το 1952 και η γενικότερη εξωτερική πολιτική της βρισκόταν σε ευθυγράμμιση με αυτή των Ηνωμένων

---

⁷⁶ **Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης** (πραγματικό όνομα: **Πέτρος Μαυρομιχάλης**) (1765- 17 Ιαν 1848). Έλληνας οπλαρχηγός και πολιτικός. Ήταν γόνος της ιστορικής μανιάτικης οικογένειας, τελευταίος Μπέης της Μάνης επί Τουρκοκρατίας και οπλαρχηγός στην παλιγγενεσία του 1821. Αρχιστράτηγος των σπαρτιατικών δυνάμεων και πρωθυπουργός της Ελλάδας από τη θέση του προέδρου του Εκτελεστικού Σώματος του ελληνικού κράτους.

⁷⁷ **James Monroe** (28 Απρ, 1758 – 04 Ιουλ 1831) Αμερικανός πολιτικός νομικός, διπλωμάτης και εκ των ιδρυτών των ΗΠΑ. 5^{ος} Πρόεδρος των ΗΠΑ (1817-1825).

⁷⁸ Βλέπε και «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» 1975, Εκδοτική Αθηνών, Τόμος ΙΒ σελ 476-477 (Η φιλελληνική κίνηση στην Αμερική)

Πολιτειών. Από την πτώση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και έπειτα, το 1989, όλοι οι Πρόεδροι των ΗΠΑ, τουλάχιστον μια φορά κατά τη διάρκεια της θητείας τους επισκέφτηκαν την Ελλάδα⁷⁹, με εξαίρεση τον Πρόεδρο George W. Bush⁸⁰. Αντίστοιχα και οι Έλληνες Πρωθυπουργοί τουλάχιστον για μια φορά κατά τη διάρκεια της θητείας τους, συναντήθηκαν με τον εκάστοτε αμερικανό πρόεδρο⁸¹. Η εκλογή του Donald Trump, στην προεδρία της Αμερικής συνέπιπτε χρονικά με την προσπάθεια του ελληνικού κράτους, του οποίου η εκτελεστική εξουσία έφερε τουλάχιστον μέχρι εκείνη τη στιγμή, τον «αντιαμερικανισμό», ως «ένα από τα συστατικά της κουλτούρας της» (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Τσιντσίνης, 2017), να εξέλθει από μια μεγάλη οικονομική κρίση δημοσίου και ιδιωτικού χρέους και η οποία είχε αρχίσει από το 2009 (The New York Times, Alderman, Kitsantonis, 2016).

Οι σχέσεις Ελλάδας – ΗΠΑ στις αρχές της Προεδρίας Trump.

Η οικονομική κρίση σχεδόν όλη τη δεύτερη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, στην Ελλάδα ήταν «φυσικό να έχει επηρεάσει την εξωτερική της πολιτική και κυρίως ένα μέρος των συντελεστών ισχύος στους οποίους στηρίζεται και τα μέσα με τα οποία υλοποιείται» (Κουσκουβέλης, 2012). Κατά συνέπεια οι Έλληνες πολιτικοί βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους λοιπούς γείτονες τους, στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου σε ότι αφορά τις διπλωματικές σχέσεις. Επιπλέον ο πόλεμος στη Συρία και η καταπολέμηση της τρομοκρατικής οργάνωσης ISIS μετατόπισε το κέντρο βάρους του διεθνούς ενδιαφέροντος, ενώ τα απόνερα αυτού, δηλαδή η μεταναστευτική- προσφυγική κρίση που αντιμετώπιζε η Ελλάδα, εξαιτίας του συνεχιζόμενου συριακού εμφυλίου είχαν επέλθει σε δεύτερη μοίρα.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των σχέσεων που είχαν οι δύο χώρες την περίοδο της προεδρίας του Donald Trump. Η πρώτη επίσημη διπλωματική επαφή σε ανώτερο επίπεδο, έγινε τον Μάρτιο 2017, όπου ο τότε Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Rex Tillerson, συναντήθηκε με τον Έλληνα

---

⁷⁹ Βλέπε Παράρτημα «B».

⁸⁰ **George Walker Bush** (6 Ιουλ1946-) Αμερικανός πολιτικός και επιχειρηματίας. Κυβερνήτης της Πολιτείας του Τέξας (1995-2000) και 43^{ος} πρόεδρος των ΗΠΑ (2001-2009). Γιος του 41^{ου} Προέδρου των ΗΠΑ, George H. W. Bush, (1989 -1993).

⁸¹ Όπως υποσημείωση 79

ομόλογό του, Νίκο Κοτζιά⁸², σε επίσημο ταξίδι του δευτέρου στην Αμερική. Αν και ο Tillerson επισήμανε την προσφορά της ελληνοαμερικανικής συνεργασίας στη «σημασία της οικοδόμησης και διατήρησης της ασφαλείας και της σταθερότητας σε ολόκληρη την περιοχή» (U.S. Department of State, 2017), το κύριο μέρος της συζήτησης τους αναλώθηκε στην προσπάθεια για μετατροπή της Ελλάδας σε «περιφερειακό ενεργειακό κόμβο» (Greek Reporter, Chrysopoulos, 2017).

Η τηλεφωνική επικοινωνία του Αντιπροέδρου Pence, με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας, Αλέξη Τσίπρα⁸³, τον Ιούλιο του ίδιου έτους, στο περιεχόμενό της δεν διέφερε ουσιαστικά από αυτή των δυο Υπουργών Εξωτερικών, επαναλαμβάνοντας ότι η Ελλάδα είναι «πυλώνας σταθερότητας στην περιοχή» και του απεύθυνε επίσημη πρόσκληση να επισκεφτεί τις Ηνωμένες Πολιτείες (U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2017). Η επίσκεψη του πρωθυπουργού της Ελλάδας, στο Λευκό Οίκο, τον Οκτώβριο 2017 και οι συνομιλίες που είχε με τον Πρόεδρο Donald Trump, περιστράφηκαν γύρω από οικονομικά ζήτημα των δυο χωρών και των αμυντικών εξοπλιστικών προγραμμάτων που σχεδίαζε το Ελληνικό Κράτος με τον αμερικανό πρόεδρο να κάνει μνεία σε αυτά (ABC News, Duffy, 2017). Όμως το κύριο γεγονός και στο οποίο δεν δόθηκε τότε από καμία πλευρά σημασία, ήταν η αναφορά του Πρωθυπουργού Τσίπρα, σε αυτό που ονόμασε «βασικούς στόχους» της Ελλάδας και ότι έχουν «ιδιαιτέρη σημασία σε διεθνές επίπεδο» (The White House, 2017 β). Αν και ο πρώτος ήταν ξεκάθαρα εθνικός και αφορούσε την κρίση χρέους που αντιμετώπιζε το Ελληνικό κράτος, οι επόμενοι δυο αναφερόταν στο γεγονός ότι η Ελλάδα «είναι πυλώνας της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας σε μία από τις πιο σημαντικές αλλά ταυτόχρονα ασταθείς, ευαίσθητες περιοχές του πλανήτη» και ότι επιδιώκεται να γίνει «σημαντικό σταυροδρόμι για τις μεταφορές και την ενέργεια» κάνοντας πρώτη φορά μνεία για τον αγωγό East Med (ο.π., 2017 β). (Εικόνα 6.1)

Το επόμενο έτος, 2018, οι ελληνικές προσπάθειες προσέγγισης με τις ΗΠΑ συνεχίστηκαν με διάφορες συναντήσεις και συνεργασίες σε ανώτερο επίπεδο, καθώς οι επιδεινούμενες σχέσεις Washington και Άγκυρας, προσέφεραν «το κατάλ-

---

⁸² **Νίκος Κοτζιάς** (1950-). Έλληνας πολιτικός, πανεπιστημιακός, πρώην βουλευτής και Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας (2015-2018).

⁸³ **Αλέξης Τσίπρας** (28 Ιουλ 1974-) Έλληνας πολιτικός. Πρωθυπουργός της Ελληνικής Δημοκρατίας (26 Ιαν 2015 – 27 Αυγ 2015 & 21 Σεπ 2015 – 8 Ιουλ 2019).

ληλο έδαφος» για να καλύψει η Ελλάδα «το γεωστρατηγικό κενό σε αυτή την περιοχή» (HuffPost, Γκαβέας, 2017). Η δεύτερη επίσκεψη του Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών στις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Μάιο 2018, απείχε παρασάγγας από την πρώτη. Στη συνάντησή του ο Νίκος Κοτζιάς με τον Mike Pompeo, επισήμανε «την περαιτέρω ανάπτυξη των στρατηγικών σχέσεων ΗΠΑ-Ελλάδας για την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου» και επικεντρώθηκε στην «ενίσχυση της συνεργασίας στον ενεργειακό τομέα και την ασφάλεια» (ΥΠΕΞ Ελλάδα, n.d.). Από την πλευρά του ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ συμφώνησε στην καθιέρωση ενός «στρατηγικού διάλογου ΗΠΑ- Ελλάδας» για την «αντιμετώπιση προκλήσεων στα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο» (U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2018 α).

Η μετέπειτα συνεργασία ΗΠΑ και Ελλάδας συνεχίστηκε περισσότερο σε τεχνικό επίπεδο. Όμως αν και δεν έγιναν συναντήσεις υψηλού επιπέδου, τα ελληνικά και αμερικανικά κλιμάκια, προετοίμασαν το έδαφος για την έναρξη του προαναφερόμενου στρατηγικού διαλόγου σύμφωνα με το στόχο που είχε τεθεί «τη διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας των ευρωπαϊκών χωρών» (The White House, 2017 α, 47). Σε αυτό το πλαίσιο, τον Σεπτέμβριο 2018 πραγματοποιήθηκε το South East Energy Forum⁸⁴, κατά την διάρκεια της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, στο οποίο δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις έναρξης του υπόψη διαλόγου μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ελλάδας. Η σύμπλευση της πολιτικής σκέψης και η ευθυγράμμιση της Ελλάδας με την ενεργειακή πολιτική και ασφάλεια των ΗΠΑ δεν θα παρέμενε πια σε θεωρητικό επίπεδο.

Όπως προαναφέρθηκε⁸⁵ οι ΗΠΑ ασκούσαν επιθετική πολιτική έναντι του Ιράν. Ακόμη και πριν την εκλογή του ο Πρόεδρος Trump έγραφε πως «το Ιράν ήταν στριμωγμένο και οι κυρώσεις, το έπλητταν» ειδικά μέσω του κυριότερου εξαγωγίμου προϊόντος του, το αργό πετρέλαιο (Trump, 2017, 63). Κατόπιν της εκλογής του, οι ΗΠΑ και σύμφωνα με τη στρατηγική του για «απαγόρευση προς το ιρανικό καθεστώς όλων των τρόπων απόκτησης πυρηνικού οπλοστασίου» (The

---

⁸⁴ **Southeast Europe Energy Forum** οργανώνεται, σε συνεργασία με το American-Hellenic Chamber of Commerce και τη στρατηγική συνεργασία του **Atlantic Council** για τη διαμόρφωση μιας ενεργειακής στρατηγικής της ΝΑ Ευρώπης, συγκεντρώνοντας βασικούς φορείς χάραξης πολιτικής, ρυθμιστικές αρχές, παράγοντες της αγοράς, χρηματοδότες, ακαδημαϊκούς και ειδικούς σχετικά με το δυναμικό ενεργειακό πεδίο στην Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή. Διοργανώνεται σε ετησία βάση από το 2018. (πηγή: <https://www.haee.gr/conferences-and-events/haee-events/southeast-europe-energy-forum/>)

⁸⁵ Βλέπε σελ 29

White House, 2017 α, 49), το Μάιο 2018, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποχώρησαν από το Joint Comprehensive Plan of Action⁸⁶ γνωστό και ως «πυρηνική συμφωνία του Ιράν», επαναφέροντας τις κυρώσεις πετρελαίου έναντι αυτού (Associated Press, Lucey, Lederman, 2018). Κυρώσεις θα επιβάλλονταν και σε άλλες χώρες εκτός από οκτώ με μη ενεργειακή αυτονομία, μεταξύ αυτών, η Ελλάδα και η Τουρκία, οι οποίες εξαρτιόντουσαν για την προμήθεια του αναγκαίου για αυτές πετρελαίου, από το Ιράν. Όταν τελικά τέθηκαν σε ισχύ οι κυρώσεις εναντίον των ιρανικών πετρελαϊκών εξαγωγών, τον Οκτώβριο 2018, η Ελλάδα, αν και δεν υποχρεούταν, μαζί με «την Ταϊβάν και την Ιταλία σταμάτησαν άμεσα τις αγορές ιρανικού πετρελαίου», ώστε να μην παρεκκλίνουν από τα προβλεπόμενα για τις υπόλοιπες χώρες (Bolton, 2020, 368).

Εικόνα 6.1 Ο Πρόεδρος Donald Trump και ο Πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας στον κήπο του Λευκού Οίκου (17 Οκτ 2017) (AP, Carolyn Kaster)

Η ευθυγράμμιση της ελληνικής ενεργειακής πολιτικής με τις Ηνωμένες Πολιτείες, οδήγησε τον Δεκέμβριο 2018, στην έναρξη του στρατηγικού διαλόγου μεταξύ

---

⁸⁶ **Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA).** Συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν (Βιέννη 14 Ιουλίου 2015), μεταξύ του Ιράν και του P5 + 1 (τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών & Γερμανία) μαζί με την Ευρωπαϊκή Ένωση για εξάλειψη των ιρανικών αποθεμάτων εμπλουτισμένου ουρανίου μεσαίου τύπου και μείωση των αποθεμάτων ουρανίου χαμηλού εμπλουτισμού κατά 98% και της ποσότητας φυγοκεντρικών αερίων κατά ⅓ για 13 χρόνια.

των δυο χωρών. Η επίσκεψη στην Αμερική του τότε Υφυπουργού Εξωτερικών Γεώργιου Κατρούγκαλου⁸⁷ και η συνάντησή του με τον τότε Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, Pompeo, σηματοδότησε και την επίσημη υλοποίηση του προαναφερόμενου διαλόγου, για την περιφερειακή συνεργασία και ασφάλεια (ΥΠΕΞ Ελλάδα, n.d.) με τον δεύτερο να υπογραμμίζει το ρόλο της Ελλάδας ως «πυλώνα σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο» (U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2018 β) και ότι οι ΗΠΑ «εργάζονται να ενισχύσουν τις σχέσεις τους με σταθερές δημοκρατίες και δημοκρατικούς συμμάχους. Συμμάχους όπως η Ελλάδα, η Κύπρος και το Ισραήλ» (The National Herald, Kasfikis, 2018). Οι παραπάνω διπλωματικές συνομιλίες και συνεργασίες αποτέλεσαν και την αρχή για τη μετέπειτα δημιουργία της τριεθνούς συμφωνίας Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ, για την ενεργειακή συνεργασία και ασφάλεια, ενώ παράλληλα οδήγησαν στην σύνταξη και κύρωση του East Med Act.

Η Τριμερής Συμφωνία Ελλάδας – Κύπρου - Ισραήλ και ο East Med Act

Η οικονομική συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας, της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Ισραήλ ήταν πάντα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος για τις προαναφερόμενες χώρες. Κατά συνέπεια μια συνάντηση των τριών ανώτατων αρχόντων της εκτελεστικής εξουσίας αυτών των χωρών δεν ήταν κάτι διεθνώς πρωτόγνωρο. Επιπλέον η παρουσία ενός εξωτερικού αξιωματούχου ως παρατηρητή σε μια τέτοια συνάντηση ήταν απολύτως φυσιολογική. Είχε προηγηθεί η 5^η, κατά σειρά, Τριμερής Συνοδός Κορυφής σε ανώτατο επίπεδο, τον Δεκέμβριο 2018, στην πόλη Be'er Sheva⁸⁸, όπου οι Πρωθυπουργοί της Ελλάδας και του Ισραήλ, Αλέξης Τσίπρας και Benjamin Netanyahu καθώς και ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νίκος Αναστασιάδης⁸⁹ έδωσαν «έμφαση σε περιφερειακά θέματα, ζητήματα ενέργειας, έρευνας και καινοτομίας, ψηφιακής πολιτικής, κυβερνοασφάλειας και αγροτικής συνεργασίας» (Τα ΝΕΑ, 2018). Η παρουσία σε αυτή τη συ-

---

⁸⁷ **Γιώργος Κατρούγκαλος** (27 Μαρ 1963-). Έλληνας συνταγματολόγος και πολιτικός. Ευρωβουλευτής (2014 - 2015), Αναπλ. Υπουργός Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2015), Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (2015 , 2015- 2016), Αναπληρωτής αρχικά (2016-2019) και στη συνέχεια Υπουργός Εξωτερικών (2019).

⁸⁸ **Be'er Sheva** Πόλη στο νότιο μέρος του Ισραήλ και με 209.000 κατοίκους. Είναι η 8^η μεγαλύτερη πόλη της χώρας

⁸⁹ **Νίκος Αναστασιάδης** (27 Σεπ 1946 -) Ελληνοκύπριος δικηγόρος και πολιτικός. Βουλευτής (1981-2013) και πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας (2013-).

νάντηση, του αμερικανού πρέσβη στο Ισραήλ, David M. Friedman⁹⁰ καθώς και η δήλωσή του ότι η τριμερής συνάντηση αποτελεί «άγκυρα σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο» ήταν κάτι σύνηθες (ο.π, 2018). Όμως η συνέχεια της δήλωσής του ότι ο σχεδιαζόμενος αγωγός μεταφοράς υδρογονανθράκων EastMed αποτελεί «έργο μεγάλης σημασίας για τη σταθερότητα και την ευημερία της Μέσης Ανατολής και της Ευρώπης» και ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν πλήρως το έργο, το οποίο θα «φέρει ενεργειακή ασφάλεια και σταθερότητα στην Ευρώπη», ήταν η πρωτότυπη έκπληξη της συνάντησης (The Times of Israel, 2018)

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας επικοινωνήσε τηλεφωνικά με τον Αναπληρωτή Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ John Sullivan⁹¹, το Φεβρουάριο 2019, του γνωστοποίησε ότι έγκειται «σύγκληση της Τριμερούς Συνόδου Κορυφής Ελλάδας- Κύπρου- Ισραήλ στην Κρήτη» (Embassy of Greece in Washington DC, 2019). Τελικά η σχεδιαζόμενη σύνοδος έγινε στην Ιερουσαλήμ στις 20 Μαρ 2019, με τη συμμετοχή εκτός των Πρωθυπουργών Ελλάδας και Ισραήλ και του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Mike Pompeo, όχι απλά σε ρόλο παρατηρητή αλλά ως ενεργού συμμετέχοντα αυτής. Οι συμμετέχοντες επικεντρώθηκαν σε ένα κύριο ζήτημα «την ενέργεια και την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο» (Hurriyet Daily News, 2019) με τον Mike Pompeo να υπογραμμίζει «τη στήριξη των ΗΠΑ στον τριμερή μηχανισμό που έχουν θεσπίσει το Ισραήλ, η Ελλάδα και η Κύπρος», σημειώνοντας «τη σημασία της αυξημένης συνεργασίας» μεταξύ τους (U.S. Department of State, 2019 α).

Κατόπιν συνομιλιών, οι συμμετέχουσες χώρες, Ισραήλ, Ελλάδα, Κύπρος και ΗΠΑ κατέληξαν σε κοινό ανακοινωθέν σύμφωνα με το οποίο «οι ηγέτες» των προαναφερόμενων χωρών επιβεβαίωσαν «την κοινή τους δέσμευση για προώθηση της ειρήνης, της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ευημερίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου» και συμφώνησαν «να αυξήσουν την περιφερειακή συνεργασία, να υποστηρίξουν την ενεργειακή ανεξαρτησία και ασφάλεια» και να υπερασπιστούν από «εξωτερικές κακοήθειες επιρροές στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή». Επιπλέον «χαιρέτισαν» τις πρόσφατες ανακα-

---

⁹⁰ **David Melech Friedman** (08 Αυγ1958) Αμερικανός, δικηγόρος και Πρέσβης των ΗΠΑ στο Ισραήλ (2017-)

⁹¹ **John Joseph Sullivan** (20 Νοε 1959-) Αμερικανός δικηγόρος και κυβερνητικός υπάλληλος. Αναπληρωτής Υπουργός των Εξωτερικών (2017-2019) και Πρέσβης των ΗΠΑ στη Ρωσία (2019-).

λύψεις κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο και τη δυνατότητα που έχουν αυτά τα κοιτάσματα να συμβάλλουν στην «ενεργειακή ασφάλεια» (U.S. Embassy in Cyprus, 2019 α). Το ανακοινωθέν μεταφέρθηκε σχεδόν αυτούσιο ως προς τα νοήματά του, στο νομοσχέδιο που κατατέθηκε λίγες μέρες αργότερα, στην Βουλή των Αντιπροσώπων των ΗΠΑ με την ονομασία «Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019»⁹². Η συνέχεια του ένα λόγο νόμου και η κατάθεσή του προς διαβούλευση, χαιρετίστηκε από πολλές ισραηλινές, ελληνικές και κυπριακές οργανώσεις των ΗΠΑ οι οποίες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους γι' αυτή την εξέλιξη (ΤΟ ΒΗΜΑ, 2019).

Η μετά τον East Med Act συνεργασία Ελλάδας και ΗΠΑ

Οι εκλογές στην Ελλάδα, τον Ιούλιο 2019, ανέδειξαν νέα κυβέρνηση, υπό τον Κυριάκο Μητσοτάκη⁹³ (BBC News, Lowen, 2019). Η πολιτική που ακολούθησε στο πεδίο των εξωτερικών σχέσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν διέφερε σημαντικά με αυτή της προηγούμενης κυβέρνησης, καθόσον μια από τις πρώτες πράξεις της ήταν να συνομιλήσει ο Πρωθυπουργός με τον αμερικανό Υπουργό Εμπορίου Wilbur Ross⁹⁴, στην Αθήνα, στο πλαίσιο της επίσκεψης του δευτέρου και στις ΗΠΑ στο περιθώριο της 74^{ης} Ετήσιας Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, για ζητήματα εμπορικών σχέσεων και αμερικανικών επενδύσεων στην Ελλάδα (ΑΠΕ -ΜΠΕ, 2019).

Τον Οκτώβριο 2019, επισκέπτεται την Αθήνα, ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Mike Pompeo και συνομιλεί τόσο με τον ίδιο τον Πρωθυπουργό, όσο και με τον ομόλογό του, Νίκο Δένδια⁹⁵. Η πρώτη επίσημη δήλωση του Έλληνα πρωθυπουργού προς τον Ρομπρεο, ήταν ότι η έναρξη «του δεύτερου γύρου του στρατηγικού διαλόγου μεταξύ των δύο χωρών» αποτελεί «ένα ορόσημο στην διαδικασία ενίσχυσης των δεσμών μας ακόμη περισσότερο», καταλήγοντας στις αμερικανικές «ενεργειακές επιχειρηματικές δραστηριότητες» στην Ελλάδα (U.S. Embassy &

---

⁹² Βλέπε Κεφάλαιο 2

⁹³ **Κυριάκος Μητσοτάκης** (4 Μαρ 1968-). Έλληνας πολιτικός, Υπουργός Διοικητικής Μεταρρύθμισης (2013 – 2015, Πρωθυπουργός της Ελλάδας (2019-).

⁹⁴ **Wilbur Louis Ross Jr.** (28 Νοε 1937-) Αμερικανός επενδυτής και επιχειρηματίας, Υπουργός Εμπορίου των ΗΠΑ (2017-)

⁹⁵ **Νικόλαος - Γεώργιος Δένδιας** (9 Οκτ 1959-) Έλληνας, δικηγόρος, πολιτικός, Υπουργός Δικαιοσύνης (2009), Υπουργός Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (2012-2014), Υπουργός Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (2014), Υπουργός Εθνικής Άμυνας (2014-2015) και Υπουργός Εξωτερικών της Ελληνικής Δημοκρατίας (2019-)

Consulate in Greece, 2019). Αντίστοιχα ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, απάντησε πως αυτές οι επενδυτικές δραστηριότητες αποτελούν τον «οικονομικό πυλώνα του Στρατηγικού Διαλόγου» (ο.π., 2019). Ειδικότερα και μετά τις συνομιλίες του Mike Pompeo με τον Νίκο Δένδια εκδόθηκε κοινό ανακοινωθέν όπου «ΗΠΑ και Ελλάδα, έχουν κοινές απόψεις για την Ανατολική Μεσόγειο» την οποία χαρακτήρισαν «γεωπολιτικά κρίσιμη περιοχή» με δυναμική επανεμφάνιση στη διεθνή σκηνή» (Hellas Journal, 2019).

Το σημαντικότερο σκέλος της επίσκεψης του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ στην Αθήνα, ήταν η υπογραφή πρωτοκόλλου τροποποίησης της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας ΗΠΑ– Ελλάδας του 1990⁹⁶ (U.S. Department of State, 2019 β). Σύμφωνα με την τροποποίηση αυτή, δίδονται στις Ηνωμένες Πολιτείες, διευκολύνσεις ναυτικού χαρακτήρα στον κόλπο της Σούδας της Κρήτης, αεροπορικού στην Λάρισα και το Στεφανοβίκειο της Θεσσαλίας σε ότι αφορά μια σειρά από αποστολές και δραστηριότητες στρατιωτικού χαρακτήρα (ο.π., 2019 β, Άρθρο Ι). Το υπόψη πρωτόκολλο έρχεται σε απόλυτη συμφωνία με τις προβλέψεις του East Med Act, σε ό,τι αφορά τη στρατιωτική συνεργασία και τις διευκολύνσεις που θα παρέχει η Ελλάδα στην επικράτειά της, στις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις, σε χρόνο στον οποίο δεν είχε ακόμη ψηφιστεί και κυρωθεί ο υπόψη νόμος [116th US Congress (2019-2020), 2019, Sec 3 (4)]. Η επικύρωση και ισχύς της επέκτασης της προαναφερόμενης συμφωνίας έγινε από την Ελληνική Βουλή, τον Ιανουάριο 2020 και τέθηκε σε ισχύ από τον επόμενο μήνα (Βουλή των Ελλήνων, 2020).

Κατόπιν της ψήφισης και κύρωσης του East Med Act, τον Δεκεμβρίου 2019, πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στις αρχές Ιανουαρίου 2020, η υπογραφή τριμερούς «διακρατικής συμφωνίας για την κατασκευή του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου EastMed», παρουσία των Πρωθυπουργών Ελλάδας, Ισραήλ και του Προέδρου της Κύπρου (Ελληνική Δημοκρατία- Πρωθυπουργός, 2020 α). Στην τελετή υπογραφής παρίσταντο και διπλωματικές αντιπροσωπεΐες διαφόρων χωρών, όχι όμως των Ηνωμένων Πολιτειών (ο.π., 2020 α).

---

⁹⁶ Ο αγγλικός τίτλος είναι Mutual Defense Cooperation Agreement (MDCA)

Ελάχιστες μέρες αργότερα, ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας, Κυριάκος Μητσοτάκης, μετέβηκε στις ΗΠΑ, για επίσημη επίσκεψη. Στη συνάντησή του με τον Πρόεδρο Donald Trump, η πρώτη δήλωση του αμερικανού προέδρου αφορούσε τις εμπορικές και στρατιωτικές σχέσεις των δυο χωρών (The White House, 2020). Η μεταξύ τους συζήτηση περιστράφηκε περί των οικονομικών σχέσεων των δυο χωρών, με τον Έλληνα Πρωθυπουργό, να τονίζει ότι «η υλοποίηση του αγωγού East Med δεν στρέφεται εναντίον κανενός και αποτελεί έργο ειρήνης και ανάπτυξης» ενώ υπογράμμισε ότι «η στρατηγική συνεργασία με τις ΗΠΑ θα συνεχιστεί» (Ελληνική Δημοκρατία- Πρωθυπουργός, 2020 β). (Εικόνα 6.2)

Εικόνα 6.2 Ο Πρόεδρος Donald Trump και ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στον Λευκό Οίκο (07 Ιαν 2020) (U.S. Embassy & Consulate in Greece)

Η πανδημία του Covid-19, μείωσε τις προσωπικές διπλωματικές επαφές σε παγκόσμιο επίπεδο με τα μέσα επικοινωνίας να τις αντικαθιστούν. Έτσι η διπλωματική προσέγγιση μεταξύ Ελλάδας και Ηνωμένων Πολιτειών συνεχίστηκε, με τον Έλληνα Πρωθυπουργό να ενημερώνει τηλεφωνικά τον Αμερικανό Πρόεδρο, για την μεταναστευτική κρίση που δημιουργήθηκε στα ελληνοτουρκικά σύνορα τον

Μάρτιο 2020 (Greek Reporter, Kampouris, 2020), θέμα που αποτελούσε μείζον ζήτημα για τον Donald Trump, από την εποχή που ήταν υποψήφιος πρόεδρος (Trump, 2017, Κεφ 3).

Τον Μάιο 2020, Ελλάδα και Ιταλία συνάψαν συμφωνία καθορισμού της μεταξύ τους ΑΟΖ, ενώ ταυτόχρονα η πρώτη διαπραγματευόταν και με την Αίγυπτο για τον καθορισμό και των μεταξύ τους ορίων (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Ποχάνης, 2020). Η Τουρκία, αντιδρώντας, εξήγγελλε NAVTEX⁹⁷ σε περιοχές που τελούσαν υπό διαπραγμάτευση μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου, προχωρώντας σε θαλάσσιες έρευνες εντοπισμού κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και στη δημιουργία έντασης⁹⁸ στις σχέσεις της με την Ελλάδα. Η κατάληξη σε συμφωνία καθορισμού των ορίων της ελληνοαιγυπτιακής ΑΟΖ, τον Αύγουστο 2020, επέτεινε την ένταση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σε επίπεδο κρίσης⁹⁹ με τη δεύτερη να κηρύσσει και να υλοποιεί, νέα NAVTEX ερευνών στην ελληνική πια ΑΟΖ (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2020). Όταν στα τέλη του μηνός, ο Πρόεδρος Donald Trump, με του τηλεφωνική παρέμβαση προς τις δυο χώρες Ελλάδα και Τουρκία, συνομίλησε με τον Πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, για την «αυξημένη ένταση μεταξύ των συμμάχων του ΝΑΤΟ, Ελλάδας και Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο» προτρέποντας αμφότερους τους συμμετέχοντες σ' αυτήν, «να προσέλθουν σε διάλογο για την επίλυση των διαφορών τους», αποφεύγοντας να λάβει σαφή θέση υπέρ της μιας ή της άλλης πλευράς (U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2020 α). Από την πλευρά του ο Έλληνας Πρωθυπουργός τόνισε ότι «η Ελλάδα είναι έτοιμη να συμβάλει ουσιαστικά στην αποκλιμάκωση υπό την προϋπόθεση ότι η Τουρκία θα σταματήσει άμεσα τις προκλητικές της ενέργειες» (Ελληνική Δημοκρατία- Πρωθυπουργός, 2020 γ).

---

⁹⁷ **Navigational Telex (NAVTEX)** είναι μια διεθνής αυτοματοποιημένη υπηρεσία άμεσης μετάδοσης μεσαίας συχνότητας για την διάδοση προειδοποιήσεων και προβλέψεων πλοήγησης και μετεωρολογίας, καθώς και επειγουσών πληροφοριών για την ασφάλεια στη θάλασσα (MSI) σε πλοία. (πηγή: National Weather Service, <https://www.weather.gov/marine/gmdss>)

⁹⁸ **Ένταση:** Είναι μια κατάσταση η οποία περιλαμβάνει διπλωματικές ή πολιτικές ενέργειες, συνδυαζόμενες με στρατιωτικά συμβάντα ή καταστάσεις ή απειλή στρατιωτικών ενεργειών που αμφισβητούν τα εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα ή ζωτικά συμφέροντα και η οποία μπορεί να επιβάλλει τη λήψη προληπτικών στρατιωτικών μέτρων και ενεργειών, για την αποτροπή εξελίξεως της σε κρίση και την υποστήριξη των εθνικών συμφερόντων.

⁹⁹ **Κρίση:** Είναι επεισόδιο ή κατάσταση που απειλεί μια χώρα και ειδικότερα την ευημερία των πολιτών, την εδαφική της ακεραιότητα, την εθνική ανεξαρτησία και τα εθνικά της συμφέροντα. Εξελίσσεται με ταχύτητα και δημιουργεί απαίτηση πολιτικών, διπλωματικών, οικονομικών και τέλος στρατιωτικών ενεργειών, προκειμένου να αντιμετωπισθεί επιτυχώς και να επιτευχθούν οι εθνικοί αντικειμενικοί σκοποί.

Ένα μήνα αργότερα, στα τέλη Σεπτεμβρίου 2020, ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Mike Pompeo, ταξίδεψε την Ελλάδα και συναντήθηκε με τον Πρωθυπουργό στην Αθήνα και τον έλληνα ομόλογό του, Νίκο Δένδια, στη Θεσσαλονίκη, όπου και συζήτησαν για «τη στενή συνεργασία για την ενεργειακή διαφοροποίηση και έργα υποδομής» της Ελλάδας (U.S. Department of State, 2020 δ). Το ταξίδι συνοδεύτηκε με μετάβαση και τον τριών προαναφερομένων, στην Ναυτική βάση της Σούδας και την επίσκεψη σε στρατιωτικές μονάδες και πλοία, ελληνικά και αμερικανικά (Ελληνική Δημοκρατία - Πρωθυπουργός, 2020 δ). Ο αμερικανός Υπουργός Εξωτερικών δήλωσε πως η Σούδα αποτελεί «μία από τις ισχυρότερες στρατιωτικές σχέσεις της Αμερικής σε ολόκληρη την Ευρώπη» (America's Navy, 2020). Συνεχίζοντας χαρακτήρισε την Ελλάδα «πυλώνα σταθερότητας και ευημερίας στην Ανατολική Μεσόγειο» και ανέφερε ότι υποστηρίζουν την ελληνική κυβέρνηση στην προσπάθειά της «να διαφοροποιήσει τις ενεργειακές οδούς και την παροχή ενέργειας σε ολόκληρη την περιοχή» παραπέμποντας στον σχεδιασμό της κατασκευής του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου EastMed, ο οποίος νομικά υποστηρίζεται από τον East Med Act (U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2020 β). Η Ελλάδα ήταν το δεύτερο ταξίδι του Υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών, στην περιοχή του υποσυστήματος της Ανατολικής Μεσογείου καθώς στις αρχές Σεπτεμβρίου 2020, είχε μεταβεί για συνομιλίες στην Κύπρο, προκειμένου να συζητηθούν οι «συνεχιζόμενες εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο» και να εμβαθύνει τις διμερείς σχέσεις ΗΠΑ - Δημοκρατίας της Κύπρου, όπως ακριβώς προβλέπονται και από τον East Med Act, δείχνοντας πως η χώρα του προσπαθεί να επανέλθει ενεργά στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου (U.S. Department of State, 2020 ε).

Κεφάλαιο 7^ο

Γῆν ἑναλίαν Κύπρον

Γενικά

Από τον 5^ο π.Χ αιώνα, ο Ευριπίδης καθόρισε στην τραγωδία του «Ελένη» ότι η Κύπρος είναι συνυφασμένη με την θάλασσα¹⁰⁰ (Δεσύπρης, et al., 2012, 20). Ως νησιωτική χώρα και όντας το τρίτο κατά σειρά μεγαλύτερο και πολυπληθέστερο νησί της Μεσογείου (World Atlas, Pariona, 2017), βρίσκεται διαχρονικά στο επίκεντρο των εξελίξεων, σχεδόν για κάθε γεγονός που αφορά το υποσύστημα στο οποίο ανήκει, την Ανατολική Μεσόγειο. Κατά την ιστορική της διαδρομή βρέθηκε υπό κατοχή από διαφορές διαδοχικές ξένες δυνάμεις με τελευταία την Βρετανική αυτοκρατορία, η οποία προσάρτησε την Κύπρο με την Συνθήκη της Λωζάννης το 1923 (British Empire, et al, 1923, Άρθρο 20). Ως χώρα ανεξαρτητοποιήθηκε το 1960 με τις συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου (Τζερεμιάς, 2000, 464). Κατόπιν της κρίσης του 1963 και της τουρκικής εισβολής του 1974, η επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας παραμένει διχοτομημένη (ο.π., 467 & 483). Η τουρκική εισβολή φέρεται να έγινε με την ανοχή των Ηνωμένων Πολιτειών και τον τότε Υπουργό Εξωτερικών της, Henry Kissinger, «να μην αντιτάσσεται σ' αυτήν», γεγονός που οδήγησε την Κυπριακή Δημοκρατία, να τείνει σε ένα έντονο αντιαμερικανισμό για χρόνια (ο.π., 480).

Η Κύπρος είναι μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών από το 1960 (UN, n.d.) και μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2004 (European Union, 2020), ενώ παράλληλα μετέχει και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς. Η εξωτερική πολιτική της σε ότι αφορά της θαλάσσιες ζώνες υπήρξε δραστήρια. Ήδη από το 2004 αφού προχώρησε στην κήρυξη ΑΟΖ, κατόπιν συμφωνιών οριοθέτησής της, με την Αίγυπτο (2003), τον Λίβανο (2007) και το Ισραήλ (2010) με καθορισμό ως «εξωτερικό όριο τη μέση γραμμή μεταξύ των ακτών της Κύπρου και των γειτονικών χωρών», έχει διαμορφώσει «ένα πρωτοπόρο για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου θεσμικό πλαίσιο» (Κυπριακή Δημοκρατία- Υπουργείο Εξωτερικών, 2020). Αυτή η κινητικότητα της, στο επίπεδο εκμετάλλευσης των θαλασσίων ζω-

---

¹⁰⁰ Γῆν ἑναλίαν Κύπρον (μετάφραση: στη θαλασσόζωση Κύπρο) Ευριπίδης «Ελένη» (στίχος 173)

νών και η «μετάβαση της από μια στενή ατζέντα εξωτερικής πολιτικής - επικεντρωμένη αποκλειστικά στην επίλυση του «Κυπριακού ζητήματος» - παράλληλα με ένα ευρύτερο, πρόσθεσε νέα ώθηση για τη βελτίωση της τοποθέτησης της Κύπρου στην περιοχή» του υποσυστήματος της Ανατολικής Μεσογείου και την έχει φέρει σε νέα αντιπαράθεση με την Τουρκία (Pedi & Kouskouvelis, 2018, 151).

Η ενεργειακή πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι ΗΠΑ

Κατανοώντας η Κυπριακή Δημοκρατία πως στην προαναφερόμενη αντιπαράθεση, δεν θα μπορούσε να ανταπεξέλθει μόνη της και με γνώμονα ότι «η εξωτερική πολιτική της μπορεί να χαρακτηριστεί ως επί το πλείστον υπαρξιακή», επέλεξε να αλλάξει την στρατηγική δημιουργίας συμμαχιών της, σε ότι αφορά την ενεργειακή εκμετάλλευση της ΑΟΖ της (Kouskouvelis & Pedi, 2017). Η ειδοποιός διαφορά είναι πως οι «σύμμαχοι» που επέλεξε στηρίζονται στην επιχειρηματικότητα, δείχνοντας μια «ευστροφία» και αποτελεσματική χρήση των μέσων που διέθετε και στην προκειμένη περίπτωση την ΑΟΖ της, «για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου, ο οποίος δεν είναι άλλος από τη μεγιστοποίηση της επιρροής» (Pedi & Sarri, 2020, 481).

Έτσι το 2007, ξεκίνησε με τον «1^ο Γύρο Αδειοδότησης Υδρογονανθράκων για τα τεμάχια που βρίσκονται εντός της ΑΟΖ της Κύπρου» (Παπαβαρνάβα, 2020). Η συνέχεια ήταν η σταδιακή παραχώρηση από την Κυπριακή Δημοκρατία, Αδειών Έρευνας Υδρογονανθράκων σε μεγάλες εταιρίες ενέργειας όπως η αμερικανική Exxon Mobil, η Qatar Petroleum International, η γαλλική Total, η ισραηλινή Noble και η ιταλική ENI (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Έλλης, 2017). Κατά συνέπεια τα εκάστοτε κράτη στα οποία, έδρευαν οι πετρελαϊκοί κολοσσοί, άρχισαν να δείχνουν ενδιαφέρον για την ενίσχυση των σχέσεών τους με την Κύπρο. Το πεδίο αυτό εκμεταλλεύτηκε η Κύπρος προκειμένου να προωθήσει και διατηρήσει «καλές και ισορροπημένες σχέσεις με όλες τις μεγάλες δυνάμεις» και να ενισχύσει «τις σχέσεις του με τα γειτονικά κράτη» (Pedi & Kouskouvelis, 2018, 154).

Σε αυτό το πλαίσιο, επισκέφτηκε την Κύπρο τον Μάιο 2014, ο Αντιπρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, Joe Biden¹⁰¹ και ο οποίος αφικνούμενος δήλωσε

---

¹⁰¹ **Joseph Robinette Biden Jr.** (20 Νοε 1942-) Αμερικανός πολιτικός, Γερουσιαστής (1973-2009) και Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ (2009-2017). Υποψήφιος Πρόεδρος των ΗΠΑ (2020).

αναφερόμενος στις διακρατικές σχέσεις της χώρας του με την Κυπριακή Δημοκρατία ότι «τώρα είναι μια πραγματική και πολλά υποσχόμενη στρατηγική εταιρική σχέση» (The Guardian, Smith, 2014). Αυτή η επίσκεψη και η ενθάρρυνση που έλαβε η Κύπρος αποτέλεσε την αρχή για μια «κλιμακωτή κίνηση της διπλωματίας» από μέρους της, που μετέβαλε τη στάση της έναντι των ΗΠΑ (Κουσκουβέλης, 2019).

Τον Ιούνιο 2017, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νίκος Αναστασιάδης, συναντήθηκε με τον Αντιπρόεδρο των ΗΠΑ, Mike Pence στο Λευκό Οίκο, σε επίσημη επίσκεψη του. Κατά τη διάρκεια της ο Αντιπρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών και ο Κύπριος Πρόεδρος «επιβεβαίωσαν την ισχυρή συνεργασία» των δύο κρατών και την «περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας» μεταξύ τους (The White House, 2017 γ). (Εικόνα 7.1) Η συζήτηση εστιάστηκε κυρίως σε ενεργειακά θέματα που αφορούσαν και τις δυο χώρες και την «τριμερή συνεργασία που αναπτύσσουν η Κύπρος, η Ελλάδα και το Ισραήλ», στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, ενώ έγινε ειδική αναφορά στη «Εxxon Mobil που ανέλαβε να πραγματοποιήσει έρευνα» κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην περιοχή (Greek News, Zouraniotis, 2017).

Η συνέχιση της ενίσχυσης των διπλωματικών σχέσεων των δυο χωρών έγινε με την συνάντηση του Υπουργού Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη¹⁰², τον Νοέμβριο 2018, με τον Υφυπουργό Ευρωπαϊκών και Ευρασιατικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Πολιτειών Aaron Wess Mitchell¹⁰³ και την υπογραφή της «Δήλωσης Προθέσεων για ενίσχυση και ανάπτυξη τη διμερούς σχέσης ασφάλειας»¹⁰⁴ μεταξύ των δύο χωρών (ekathimerini.gr, 2018). Η παραπάνω Δήλωση αναφέρεται σε ζητήματα που σχετίζονται «με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την ενίσχυση της ασφάλειας στη θάλασσα και τα σύνορα και την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας» (KNEWS, 2018). Την υπογραφή αυτής της δήλωσης μεταξύ της Κυπριακής δημοκρατίας και των ΗΠΑ, χαιρέτησε την επόμενη ημέρα της υπογραφής της, ο Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων

---

¹⁰² **Νίκος Χριστοδουλίδης** (6 Δεκ 1973) Κύπριος ακαδημαϊκός, πολιτικός και διπλωμάτης. Υπουργός Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας (2018-).

¹⁰³ **Aaron Wess Mitchell** (1 Απρ 1977-) Αμερικανός ειδικός στην εξωτερική πολιτική και πρώην διπλωμάτης. Υφυπουργός Ευρωπαϊκών και Ευρασιατικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Πολιτειών (2017-2019) και Διευθύνων Σύμβουλος του Κέντρου Ανάλυσης Ευρωπαϊκής Πολιτικής.

¹⁰⁴ Statement of Intent στο πρωτότυπο

Πολιτειών Mike Pompeo, σε συνάντηση που είχε με τον κύπριο ομόλογο του, επιβεβαιώνοντας την «μακροχρόνια πολιτική» της χώρας του «για τους πόρους στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας» (U.S. Department of State, 2018).

Εικόνα 7.1 Ο Πρόεδρος της Κύπρου Νίκος Αναστασιάδης και ο Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, Mike Pence, στον Λευκό Οίκο. (08 Ιουν 2017) (pio.gov.cy)

Η προσπάθεια της Κύπρου για την διπλωματική αναβάθμισή της έφερε αποτελέσματα, καθώς έχοντας προηγηθεί τον Μάρτιο 2019, η Τριμερής Συμφωνία Ελλάδας, Κύπρου, Ισραήλ στην Ιερουσαλήμ, με την συμμετοχή του Mike Pompeo¹⁰⁵, τον Αύγουστο του ίδιου έτους, οι Υπουργοί Ενέργειας του Ισραήλ, της Ελλάδας, της Κύπρου και των ΗΠΑ, συναντήθηκαν στην Αθήνα, «επιβεβαιώνοντας ταυτόχρονα την κοινή τους δέσμευση για προώθηση της ειρήνης, της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ευημερίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου» (The Times of Israel, Becatoros, 2019). Παράλληλα συμφώνησαν να στηρίξουν από κοινού «την ενεργειακή ανεξαρτησία» των χωρών τους, με «τη δημιουρ-

¹⁰⁵ Βλέπε «Η Τριμερής Συμφωνία Ελλάδας Κύπρου Ισραήλ και ο East Med Act» σελ 60-62.

γία του Ενεργειακού Άξονα της Ανατολικής Μεσογείου», καθώς εξέφρασαν «την έντονη υποστήριξή τους στα δικαιώματα των κυρίαρχων κρατών, ώστε να μην θέτουν σε κίνδυνο την ειρήνη και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο Πέλαγος» (U.S. Embassy in Cyprus, 2019 β).

Τρεις μήνες αργότερα, το Νοέμβριο 2019, σε συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών των δυο χωρών, Ηνωμένων Πολιτειών και Κυπριακής Δημοκρατίας, Mike Pompeo και Νίκο Χριστοδουλίδη, ο πρώτος τόνισε τον «στρατηγικό ρόλο της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου» και τη δέσμευση της χώρας του για τις διακρατικές τους σχέσεις (U.S. Department of State, 2019 γ). Ακριβώς ένα μήνα μετά από την παραπάνω δήλωση του Pompeo, η σχέση Ηνωμένων Πολιτειών και Κύπρου, έλαβε νομική υπόσταση με την ψήφιση του νόμου East Med Act, την κύρωσή του και την άρση του εμπάργκο αμυντικού εξοπλισμού από τις ΗΠΑ προς την Κυπριακή Δημοκρατία¹⁰⁶.

Η Κύπρος μετά τον East Med Act

Η κύρωση του προαναφερόμενου νόμου, καθώς και η υπογραφή της τριμερούς διακρατικής συμφωνίας για την κατασκευή αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου EastMed¹⁰⁷ αποτέλεσε για την Κύπρο το υπόβαθρο για την υλοποίηση «της μακροπρόθεσμης «μικρής αλλά έξυπνης» κρατικής στρατηγικής» που είχε ακολουθήσει (Pedi & Kouskouvelis, 2016, 30). Απέμενε η εφαρμογή του αμερικανικού νόμου και φυσικά η υλική κατασκευή του αγωγού μεταφοράς υδρογονανθράκων. Καθόσον όμως για το δεύτερο απαιτείται χρόνος και κυρίως η εξεύρεση των κεφαλαίων κατασκευής, η Κυπριακή Δημοκρατία συνέχισε να προσπαθεί, ώστε να «διαμορφώσει την πολιτική ασφάλειας» της «με πρωταρχικό στόχο την εξασφάλιση του κράτους» (Ripsman, et al., 2016,186).

Ο East Med Act, αναφέρεται σε μεγάλο βαθμό στην Κυπριακή Δημοκρατία. Οι απτές του όμως διατάξεις αφορούν την νομοθετική αναγνώριση από πλευράς Ηνωμένων Πολιτειών ότι το βόρειο τμήμα της Κύπρου βρίσκεται υπό κατοχή από την Τουρκία, η οποία «διατηρεί 40.000 στρατιώτες» της εκεί [116th US Congress (2019-2020), 2019, Sec 2 (25)]. Επιπλέον, ο νόμος τροποποιεί παλαιότερη από-

---

¹⁰⁶ Βλέπε Κεφάλαιο 2

¹⁰⁷ ο.π

φαση των ΗΠΑ, σύμφωνα με την οποία είχε επιβληθεί εμπάργκο στην αγορά αμερικανικού αμυντικού εξοπλισμού από την Κυπριακή Δημοκρατία και της επιτρέπει πλέον την προμήθεια αμυντικού υλικού από αυτές (ο.π.,2019, Sec 5). Τέλος προκειμένου να υλοποιηθεί η σχεδιαζόμενη στρατηγική των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ανατολική Μεσόγειο, ο νόμος προβλέπει, τη σύνταξη εκ μέρους του Υπουργείου Εξωτερικών, έκθεσης με «με καταγεγραμμένα περιστατικά» απόπειρας παρεμπόδισης των προσπαθειών της «Κυπριακής Δημοκρατίας να ερευνήσει και να εκμεταλλευτεί την ΑΟΖ» της (ο.π.,2019, Sec 12). Η προαναφερόμενη έκθεση προβλεπόταν να υποβληθεί εντός 90 ημερών από την έναρξη ισχύος του νόμου.

Η παγκόσμια πανδημία του ιού Covid-19, επέφερε μερική άρση των διπλωματικών προσπαθειών. Όμως στο πλαίσιο της ελληνοτουρκικής έντασης και κρίσης, του Ιουλίου και Αυγούστου - Σεπτεμβρίου 2020, αντίστοιχα, εξαιτίας της προσπάθειας διεξαγωγής θαλάσσιας έρευνας ανακάλυψης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων από μέρους της Τουρκίας, στην ΑΟΖ της Ελλάδας και της Κύπρου, ο Υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Mike Pompeo, επισκέφτηκε την δεύτερη τον Σεπτέμβριο 2020. Ελάχιστες ημέρες νωρίτερα σε τηλεφωνική του επικοινωνία με τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νίκο Αναστασιάδη, του γνωστοποίησε την απόφαση του «να παραιτηθεί προσωρινά» από την απαγόρευση «εισαγωγής μη θανατηφόρων αμυντικών υλικών και υπηρεσιών άμυνας» από τη χώρα του στην Κύπρο, υλοποιώντας μερικώς την αντίστοιχη διάταξη του East Med Act (U.S. Department of State, 2020 ε). Κατά τη συνάντησή του με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη ο Mike Pompeo εξέφρασε την «βαθιά ανησυχία» των ΗΠΑ «για τις ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο» και ότι «η Κυπριακή Δημοκρατία έχει το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς της πόρους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε υδρογονάνθρακες που βρίσκονται στην ΑΟΖ της» (Reuters, Kambas, 2020). Ο Κύπριος Πρόεδρος ευχαρίστησε την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών για τη σταθερή στάση της, όσον αφορά «την καταδίκη των παράνομων γεωτρήσεων της Τουρκίας στην ΑΟΖ της Κύπρου», υπογραμμίζοντας τη δέσμευσή του για συνέχιση της στενής αμοιβαίας συνεργασίας, η οποία «μπορεί να αξιολογηθεί ως στρατηγική», λαμβάνοντας την απάντηση από τον Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ ότι δύο χώρες έχουν τις ίδιες αξίες, επισημαίνοντας ότι «η σχέση μας δεν ήταν ποτέ καλύτερη και είμαι περήφανος γι' αυτό» (Press & Information Office, 2020).

Κατά τη διάρκεια της επισκέψεως του Mike Pompeo, στην Κύπρο, υπογράφηκε και το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ των ΗΠΑ και της Κύπρου για την δημιουργία ενός Κέντρου εκπαίδευσης για τη χερσαία, τη θαλάσσια και λιμενική ασφάλεια¹⁰⁸ με την παροχή από μέρους της πρώτης, εκπαιδευτών και εξοπλισμού (U.S. Embassy in Cyprus, 2020 α). Η υλοποίηση αυτού του κέντρου, αποτελεί την πρώτη προσπάθεια υλοποίησης της πρόβλεψης του East Med Act για τη «δημιουργία ενός Κέντρου Ενεργειακής Κρίσης» στην Κύπρο που «θα υποστηρίξει τις προσπάθειες» των δύο χωρών «για τον περιορισμό των κινδύνων διάδοσης που προκαλούν κακοήθεις περιφερειακοί φορείς και βίαιες εξτρεμιστικές οργανώσεις» (ο.π., 2020). Η δημιουργία του Κέντρου είναι η εξέλιξη της προσπάθειας συγκεκριμένου τμήματος του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ¹⁰⁹ ως συνέχεια μιας σειράς εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στην Κυπριακή Δημοκρατία και αφορά κυρίως Λιβανέζους και Αιγυπτίους κυβερνητικούς αξιωματούχους (ο.π., 2020).

Η συνέχεια υλοποίησης των προβλέψεων του East Med Act για την Κύπρο, έγινε ένα μήνα αργότερα, τον Οκτώβριο 2020, όταν, ο Υφυπουργός Πολιτικών-Στρατιωτικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Πολιτειών, René Clarke Cooper¹¹⁰ συναντήθηκε στη Λευκωσία με τον Κύπριο ομόλογό του και τον Υπουργό Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, προκειμένου να προωθηθεί η συμμετοχή των κυπριακών ενόπλων δυνάμεων στο πρόγραμμα IMET¹¹¹ (U.S. Embassy in Cyprus, 2020 β). Το πρόγραμμα αυτό «αποτελεί βασικό συστατικό της αμερικανικής βοήθειας για την ασφάλεια, προωθώντας περιφερειακές δυνατότητες σταθερότητας και άμυνας μέσω επαγγελματικής στρατιωτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης» ενώ η προσφορά του στην Κυπριακή Δημοκρατία είναι «σύμφωνη με τη Στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου του Υπουργείου Εξωτερικών» των ΗΠΑ και την «πολιτική πρόθεση» του East Med Act, αποσκοπώντας «στην ενίσχυση της εταιρικής σχέσης» των ΗΠΑ με την Κύπρο (U.S. Embassy in Cyprus, 2020 γ).

---

¹⁰⁸ Cyprus Center for Land, Open-seas, and Port Security (CYCLOPS)

¹⁰⁹ Bureau of International Security and Nonproliferation (ISN)

¹¹⁰ **René Clarke Cooper** (19 Απρ 1971 -) Αμερικανός διπλωμάτης και Υφυπουργός Πολιτικών-Στρατιωτικών Υποθέσεων των ΗΠΑ (2018-)

¹¹¹ Βλέπε υποσημείωση 30.

Κεφάλαιο 8^ο

Αίγυπτος

Η Νότια Πλευρά της Ανατολικής Μεσογείου

Η νότια ακτή της Ανατολικής Μεσογείου, «της Μεγάλης Πράσινης όπως την ονόμαζαν τα ιερογλυφικά» ανήκει σχεδόν καθ' ολοκληρία στην Αίγυπτο (Καζαντζάκης, 1965, 33). Κατά συνέπεια και σε συνάρτηση με το ότι ελέγχει μια από τις κύριες εισόδους της Μεσογείου, τη διώρυγα του Σουέζ, «από την οποία διέρχεται καθημερινώς το 8% του παγκόσμιου εμπορίου και 2% του πετρελαίου», την καθιστά αυτόματα έναν από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες και «περιφερειακή δύναμη» στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου (Marshall, 2019, 171-172). Επιπλέον καθώς δεν είναι μέλος του ΟΠΕΚ+, ενώ αποτελεί παραγωγός χώρα υδρογονανθράκων, τόσο σε χερσαίο όσο και σε στο θαλάσσιο περιβάλλον, της επιτρέπει να διεξάγει μια πιο ανεξάρτητη ενεργειακή πολιτική. Ιδιαίτερα μετά την ανακάλυψη ενός μεγάλου κοιτάσματος φυσικού αερίου, «του μεγαλύτερου της Μεσογείου» στις θαλασσιές ζώνες της, η ενεργειακή και διεθνής θέση της έχει αναβαθμιστεί (The Guardian, 2015). Επιπλέον, η ενεργειακή αναζήτηση της Αιγύπτου, ήταν τέτοιας έντασης που στράφηκε ακόμη και στην πυρηνική ενεργεία, συνάπτοντας, το 2015, συμφωνία κατασκευής πυρηνικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με τη Ρωσία (Shay, 2015, 1), γεγονός που ανησύχησε τις Ηνωμένες Πολιτείες για «τις δυνατότητες απόκτησης πυρηνικών όπλων» (Bolton, 2020, 66).

Η Αίγυπτος, ως αραβική χώρα ακολούθησε την γενικότερη πολιτική των αραβικών κρατών έναντι του Ισραήλ από την ίδρυση του τελευταίου. Οι δύο χώρες έχουν έρθει σε πολεμική σύρραξη τουλάχιστον τέσσερις φορές¹¹², που όμως εντέλει οδήγησε σε Συνθήκη Ειρήνης μεταξύ τους και στη σταδιακή εξομάλυνση των σχέσεών τους, χωρίς όμως να βρίσκονται ποτέ σε επίπεδο ειρηνικής συνύπαρξης (Herzog, 2012). Παρόλο που η Αίγυπτος έκτοτε δεν χρειάστηκε να συμμετάσχει σε πολεμική σύρραξη, εντούτοις αντιμετωπίζει περιφερειακά και εσωτερικά προβλήματα. Η Λωρίδα της Γάζας και το Παλαιστινιακό ζήτημα, ο συριακός και ο λιβυκός

---

¹¹² Ο Πόλεμος της Ανεξαρτησίας (1948), η Κρίση του Σουέζ (1956) ο Πόλεμος των 6 Ημερών (1967) και ο Πόλεμος του Yom Kippur (1973). (Herzog, 2012)

εμφύλιος καθώς και η αντιπαράθεσή της με την Αιθιοπία για τον έλεγχο των υδάτων του Νείλου είναι τα κυριότερα. Όμως το κύριο πρόβλημά της, το οποίο μετατράπηκε και σε εξωτερική αντιπαράθεση είναι η οργάνωση «Αδερφοί Μουσουλμάνοι», η οποία είχε την εξουσία στην χώρα, το 2011-2013, προσπαθώντας «να μετατρέψει», τη χώρα «σε ισλαμικό κράτος» (Marshall, 2019, 228). Μετά την ανατροπή των Αδελφών Μουσουλμάνων, από την εξουσία, κατόπιν λαϊκής εξέγερσης και πραξικοπήματος από το στρατιωτικό κατεστημένο υπό τον τότε Στρατάρχη και νυν Πρόεδρο της χώρας Abdel Fattah el-Sisi¹¹³, η οργάνωση κατέφυγε στην Τουρκία, λαμβάνοντας την υποστήριξη του Προέδρου Recep Tayyip Erdoğan (Karagiannis, 2019). Η φυσιολογική εξέλιξη ήταν η Αίγυπτος να στραφεί στην σύναψη πολιτικών συμμαχιών με χώρες που αντιπαρατίθενται στην Τουρκία, στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, την Ελλάδα, το Ισραήλ και την Κύπρο, «ξεκινώντας μια πολυεπίπεδη συνεργασία, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με την ενέργεια, γνωστών ως Τριμερείς» (Lerman, 2016)¹¹⁴.

Οι Σχέσεις Αιγύπτου - ΗΠΑ

Καθώς η ανάληψη της εξουσίας στην Αίγυπτο, από τον Abdel Fattah el-Sisi, έγινε υπό το καθεστώς στρατιωτικής ανατροπής της εκλεγμένης κυβέρνησης, το 2013, οι διακρατικές σχέσεις της χώρας με τις Ηνωμένες Πολιτείες, ουσιαστικά είχαν διακοπεί, ενώ παράλληλα ακυρωθήκαν και τα εξοπλιστικά προγράμματα της Αιγύπτου (Reuters, Holland, Mason, 2013). Αντίθετα με τον προκάτοχό του ο Πρόεδρος Trump, χαρακτήρισε τον Αιγύπτιο Πρόεδρο ως «φανταστικό άνθρωπο», ήδη από την εποχή της προεκλογικής του εκστρατείας, προοιωνίζοντας την πολιτική που θα ακολουθούσε έναντι της Αιγύπτου (Politico, Lima, 2016). Με αυτό το πνεύμα, όταν η Αίγυπτος έθεσε το θέμα ισραηλινής εποικιστικής δραστηριότητας στη Δυτική Όχθη, προετοιμάζοντας ψήφισμα στον ΟΗΕ, τον Δεκέμβριο 2016, ο Donald Trump, δεν δίστασε να τηλεφωνήσει στον Πρόεδρο της Αιγύπτου ζητώντας του, να το αποσύρει, με τον δεύτερο να το πράττει άμεσα (Aljazeera, 2016).

---

¹¹³ **Abdel Fattah Saeed Hussein Khalil el-Sisi** (19 Νοε 1954-). Αιγύπτιος πολιτικός και πρώην στρατιωτικός. Διευθυντής της Αιγυπτιακής Υπηρεσίας Πληροφοριών (2010-2012) Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου των Ενόπλων Δυνάμεων (2012-2014), Υπουργός Αμύνης (2012-2014) και Πρόεδρος της Αιγύπτου (2014-). Πρόεδρος της Παναφρικανικής Ένωσης για το 2020.

¹¹⁴ Όπως παρατίθεται στο Eastern Mediterranean Regional Training Partner, Eastmed Policy Brief (Piraeus, et al., n.d.)

Τον Απρίλιο 2017, ο Πρόεδρος της Αιγύπτου Abdel Fattah el-Sisi, έγινε δεκτός στον Λευκό Οίκο, από τον Πρόεδρο Trump, κάνοντας μια «θεμελιώδη αλλαγή στην αμερικανική εξωτερική πολιτική από τότε που ανέλαβε τα καθήκοντά του» (The New York Times, Baker, Walsh, 2017). (Εικόνα 8.1) Ο Αμερικανός Πρόεδρος καλωσόρισε τον Αιγύπτιο ομόλογό του, προτρέποντάς τον «να συνεχίσει τις προσπάθειες ενίσχυσης της στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΗΠΑ-Αιγύπτου» η οποία θα «σηματοδοτήσει μια νέα μέρα στη σχέση μεταξύ» τους (The White House, 2017 δ). Οι δύο Πρόεδροι συμφώνησαν «να συνεχίσουν το συντονισμό στρατιωτικών, διπλωματικών και πολιτικών προσπαθειών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας» καθώς και για την «εμβάθυνση των διμερών οικονομικών και εμπορικών δεσμών» (ο.π. 2017 δ).

Οι δυο Πρόεδροι συναντήθηκαν αρκετές φορές τα επόμενα χρόνια στο πλαίσιο των διεθνών υποχρεώσεών τους, ενώ αρκετές φορές συνομίλησαν τηλεφωνικά, για διάφορα θέματα κοινού ενδιαφέροντος επαναλαμβάνοντας κάθε φορά την αμοιβαία δέσμευσή τους «για την ενίσχυση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Αιγύπτου» (The White House, 2019 β). Αυτή υλοποιήθηκε τον Ιανουάριο 2019, με την υπογραφή επέκτασης της αμυντικής συμφωνίας μεταξύ των δυο χωρών. Σύμφωνα με την επέκταση αυτή θα παρέχεται στην Αίγυπτο από τις ΗΠΑ, «στρατιωτικού υλικό και αντίστοιχη εκπαίδευση» επ' αυτού που όμως ελέγχεται περιοδικά από αξιωματούχους των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. Department of State, 2019 δ).

Η εξάρτηση της Αιγύπτου από την παροχή στρατιωτικού εξοπλισμού και βοήθειας από τις Ηνωμένες Πολιτείες, χρονολογείται από το 1948, ανερχόμενη από το 1987, «σε 1,3 δις δολάρια ετησίως» και συνολικά σε 71,6 δισεκατομμύρια, «το μεγαλύτερο ποσό οποιασδήποτε χώρας, εκτός από το Ισραήλ» (Reuters, Clingan, 2018). Παρ' όλες όμως τις οικονομικές συναλλαγές, μεταξύ των δύο χωρών, η πρόσδεση της Αιγύπτου στο άρμα των Ηνωμένων Πολιτειών δεν είναι δεδομένη. Το 2019, η αιγυπτιακή πολεμική αεροπορία προσπάθησε να ενισχυθεί με την προμήθεια ρωσικών πολεμικών αεροσκαφών. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων απόκτησης των αεροσκαφών, έλαβε την κοινή έγγραφη προειδοποίη-

ση από τους Υπουργούς Εξωτερικών Mike Pompeo και Άμυνας Mark Esper¹¹⁵ των ΗΠΑ, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, ότι με την εν λόγω αγορά θα «περιπλέξουν τουλάχιστον τις μελλοντικές αμυντικές συναλλαγές των ΗΠΑ και τη βοήθεια ασφαλείας προς την Αίγυπτο» (The Wall Street Journal, Salama, 2019). Εν τέλει η Αίγυπτος, ξεκίνησε να παραλαμβάνει τα παραγγελθέντα ρωσικά πολεμικά αεροσκάφη, τον Αύγουστο 2020 (Al Monitor, Hosny, 2020). Αν και η εν λόγω περίπτωση υπόκειται στις διατάξεις του CAATSA, εντούτοις κυρώσεις, όπως και στην περίπτωση της Τουρκίας, δεν έχουν επιβληθεί. (Forbes, Iddon, 2020).

Εικόνα 8.1 Ο Πρόεδρος Donald J. Trump και ο Πρόεδρος Abdel Fattah el-Sisi, στον Λευκό Οίκο. (03 Απρ 2017) (Reuters/Kevin Lamargue)

Αίγυπτος και East Med Act

Αν και η Αίγυπτος δεν αναφέρεται στον East Med Act, εντούτοις την επηρεάζει έμμεσα, καθώς στρέφεται εναντίον του κυρίου αντιπάλου της Αιγύπτου στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, της Τουρκίας. Δημιουργεί δηλαδή μια σύμπραξη της Ελλάδας – Κύπρου και Ισραήλ, με έμμεση συμμετέχουσα και την

---

¹¹⁵ **Mark Thomas Esper** (26 Απρ 1964-) Αμερικανός πολιτικός και επιχειρηματίας. Υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ (2019-2020).

Αίγυπτο έναντι της Τουρκίας η οποία «συμφιλίωσε της ενεργειακές φιλοδοξίες της με ένα διεκδικητικό γεωστρατηγικό όραμα» (İşeri & Bartan, 2019, 113).

Η Αίγυπτος είναι μια από τις ελάχιστες αραβικές χώρες που διατηρεί διπλωματικές και οικονομικές επαφές με το Ισραήλ, ενώ ταυτόχρονα οι σχέσεις τις με την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, τείνουν να αποκτήσουν στρατηγικό χαρακτήρα καθώς οι δύο τελευταίες, στήριξαν έμπρακτα τις αιγυπτιακές απόψεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (Daily News Egypt, 2014). Οι συνεργασία Αιγύπτου – Ελλάδας – Κύπρου συνεχίστηκε με διαδοχικές τριμερείς συναντήσεις των ηγετών τους για θέματα «ασφαλείας, οικονομίας και ενεργειακών πηγών» (CNN Greece, 2020). Ο προαναφερόμενος νόμος και οι επιπτώσεις του στην Ανατολική Μεσόγειο επηρεάζει τις ενεργειακές σχέσεις της Αιγύπτου με τις χώρες αυτές, καθώς και τη δυνατότητα εξαγωγής των παραγόμενων προϊόντων υδρογονανθράκων από τα αιγυπτιακά κοιτάσματα στην Ανατολική Μεσόγειο.

Οι τριμερείς αυτές συνεργασίες καθώς οι αντίστοιχες Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ οδήγησαν τον Οκτώβριο 2020 στην συμφωνία για την δημιουργία ενός «μονίμου οργανισμού για την ενεργειακή συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο με έδρα το Κάιρο»¹¹⁶ μεταξύ των προαναφερομένων χωρών, της Αιγύπτου, Ιορδανίας και Ιταλίας (Bloomberg, El Wardany, Magdy, 2020). Η ενίσχυση της ασφαλείας για την εξόρυξη ενεργειακών προϊόντων αποτελεί πρωταρχικό στόχο του αιγυπτιακού κράτους καθόσον οι υφιστάμενοι «ενεργειακοί πόροι αναμένεται να καλύψουν την κατανάλωση ενέργειας» της χώρας «για 24,8 έτη» (Atlam & Rapiea, 2016, 695). Κατά συνέπεια κάθε νομική δέσμευση και ειδικά από μια μεγάλη δύναμη όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες με τον East Med Act, αποτελεί για την Αίγυπτο «μια ευπρόσδεκτη δέσμευση» για την εξασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας (ArabNews, El-Menawy, 2020).

---

¹¹⁶ EastMed Gas Forum

Κεφάλαιο 9^ο

Συμπεράσματα

Η Εσωστρέφεια της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ

Η γενικότερη πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών, κατά την διάρκεια της προεδρίας του Donald Trump, παρουσίασε μια στροφή προς την εσωστρέφεια που αποβλέπει στην απεμπλοκή τους από τις πολυμερείς δεσμεύσεις. Προτεραιότητα δεν ήταν πια η παρουσία των ΗΠΑ στον κόσμο, αλλά η δημιουργία μιας εσωτερικής πολιτικής, η οποία θα επανέφερε στις Ηνωμένες Πολιτείες την ευρωστία που είχαν απολέσει. Αυτή η θέση ήδη διαφαινόταν ακόμη και πριν από την ανάληψη της εξουσίας από τον Trump. Ο ίδιος περιέγραψε την χώρα του, από πλευράς υποδομών ως «τριτοκοσμική» με έναν «υπερβολικά ισχυρό κεντρικό έλεγχο» (Trump, 2017,19). Κατά συνέπεια, η πολιτική που ακολουθούσε, βασιζόταν στο δόγμα του «America First», το οποίο δεν ερμηνεύεται ως Αμερική απομονωμένη αλλά ως αυτή που δίνει προτεραιότητα στα του οίκου της .

Το γεγονός ότι δίνεται προτεραιότητα στην εσωτερική από την εξωτερική πολιτική δεν αναιρεί την εξάσκηση της δεύτερης, αλλά απλά την υποβαθμίζει. Η εκπονηθείσα Εθνική Στρατηγική των ΗΠΑ του 2017, ξεκινά με την υπόσχεση του ίδιου, του προέδρου Trump ότι θα αναζωογονήσει την αμερικανική οικονομία, θα ξαναχτίσει τον στρατό της, θα υπερασπιστεί τα σύνορά της, θα προστατεύσει την κυριαρχία της και θα προωθήσει τις αξίες των Ηνωμένων Πολιτειών (The White House, 2017 α, 1). Όμως αμέσως μετά, αναφέρεται στην εξωτερική πολιτική που σκοπεύει να ακολουθήσει, που όμως παρουσιάζει μια ειδοποιό διαφορά από αυτή των προκατόχων του. Θέλει να συμβάλλουν «οι σύμμαχοι της Αμερικής» στην ασφάλεια της με την ανάληψη «μεγαλύτερης ευθύνης με το να «πληρώσουν το μερίδιο που τους αναλογεί» (ο.π. 48). Κάτι το οποίο, υλοποιήθηκε με την απαίτηση για την κατανομή του 2% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) τους, στην άμυνα

Η προαναφερόμενη αξίωση του 2%, εφόσον υλοποιούνταν θα επέφερε μείωση των εξωτερικών αμυντικών δαπανών για τις ΗΠΑ, ενώ παράλληλα θα εξασφάλιζε κεφάλαια για την ανάπτυξη των αμυντικών δυνατοτήτων στο εσωτερι-

κό και την ενίσχυση της εγχώριας οικονομίας των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως ήταν και εξ αρχής η πρόθεση του Προέδρου Trump. Η αξίωση αυτή διαφαίνεται και στις εξωτερικές σχέσεις των ΗΠΑ με κράτη, είτε του NATO όπως Ελλάδα και Τουρκία, είτε με αυτά που βρίσκονται εκτός Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, έχουν όμως στρατηγικό προσανατολισμό προς τις ΗΠΑ, όπως το Ισραήλ, και τηρούν τη δέσμευση αυτή. Σε διαφορετική περίπτωση οι διακρατικές σχέσεις Ηνωμένων Πολιτειών με τις χώρες που δεν το τηρούσαν, προσέκρουαν σε αυτή την απαίτηση σχεδόν για κάθε θέμα. Η αποτύπωση της προαναφερόμενης αξίωσης για το 2% του ΑΕΠ υπέρ της αμυντικής θωράκισης, για την Ελλάδα, στον East Med Act¹¹⁷, αποδεικνύει πως η εν λόγω πρόβλεψη αναγραφής επί αυτού δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός αλλά υποχρεωτική συνθήκη για την τήρηση των αναγραφόμενων επί του νόμου αυτού.

Η προσπάθεια μείωση της αμερικανικής έκθεσης στην διεθνή σκηνή, δεν είναι νέα ιδεολογική τάση. Προϋπήρχε κατά καιρούς και στο παρελθόν. Όμως αυτός ο ιδεολογικός νεο – Jacksonianism, όπου η Αμερική «προτιμά να παρακολουθεί τις κινήσεις του κόσμου και όχι να είναι η κινητήρια μηχανή» ενδεχομένως να τις δημιουργήσει μελλοντικά προβλήματα, όταν θελήσει να επανέλθει στο διεθνές προσκήνιο ως πρωταγωνίστρια (Litsas, 2020). Καθώς όμως η ενάσκηση της πολιτικής και ειδικότερα της εξωτερικής, στις Ηνωμένες Πολιτείες, εξαρτάται από το την προσωπικοκεντρική διοίκηση του Προέδρου της, εναπόκειται σε αυτόν να αποφασίσει τον ρόλο που θέλουν οι ΗΠΑ να παίξουν στο μέλλον.

Η Προσωπικότητα του Προέδρου Donald J. Trump

Ο Πρόεδρος Donald Trump, αναμφισβήτητα είναι μια ιδιαίτερη προσωπικότητα. Οι προσωπικές συμπάθειες ή αντιπάθειες έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών κατά την διάρκεια της προεδρίας του. Ειδικά στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, υπήρξαν ο κινητήριο μοχλός για το είδος της πολιτικής που θα ακολουθούσαν οι ΗΠΑ. Συχνά κατακρίθηκε από τα ΜΜΕ για τον ευνοϊκό τρόπο ενάσκησης πολιτικής έναντι «αυταρχικών ηγετών» (NPR, Montanaro, 2017). Η διαπροσωπική σχέση που ανέπτυξε με τους Προέδ-

---

¹¹⁷ Βλέπε σελίδα 15 του παρόντος και Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019 (Sector 2, § 15).

ρους της Τουρκίας Recep Tayyip Erdoğan και της Αιγύπτου Abdel Fattah el-Sisi, ειδικότερα όμως με τον πρώτο, αποτέλεσε εν τέλει πρόβλημα για τον ίδιο τον Πρόεδρο Trump και επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την ασκούμενη εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ.

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα όλων είναι πως όταν, βάσει των νόμων CAATSA και East Med Act, έπρεπε να επιβληθούν κυρώσεις στις δύο αυτές χώρες, Τουρκία και Αίγυπτο για τις περιπτώσεις προμήθειας ρωσικών οπλικών συστημάτων, δεν επιβλήθηκε από τις ΗΠΑ εν τέλει ουδεμία. Κατά συνέπεια η προσωπική επαφή που είχαν οι Πρόεδροι των κρατών αυτών με τον Πρόεδρο Trump, αποτέλεσε έναν παράγοντα που υπερκέρασε τα νομικά προβλήματα, προκειμένου να αποφύγουν εν τέλει τις κυρώσεις επί σοβαρών ζητημάτων. Επιπλέον όταν στην περίπτωση που τελικά επιβλήθηκαν κυρώσεις, για διάφορους λόγους, όπως στην υπόθεση Branson, αυτές άρθηκαν άμεσα.

Ανεξάρτητα από την επιτυχημένη επιχειρηματική πορεία του Donald Trump, ως άτομο είναι νέο στην πολιτική. Λειτουργώντας ως επιχειρηματίας, θεωρεί ότι οι διαπροσωπικές σχέσεις είναι αρκετές για να επιφέρουν ένα ευνοϊκό αποτέλεσμα, αγνοώντας το βασικό κανόνα, ότι στην πολιτική δεν υπάρχουν μόνιμες φιλίες όπως και δεν υπάρχουν μόνιμες έχθρες. Συνεπώς και με γνώμονα πως οι πολιτικοί φίλοι του, βρίσκονται στην εξουσία, πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από τον ίδιο, άρα έχουν μεγαλύτερη πολιτική εμπειρία από αυτόν, ήταν απόλυτα φυσιολογικό να εκμεταλλευτούν την συναισθηματικότητά του και την επιχειρηματική νοοτροπία του, πως οι συμφωνίες πρέπει να τηρούνται, ως όπλο επίτευξης των στόχων τους.

Στροφή στην Επιχειρηματικότητα

Ακόμη και προ της εκλογής του, ο Donald Trump πρέσβευε πως η επιχειρηματική προσέγγιση της πολιτικής, θα επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα από τα μέχρι τότε υφιστάμενα. Σε κάθε περίπτωση φάνηκε πως ο κύριος άξονας της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής είναι η μεγιστοποίηση του οικονομικού κέρδους για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ιδιαίτερα μετά την απόσυρση των ΗΠΑ από το υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, ως πρωτεύον παράγοντας επιβολής ισχύος, η επιχειρηματική δράση επιταχύνθηκε ως προς την επίτευξη του κέρδους.

Όλες οι χώρες της προαναφερόμενης περιοχής έχουν στρατιωτικής και οικονομικής φύσεως δεσμούς με την Αμερική. Η Τουρκία μέσω της συμπαραγωγής των αεροσκαφών F-35, το Ισραήλ με τα αμυντικά προγράμματα, η Ελλάδα με τις οικονομικές διευκολύνσεις σε αμυντικές εγκαταστάσεις και την προσπάθειά της να καταστεί περιφερειακός ενεργειακός κόμβος, η Αίγυπτος μέσω εξοπλιστικών προγραμμάτων και τώρα, κατόπιν κατάργησης των διατάξεων του εμπάργκο που της είχε επιβληθεί και η Κύπρος, με τη δυνατότητα αγοράς αμερικανικού αμυντικού υλικού. Ακόμη και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες χώρες της περιοχής, όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος, ενέργησαν με γνώμονα εθνικό συμφέρον, ενισχύοντας την αμυντική θωράκιση τους με εξοπλισμό ανταγωνιστών των ΗΠΑ, εντούτοις οι οικονομικοί δεσμοί αναδημιουργήθηκαν προκειμένου και η Αμερική να λάβει ανάλογο κέρδος.

Αν και αυτό είναι αναμενόμενο ή και επιβεβλημένο για τη στρατηγική που δύναται να χαράσσουν τα μικρά κράτη, στην περίπτωση των ΗΠΑ, αποτελεί απεμπολή από μέρους τους, τμήματος της πολιτικής τους ισχύος. Παρουσιάζει δηλαδή, η αμερικανική εξωτερική πολιτική, την τάση, κατά τη διάρκεια της θητείας του Donald Trump, να θέτει ως προτεραιότητα την επιχειρηματική δραστηριότητα και όχι τη νομική δέσμευση. Ο μετασχηματισμός αυτός, της εξωτερικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών από θεματοφύλακα αξιών και ελευθεριών σε εμπορικό εταίρο, οδηγεί τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου σε δυο διαπιστώσεις. Η πρώτη είναι πως η αμερικανική πολιτική, επί της προεδρίας Trump, λειτουργεί υπέρ της μίας ή της άλλης πλευράς, με γνώμονα το προσδοκώμενο οικονομικό κέρδος που δύναται να αποκτήσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες από αυτήν την πολιτική συναλλαγή με τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου και η δεύτερη είναι η δημιουργία της πεποίθησης σε ορισμένες χώρες υποσυστήματος αυτού, πως μπορούν να αναπληρώσουν το κενό εξουσίας που δημιουργήθηκε.

Κενά Ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο

Το 1965, ο Robert Anthony Eden έγραψε ότι «η πολιτική των Η.Π.Α. διακατέχεται από υπερβολική ηθική, τουλάχιστον σε όποιο ζήτημα δεν θίγει τα αμερικανικά συμφέροντα» (Eden, 1965, 319). Αυτή την πολιτική μοιάζει να κατέρριψε ο Donald Trump, τόσο από το ζήτημα της ηθικής όσο και από την πλευρά των αμερικανικών συμφερόντων. Η αποχώρηση των Ηνωμένων Πολιτειών από το υπο-

σύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, είτε με την απόσυρση των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων από τη Συρία, είτε με την σιωπηρή αποδοχή ενεργειών και πράξεων στην περιοχή, που δεν συνάδουν με την μέχρι πρότερη ασκούμενη πολιτική των ΗΠΑ, έφεραν ως νέους πρωταγωνιστές σε πρώτο πλάνο στην περιοχή, το Ισραήλ και τη Τουρκία.

Αυτό το κενό ισχύος έσπευσαν να εκμεταλλευτούν οι δυο προαναφερόμενες χώρες, κάθε μια για τους δικούς τους σκοπούς. Το Ισραήλ απολαμβάνοντας την απεριόριστη και άνευ όρων στήριξη της κυβέρνησης Τσιμπρ, πέτυχε στόχους δεκαετιών, όπως τη μείωση στη στήριξη των Παλαιστινιακών Αρχών, την αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως de facto πρωτεύουσάς του, τη διεθνή αναγνώριση της ενσωμάτωσης των υψωμάτων του Γκολάν στην επικράτειά του, την νομιμοποίηση των ισραηλινών οικισμών στη Δυτική Όχθη και εν τέλει την διεθνή αναγνώριση του ίδιου του κράτους του Ισραήλ από αραβικές χώρες.

Η Τουρκία από την πλευρά της ένωσε «έτοιμη να υψώσει το ανάστημά της στις ΗΠΑ σε θέματα εθνικού ενδιαφέροντος» (Μάζης, 2008, 226). Επιδιώκοντας να νομιμοποιήσει το όραμά της για την καθιέρωσή της ως περιφερειακή δύναμη, εισέβαλε στην Συρία και επαναπροσέγγισε την Ρωσία αποκτώντας από αυτή οπλικά συστήματα που αντίκεινται στην αμερικανική πολιτική. Η ενέργεια αυτή θα ήταν αδιανόητη υπό άλλες συνθήκες και θα επέφερε τις αντίστοιχες κυρώσεις. Όμως οι κυρώσεις αν και υποστηρίζονται από την αμερικανική νομοθεσία δεν επιβλήθηκαν ποτέ. Η συνέχεια ήταν η προσπάθεια της Τουρκίας για επέκταση και έλεγχο του θαλάσσιου χώρου της Ανατολικής Μεσογείου, μη αποδεχόμενη τις διεθνώς αναγνωρισμένες θαλάσσιες ζώνες των γειτόνων της, Ελλάδας και Κύπρου, δείχνοντας πως «δεν συμπορεύεται στη παρούσα φάση ούτε θα συμπορευτεί στο μέλλον με τις Ηνωμένες Πολιτείες ως άβουλος εντολοδόχος τους» (Κονδύλης, 1999, 391).

Όμως καθώς τα κράτη «συμπεριφέρονται με τρόπους που τείνουν προς τη δημιουργία ισορροπιών εξουσίας», έτσι και στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, οι υφιστάμενες χώρες της περιοχής δημιούργησαν έναν αντίθετο πόλο στον επεκτατισμό της Τουρκίας (Waltz, 1986). Αυτές οι τριμερείς συνεργασίες των Ισραήλ- Ελλάδας- Κύπρου αποτέλεσαν «το αντίβαρο στην παρουσία της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο» και έλαβαν την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτει-

ών (Karagiannis, 2016). Η λεκτική και νομοθετική υποστήριξη των ΗΠΑ, μέσω δηλώσεων και της ψήφισης του East Med Act δεν έλαβαν και της αντίστοιχη έμπρακτης στήριξης καθώς οι αμερικανοί διπλωμάτες απέφυγαν να παραστούν σε γεγονότα που θα ήταν δεσμευτικά γι' αυτούς.

Η εφαρμογή του East Med Act

Ο νόμος για την Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου του 2019, χαρακτηρίστηκε αρχικά ως «ιστορικός» που θα «μετασχημάτιζε την αμερικανική εξωτερική πολιτική» (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Σώκου, 2019). Όμως στην πραγματικότητα η εφαρμογή ενός νόμου, απέχει παρασάγγας από την ψήφισή του στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ως νομικά δεσμευτικό κείμενο επιβάλλει υποχρεώσεις και κανόνες, για την χώρα που τον καθόρισε ως θεσμικό πλαίσιο ενάσκησης εξωτερικής πολιτικής, σε ορισμένο υποσύστημα της υφηλίου και εν προκειμένου στην Ανατολική Μεσόγειο. Η επιταγή του νόμου για ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας, την επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία για το αντιπυραυλικό – αντιαεροπορικό σύστημα S-400 σε συνδυασμό με τον νόμο CAATSA, την άρση του εμπάργκο προμήθειας αμυντικού εξοπλισμού στην Κυπριακή Δημοκρατία, η συνεργασία στο Διεθνές Πρόγραμμα Στρατιωτικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (IMET) και την υποβολή εκθέσεων για τις παραβιάσεις τόσο στην κυπριακή ΑΟΖ, όσο και στον ελληνικό εθνικό εναέριο χώρο εφαρμόστηκε από την κυβέρνηση του Προέδρου Donald J.Trump, μερικώς και αποσπασματικά.

Αποτελεί παγκόσμιο παράδοξο, το γεγονός πως ενώ ο νόμος επιβάλλει την ενίσχυση της ασφάλειας και της ενεργειακής συνεργασίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, η αμερικανική κυβέρνηση αποφεύγει να δεσμευτεί εμπράκτως επ' αυτού. Στην περίπτωση της υποβολής εκθέσεων επί των παραβιάσεων της κυπριακής ΑΟΖ και του ελληνικού εναερίου χώρου, αυτές δεν υποβλήθηκαν ποτέ στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει θεσμικό κείμενο με το οποίο να επιβεβαιώνονται οι παραβιάσεις αυτές. Τέλος η επιβολή κυρώσεων, επί χωρών που αντιβαίνουν τις διατάξεις του ιδίου νόμου και των παρεμφερών του, δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Αντιθέτως η εφαρμογή διατάξεων του εν λόγω νόμου, όπως η άρση του εμπάργκο αμυντικού εξοπλισμού και η έναρξη της συνεργασίας για παροχή στρατιωτικής εκπαίδευσης είναι συνυφασμέ-

να με την επίτευξη οικονομικού κέρδους και επιβολής νοοτροπίας από την πλευρά των ΗΠΑ.

Από τις ενέργειες αυτές ή εν προκειμένου από τις παραλείψεις ενεργειών της κυβέρνηση του Donald Trump, φαίνεται η απόσταση που χωρίζει την νομοθετική από την εκτελεστική εξουσία στις Ηνωμένες Πολιτείες. Όμως η ευθύνη για την μερική εφαρμογή ενός νόμου δεν πρέπει να επιρριφθεί γενικά στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το βασικότερο όλων, είναι πως ο νόμος είναι διαχρονικός, ενώ οι κυβερνήσεις εναλλάσσονται. Συνεπώς εναπόκειται στην εκάστοτε αμερικανική κυβέρνηση και τον Πρόεδρο των ΗΠΑ, για την μερική ή πλήρη εφαρμογή του.

Επίλογος

Οι εκλογές στις Ηνωμένες Πολιτείες της 6 Νοεμβρίου 2020, και η νίκη του Joe Biden θα αλλάξουν το πολιτικό σκηνικό στην εκτελεστική εξουσία αυτής. Το πώς θα χειριστεί ο νέος Πρόεδρος των ΗΠΑ την εξωτερική πολιτική της χώρας του τόσο στο υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, όσο και στην υπόλοιπη υφήλιο εναπόκειται σε αυτόν και τα στελέχη του, που θα απαρτίζουν την κυβέρνησή του. Σύμφωνα με τον Henry Kissinger «η αμερικανική εξωτερική πολιτική διακυμαίνεται από τον ιδεαλιστικό παρεμβατισμό που εκδηλώνεται ως ηθική σταυροφορία για την επιβολή των αμερικανικών αξιών και τον απομονωτισμό που συνοδεύεται από ματαιοδοξία, παραίτηση και αποχή» (Αρβανιτόπουλος & Ήφαιστος, 1999, 25). Αυτό όμως που θα παραμείνει παρακαταθήκη από την προεδρία του Donald J. Trump, θα είναι ο νόμος για την Εταιρική Σχέση Ασφάλειας και Ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου και ο αλληλένδετος με αυτόν CAATSA. Θα εξαρτηθεί από τον νέο ένοικο του Λευκού Οίκου αν θα τον εφαρμόσει, τροποποιήσει ή και καταργήσει. Το μόνο σίγουρο είναι ότι ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών αλλάζει.

Καθώς όμως «το αμερικανικό πολιτικό σύστημα είναι το κατ' εξοχήν σύστημα των θεσμικών αντίβαρων ("checks and balances")» δεν θα ήταν απίθανο να εφαρμοστεί αν όχι η ίδια, παρόμοια εξωτερική πολιτική με του προκατόχου του από το νέο Πρόεδρο (Kouskouvelis, 2016). Η Ελλάδα και η Κύπρος δεν θα πρέπει να θεωρούν τα αναγραφόμενα στον East Med Act, ως τον πυλώνα πάνω στον οποίο θα στηρίζουν τις διακρατικές τους σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Εναπόκειται σε αυτές να δημιουργήσουν τις κατάλληλες δομές ασφαλείας τόσο στο εσωτερικό τους, όσο και στις διακρατικές συνεργασίες τους με το Ισραήλ και την Αίγυπτο ώστε το υποσύστημα της Ανατολικής Μεσογείου, να αποτελέσει χώρο ενεργειακής ασφαλείας και συνεργασίας, απαλλαγμένο από ρεβιζιονιστικές τάσεις προερχόμενες από οποιαδήποτε κατεύθυνση.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Calleya, Stephen C.; Ξενάκης, Δημήτρης Κ. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολίτικής, 2008. *Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης & Πρόληψη Συγκρούσεων*. 11 επιμ. Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ).

Αρβανιτόπουλος, Κ. & Ήφαιστος, Π., 1999. *Ευρωατλαντικές σχέσεις*. Αθήνα: Ποιότητα.

Γιαλλουρίδης, Χ. Κ. & Λαγγίδης, Α. Θ., 2013. *Μετακεμαλισμός*. Αθήνα: Ι. Σιδέρη.

Γλύκατση-Αρβελέρ, Ε., 2009. *Γιατί το Βυζάντιο*. 3η Έκδοση επιμ. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Δεσύπρης, Ν., Παπαγεωργάκης, Δ., Ράμμος, Χ. & Τσενέ, Κ., 2012. *Δραματική Ποίηση Ευριπίδου Ελένη*. Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος.

Καζαντζάκης, Ν., 1965. *Ταξιδεύοντας*. 2η Έκδοση επιμ. Αθήνα: Εκδόσεις Ελ. Καζαντζάκη.

Κονδύλης, Π., 1999. *Θεωρία του Πολέμου*. 3η Έκδοση επιμ. Αθήνα: Θεμέλιο.

Μάζης, Ι., 2006. *Γεωπολιτική Προσέγγιση για Ένα Νέο Ελληνικό Αμυντικό Δόγμα*. Αθήνα: Παπαζήση.

Μάζης, Ι. Θ., 2008. *Η Γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία*. Αθήνα: Λιβάνη.

Πάπυρους-Larousse-Britannica, 1996. *Εγκυκλοπαίδεια "Πάπυρους-Larousse-Britannica"*. Αθήνα: Πάπυρους.

Παρίσης, Ι., 2013. *Καθ' ημάς Θάλασσα*. Αθήνα: Λιβάνη.

Πετσαλής, Ν., 1975. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Πλατιάς, Α., 2000. *Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη*. 2η Έκδοση επιμ. Αθήνα: Εστία.

Κουσκουβέλης, Η. Ι., 2007. *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα: Ποιότητα.

Κουσκουβέλης, Η. Ι., 2012. Κρίση και εξωτερική πολιτική. *Foreign Affairs (The Hellenic Edition)*, 05 Φεβρουαρίου.

Τζερεμιάς, Π. Ν., 2000. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Ξενόγλωσση Μεταφρασμένη στην Ελληνική

Davutoğlu, A., 2010. *Το Στρατηγικό Βάθος - Η Διεθνή Θέση της Τουρκίας*. Αθήνα: Ποιότητα.

Droysen, J. G., 1993. *Ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου*. Αθήνα: Ελευθεροτυπία

Herzog, C., 2012. *Οι Αραβοϊσραηλινοί Πόλεμοι*. Αθήνα: Λιναίος.

Liddell Hart, B. H., 1963. *Η Έμμεσος Στρατηγική*. Ανατύπωση 2000 επιμ. Αθήνα: Συμπληρωματικές Εκδόσεις Στρατ. Περιοδικών ΓΕΣ.

Marshall, T., 2019. *Αιχμάλωτοι της Γεωγραφίας*. Αθήνα: Δίοπτρα.

Mearsheimer, J. J., 2011. *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγαλών Δυνάμεων*. 6η έκδοση επιμ. Αθήνα: Ποιότητα.

Morgenthau, H. J., 2018. *Η Πολιτική μεταξύ των Εθνών*. Αναθεωρημένη έκδοση από τους K.W. Thomson και W.D. Clinton επιμ. Βάρη Αττικής: Ποιότητα.

Spykman, J. N., 2004. *Η Γεωγραφία της Ειρήνης*. Αθήνα: Παπαζήση.

Trump, D. J., 2017. *Αμερική Σπουδαία Ξανά*. Αθήνα: Μίνωας.

Ξενόγλωσση

Atlam, B. M. & Rapiea, A. M., 2016. Assessing the Future of Energy Security in Egypt. *International Journal of Energy Economics and Policy*, Issue 4, pp. 684-700.

Bolton, J., 2020. *The Room Where It Happened: A White House Memoir*. 1st επιμ. New York: Simon & Schuster.

Coen, S. B., 2003. *Geopolitics of the World System*. Lanham, Maryland, US: Rowman & Littlefield Pub.Inc.

Dombrowski, Peter; Reich, Simon; International Affairs, 2017, *Does Donald Trump have a grand strategy?* *International Affairs*, Σεπτέμβριος, 93(5), pp. 1013-137.

Giannakopoulos, Angelos, Tel Aviv University, 2016. *Energy Cooperation and Security in the Eastern Mediterranean: A Seismic Shift towards Peace or Conflict?* 8η επιμ. Tel Aviv: Tel Aviv University.

Eden, A., 1965. *The Eden Memoirs: The Recoming*. London: Cassell

İşeri, E. & Bartan, A. Ç., 2019. Turkey's Geostrategic Vision and Energy Concernsin Theeastern Mediterranean Security Architecture: A View from Ankara. In: *The New Geopolitics of the Eastern Mediterranean: Trilateral Partnerships and*

Regional Security. Oslo: Friedrich-Ebert-Stiftung and Peace Research Institute Oslo, pp. 111-124.

Israel - Hellenic - Cyprus American Chambers of Commerce, 2019. *Joint Press Release Statement*, Tel Aviv: Israel - Hellenic - Cyprus American Chambers of Commerce.

Karagiannis, E., 2016. Shifting Eastern Mediterranean Alliances. *Middle East Quarterly*, Spring, pp. 1-11.

Karagiannis, M., 2019. The Rise of Electoral Salafism in Egypt and Tunisia: The Use of Democracy as a Master Frame. *Journal of North African Studies*, Issue 24, pp. 207-225.

Keohane, R. O. & Nye, J. S., 1977. *Power and Interdependence*. 2nd Edition επιμ. New York: Harper Collins Publishers.

Kontos, M., 2018. The Evolution of US- Turkish Relations Fixed and Variable Determinates. *IN DEPTH*, Δεκέμβριος, 15(5), pp. 11-14.

Kouskouvelis, I. & Pedi, R., 2017. Cyprus: Between a rock and a hard place. Five priorities for a new "small but smart state" strategy. *Cyprus Weekly*.

Litsas, S. N., 2014. Bandwagoning for profit and Turkey. *Israel Affairs*, 07 Jun, pp. 125-139.

Litsas, S. N., 2020. Neo-Jacksonianism: US Foreign Policy at a Historic Crossroads, *BESA Center Perspectives Paper No. 1,571*, May 19, 2020

Also available at: <https://besacenter.org/perspectives-papers/us-foreign-policy-crossroads/>

Mazis, I. T., 2018. Turkey, Israel, Greece: Reshuffling in the Eastern Mediterranean. *Civitas Gentium*, 6(1), pp. 13-80.

McCullough, D., 1992. *Truman*. New York: Simon & Schuster.

McLean, W. & Dwyer, J., 2015. Nuclear Deterrence, Missile Systems and the Security of Turkey in the "New" Middle East". *Insight Turkey*, Vol. 17(No. 3), pp. 149-170.

Pedi, R. & Kouskouvelis, I., 2016. Cyprus' Reunification: from the "Momentum" Trap to a "Small but Smart" State Strategy. *EURODIALOGUE Journal of International Relations, European, Economic and Social Studies*, pp. 19-34.

Pedi, R. & Kouskouvelis, I., 2018. Cyprus in the Eastern Mediterranean: A Small State Seeking for Status. Στο: *The New Eastern Mediterranean*. New York: Springer, pp. 151-167.

Pedi, R. & Sarri, K., 2020. Entrepreneurship beyond Business: The Potential of Entrepreneurship Theory Insights in Understanding International Relations Phenomena. Στο: E. Galanaki, E. Nikandrou & L. Panayotopoulou, επιμ. *Volume in honor of professor Nancy Papalexandris: An anthology on Human Resource Management, Organizational Behavior and Special issues in Management*. Αθήνα: Μπένου, pp. 476-486.

Raymond, W. J., 1978. *Dictionary of politics: selected American and foreign political and legal terms*. 7th επιμ. Lawrenceville(Virginia): Brunswick Publishing Corporation.

Ripsman, N. M., Taliaferro, J. W. & Lobell., S. E., 2016. *Neoclassical Realist Theory of International Politics*. New York: Oxford University Press.

Gray, C. S., 1989. *The Geopolitics of Super Power*. Lexington Kentucky: The University Press of Kentucky.

Shay, S., 2015. *The Egypt- Russia Nuclear Deal*, Herzliya, Israel: IPS Publications.

Schweller, R. L., 1994. Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In. *International Security*, Vol. 19,(No. 1), pp. 72-107.

Waltz, K. N., 1986. Anarchic Orders and Balances of Power. Στο: *Neorealism and its critics*. New York: Columbia University Press, pp. 98-130.

Διεθνείς -- Κρατικές Πηγές και Κείμενα

115th Congress (2017-2018) a, 2017. *H.R.1164 - Taylor Force Act*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/1164/text> [Πρόσβαση 19 Αυγούστου 2020].

115th Congress (2017-2018) b, 2017. *H.R.2622 - Countering Terrorist Financing Act of 2017*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/2622/text?format=txt> [Πρόσβαση 05 Σεπτεμβρίου 2020].

116th US Congress (2019-2020), 2019. *Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/1102/text> [Πρόσβαση 05 Ιουνίου 2020].

British Empire, France, Italy, Japan, Greece, Roumania, Serb-croat-slovene State, Turkey, 1923. *Treaty of Lausanne*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://wwi.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne [Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

Congress.Gov, 2017. *S.1221 - Countering Russian Influence in Europe and Eurasia Act of 2017*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/senate-bill/1221/text?q=%7B%22search%22%3A%5B%22russia%22%5D%7D&r=65>

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

Congress.Gov, 2020. *S.1102 - Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/1102>

[Πρόσβαση 22 Ιουνίου 2020].

Department of Defense, 2018. *Summary of the 2018 National Defense Strategy of the USA*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Embassy of Greece in Washington DC, 2019. *Minister of Foreign Affairs Georgios Katrougalos telephone conversation with US Deputy Secretary of State John Sullivan (19 February 2019)*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.mfa.gr/usa/en/the-embassy/news/minister-of-foreign-affairs-giorgios-katrougalos-telephone-conversation-with-us-deputy-secretary-of-state-john-sullivan-19-february-2019.html>

[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

Federal Register, 2017 α. *Executive Order 13769 of January 27, 2017*. Vol. 82, No. 20 επιμ. Washington, D.C.: Federal Register.

Federal Register, 2017 β. *Proclamation 9683 of December 6, 2017*. Vol. 82, No. 236 επιμ. Washington, D.C.: Federal Register.

Federal Register, 2018. *Executive Order 13849 of September 20, 2018*. Vol. 83, No. 184 επιμ. Washington, D.C.: Federal Register.

Federal Register, 2019. *Proclamation 9852 of March 25, 2019*. Vol. 84, No. 60 επιμ. Washington D.C.: s.n.

govtrack, 2020. *S. 1102: Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.govtrack.us/congress/bills/116/s1102>

[Πρόσβαση 19 Ιουνίου 2020].

Israel Ministry of Foreign Affairs, 2013. *Declaration of Establishment of State of Israel*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

<https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/declaration%20of%20establ>

[ishment%20of%20state%20of%20israel.aspx](#)

[Πρόσβαση 13 Αυγούστου 2020].

President of Russia, 2019. *Memorandum of Understanding Between Turkey and the Russian Federation*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://en.kremlin.ru/supplement/5452>

[Πρόσβαση 04 Σεπτεμβρίου 2020].

Press & Information Office, 2020. *Press Releases; The President of the Republic received the US Secretary of State*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.pio.gov.cy/en/press-releases-article.html?id=15647#flat>

[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

The White House (Office of the Press Secretary), 2017. *Remarks by President Trump and President Erdoğan of Turkey Before Bilateral Meeting*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://tr.usembassy.gov/remarks-president-trump-president-erdogan-turkey-bilateral-meeting/>

[Πρόσβαση 04 Σεπτεμβρίου 2020].

The White House, 2017 α. *The National Security Strategy of the United States of America*.

Available at: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

[Πρόσβαση 12 Ιουλίου 2020].

The White House, 2017 β. *Remarks by President Trump and Prime Minister Tsipras of Greece in Joint Press Conference*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-prime-minister-tsipras-greece-joint-press-conference/>

[Πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2020].

The White House, 2017 γ. *Readout of the Vice President's Meeting with Republic of Cyprus President Nicos Anastasiades*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/readout-vice-presidents-meeting-republic-cyprus-president-nicos-anastasiades/>

[Πρόσβαση 27 Σεπτέμβριος 2020].

The White House, 2017 δ. *Readout of President Donald J. Trump's Meeting with President Abdel Fattah Al Sisi of Egypt*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/readout-president-donald-j-trumps-meeting-president-abdel-fattah-al-sisi-egypt/>

[Πρόσβαση 3 Οκτωβρίου 2020].

The White House, 2018. *Remarks by Vice President Mike Pence in Special Session of the Knesset*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-vice->

[president-mike-pence-special-session-knesset/](#)

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

The White House, 2019. *Remarks by President Trump and President Erdoğan of Turkey in Joint Press Conference*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-president-erdogan-turkey-joint-press-conference/>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

The White House, 2019 β. *Statement by the Press Secretary on the Visit of President Abdel Fattah Al Sisi of Egypt*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-press-secretary-visit-president-abdel-fattah-al-sisi-egypt/>

[Πρόσβαση 03 Οκτωβρίου 2020].

UN, n.d. *Member States*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.un.org/en/member-states/index.html>

[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

United States Government Accountability Office, 2012. *JOINT STRIKE FIGHTER*. Washington D.C.: United States Government Accountability Office.

U.S. Attorney's Office (Southern District of New York), 2017. *Turkish Banker Arrested for Conspiring to Evade U.S. Sanctions Against Iran And Other Offenses*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.justice.gov/usao-sdny/pr/turkish-banker-arrested-conspiring-evade-us-sanctions-against-iran-and-other-offenses>

[Πρόσβαση 05 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2006. *Public Papers of the Presidents of the United States: Richard M. Nixon (1972)*. Washington D.C.: United States Government Printing Office

U.S. Department of State, 2017. *Department Press Briefing – March 13, 2017*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.state.gov/briefings/departments-press-briefing-march-13-2017/>

[Πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2018. *Secretary Pompeo's Meeting with Republic of Cyprus Foreign Minister Nikos Christodoulides*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.state.gov/secretary-pompeos-meeting-with-republic-of-cyprus-foreign-minister-nikos-christodoulides/>

[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2019 α. *Joint Declaration Between Cyprus, Greece, Israel, and the United States After the Sixth Trilateral Summit*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.state.gov/joint-declaration-between-cyprus-greece-israel-and-the-united-states-after-the-sixth-trilateral-summit/>
[Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2019 β. *Agreement Between the UNITED STATES OF AMERICA and GREECE*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/07/20-213-Greece-Defense-TIMS-62163.pdf>
[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2019 γ. *Secretary Pompeo's Meeting with Republic of Cyprus Foreign Minister Nikos Christodoulides*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.state.gov/secretary-pompeos-meeting-with-republic-of-cyprus-foreign-minister-nikos-christodoulides-2/>
[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2019 δ. *Agreement Between the UNITED STATES OF AMERICA and EGYPT*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/02/19-108-Egypt-Defense-Cooperation.pdf>
[Πρόσβαση 3 Οκτωβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2020. *International Military Education and Training (IMET)*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://2001-2009.state.gov/t/pm/65533.htm>
[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2020 α. *Abraham Accords Peace Agreement: Treaty of Peace, Diplomatic Relations and Full Normalization between the United Arab Emirates and the State of Israel*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.state.gov/the-abraham-accords/>
[Πρόσβαση 24 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2020 β. *Abraham Accords: Declaration of Peace, Cooperation, and Constructive Diplomatic and Friendly Relations Announced by the State of Israel and the Kingdom of Bahrain on 15 September 2020*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.state.gov/the-abraham-accords/>
[Πρόσβαση 24 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2020 γ. *The Abraham Accords Declaration*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.state.gov/the-abraham-accords/>
[Πρόσβαση 24 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2020 δ. *Secretary Pompeo's Meeting with Greek Foreign Minister Dendias*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.state.gov/secretary-pompeos-meeting-with-greek->

[foreign-minister-dendias-2/](#)

[Πρόσβαση 04 Οκτωβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2020 ε. *Secretary Pompeo's Call with Republic of Cyprus President Anastasiades*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.state.gov/secretary-pompeos-call-with-republic-of-cyprus-president-anastasiades/>

[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Department of State, 2020 στ. *Secretary Pompeo's Travel to Cyprus*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.state.gov/secretary-pompeos-travel-to-cyprus/>

[Πρόσβαση 04 Οκτωβρίου 2020].

U.S. Department of Treasury, 2020. *Sanctions Programs and Country Information*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/sanctions-programs-and-country-information>

[Πρόσβαση 30 Ιουνίου 2020].

U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2017. *Readout of the Vice President's Call with Prime Minister of Greece Alexis Tsipras*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://gr.usembassy.gov/readout-vice-presidents-call-prime-minister-greece-alexis-tsipras/>

[Πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2018 α. *Secretary Pompeo's Meeting with Greek Foreign Minister Nikos Kotzias*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://gr.usembassy.gov/secretary-pompeos-meeting-with-greek-foreign-minister-nikos-kotzias/>

[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2018 β. *Secretary Pompeo's Meeting with Greek Acting Foreign Minister George Katrougalos*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://gr.usembassy.gov/secretary-pompeos-meeting-with-greek-acting-foreign-minister-george-katrougalos/>

[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2019. *Secretary Michael R. Pompeo and Greek Prime Minister Kyriakos Mitsotakis Remarks to the Press*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://gr.usembassy.gov/secretary-michael-r-pompeo-and-greek-prime-minister-kyriakos-mitsotakis-remarks-to-the-press/>

[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2020. *Remarks by President Trump and Prime Minister Mitsotakis of the Hellenic Republic Before Bilateral Meeting*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://gr.usembassy.gov/remarks-by-president-trump-and-prime-minister-mitsotakis-of-the-hellenic-republic-before-bilateral-meeting/>
[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2020 α. *Readout of Call between President Trump and Prime Minister Mitsotakis*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://gr.usembassy.gov/readout-of-call-between-president-trump-and-prime-minister-mitsotakis/>
[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy & Consulate in Greece, 2020 β. *Secretary Michael R. Pompeo And Greek Prime Minister Kyriakos Mitsotakis Joint Press Statements After Their Meeting*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://gr.usembassy.gov/secretary-michael-r-pompeo-and-greek-prime-minister-kyriakos-mitsotakis-joint-press-statements-after-their-meeting/>
[Πρόσβαση 04 Οκτωβρίου 2020].

U.S. Embassy in Cyprus, 2019. *Joint Declaration Between Cyprus, Greece, Israel, and the United States After the Sixth Trilateral Summit*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://cy.usembassy.gov/joint-declaration-between-cyprus-greece-israel-and-the-united-states-after-the-sixth-trilateral-summit/>
[Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy in Cyprus, 2019 β. *Joint Statement on the Ministerial Meeting of the U.S., Greece, Republic of Cyprus, and Israel Regarding Cooperation in the Field of Energy*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://cy.usembassy.gov/joint-statement-on-the-ministerial-meeting-of-the-united-states-greece-republic-of-cyprus-and-israel-regarding-cooperation-in-the-field-of-energy/>
[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy in Cyprus, 2020 α. *The Cyprus Center for Land, Open-seas, and Port Security*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://cy.usembassy.gov/the-cyprus-center-for-land-open-seas-and-port-security/>
[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

U.S. Embassy in Cyprus, 2020 β. *Assistant Secretary Cooper's Travel to Cyprus*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://cy.usembassy.gov/assistant-secretary-coopers-travel-to-cyprus/>
[Πρόσβαση 01 Νοεμβρίου 2020].

U.S. Embassy in Cyprus, 2020 γ. *U.S. International Military Education and Training for the Republic of Cyprus*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://cy.usembassy.gov/us-imet-training-for-cyprus/>
[Πρόσβαση 1 Νοεμβρίου 2020].

Ελληνικές Κρατικές Πηγές και Κείμενα

Βουλή των Ελλήνων, 2020. *Κύρωση του Πρωτοκόλλου Τροποποίησης της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής..* [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=4c6c034a-91bb-4e85-8ca8-ab3001162142
[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

Ελληνική Δημοκρατία - Πρωθυπουργός, 2020 α. *Υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας για την κατασκευή του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου EastMed.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://primeminister.gr/2020/01/02/22848>
[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

Ελληνική Δημοκρατία - Πρωθυπουργός, 2020 β. *Συνάντηση του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Donald Trump στον Λευκό Οίκο.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://primeminister.gr/2020/01/07/22881>
[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

Ελληνική Δημοκρατία - Πρωθυπουργός, 2020 γ. *Τηλεφωνική επικοινωνία του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Donald Trump.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://primeminister.gr/2020/08/26/24661>
[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

Ελληνική Δημοκρατία - Πρωθυπουργός, 2020 δ. *Ενημερωτικό σημείωμα για την επίσκεψη του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη και του Υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, Mike Pompeo, στις στρατιωτικές εγκαταστάσεις της Βάσης της Σούδας.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://primeminister.gr/2020/09/29/24884>
[Πρόσβαση 04 Οκτωβρίου 2020].

Κυπριακή Δημοκρατία - Υπουργείο Εξωτερικών, 2020. *Εξωτερική Πολιτική/ Ενέργεια & Θαλάσσια Πολιτική.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://mfa.gov.cy/el/el/themes/>
[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

ΥΠΕΞ Ελλάδα, n.d. *Πολιτικές Σχέσεις.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/usa/>
[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

Ηλεκτρονικός Τύπος – Διαδίκτυο

ABC News, Duffy, Conor, 2017. *Donald Trump meets Alexis Tsipras at White House, praises Greek leader despite past 'evil' remark.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.abc.net.au/news/2017-10-18/us-president-donald-trump-meets-greek-prime-minister/9060610>

[Πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2020].

Al Monitor, Caspit, Ben, 2019. *Pompeo visit fails to reassure Israel on Syria, Iran.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/10/israel-united-states-syria-benjamin-netanyahu-mike-pompeo.html>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

Al Monitor, Hosny, Hagar, 2020. *Egypt acquires Russian fighter jets despite US warning.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/07/egypt-arms-deal-russia-fighter-jets-united-states-sanctions.html>

[Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2020].

Aljazeera, 2016. *Egypt: Trump convinced Sisi to withdraw UN resolution.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.aljazeera.com/news/2016/12/23/egypt-trump-convinced-sisi-to-withdraw-un-resolution/>

[Πρόσβαση 02 Οκτώβριος 2020].

Aljazeera, 2019 a. *Erdogan: No step back from S-400 deal with Russia.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.aljazeera.com/news/2019/06/04/erdogan-no-step-back-from-s-400-deal-with-russia/>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Aljazeera, 2019 b. *US starts withdrawing Turkey from F-35 programme over Russia deal.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.aljazeera.com/news/2019/06/07/us-starts-withdrawing-turkey-from-f-35-programme-over-russia-deal/>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

America's Navy, 2020. *Secretary of State Mike Pompeo Visits Souda Bay, Crete, Greece.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.navy.mil/Press-Office/News-Stories/display-news/Article/2365494/secretary-of-state-mike-pompeo-visits-souda-bay-crete-greece/>

[Πρόσβαση 04 Οκτωβρίου 2020].

ArabNews, El-Menawy, Abdellatif, 2020. *Egypt's realistic approach to eastern Mediterranean gas crisis*. [Online]

Available at: <https://www.arabnews.com/node/1736096>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

Associated Press, Lucey, Catherine; Lederman, Josh, 2018. *Trump declares US leaving 'horrible' Iran nuclear accord*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://apnews.com/article/cead755353a1455bbef08ef289448994>

[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

Associated Press, 2019. *Trump Defends Decision to Abandon Kurdish Allies in Syria*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nbcphiladelphia.com/news/national-international/us-troops-start-pullout-from-along-turkeys-border-in-syria/1979195/>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

Associated Press, Burns, Robert, 2019. *Trump defends decision to abandon Kurdish allies in Syria*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://apnews.com/article/ac3115b4eb564288a03a5b8be868d2e5>

[Πρόσβαση 04 Σεπτεμβρίου 2020].

BBC News, 2009. *Israeli settlement plan denounced*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/8364815.stm

[Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2020].

BBC News, 2017 α. *Trump executive order banning refugees: World reacts* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-38781973>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

BBC News, 2017 β. *Trump tells Russia to stop 'destabilising' Ukraine*. [Online]

Available at: <https://www.bbc.com/news/world-europe-40522296>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

BBC News, Lowen, Mark, 2019. *Greece elections: Centre-right regains power under Kyriakos Mitsotakis*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.bbc.com/news/world-48902766>

[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

BBC News, Marcus, Jonathan, 2017. *Turkey signs deal to get Russian S-400 air defence missiles*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.bbc.com/news/world-europe-41237812>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

BBC News, Markus, Jonathan, 2019. *US removes Turkey from F-35 fighter jet programme*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49023115>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Bloomberg, El Wardany, Salma; Magdy, Mirette, 2020. *Egypt, Greece, Cyprus Form Six-Member Mediterranean Gas Group*. [Online]

Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-09-22/egypt-greece-cyprus-form-six-member-mediterranean-gas-group>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

Bloomberg, Tiron, Roxana, 2020. *House Presses Trump to Sanction Turkey Over Russian Missiles*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-07-22/house-presses-trump-to-sanction-turkey-over-russian-missiles>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Bozkurt, A., 2019. *Nordic Monitor*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nordicmonitor.com/2019/12/the-full-text-of-turkey-libya-maritime-agreement-revealed/>

[Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2020].

Busines Inside, 2016. *Turkey expects first F-35 delivery in 2018, plans more orders*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.businessinsider.com/r-turkey-expects-first-f-35-delivery-in-2018-plans-more-orders-2016-10>

[Πρόσβαση 06 Σεπτεμβρίου 2020].

CBS News, 2019. *Secretary of State Mike Pompeo announces reversal of Obama-era stance on Israeli settlements*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.cbsnews.com/news/secretary-of-state-mike-pompeo-announces-reversal-on-west-bank-settlements/>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

CNN, Westcott, Ben, 2017. *Trump stresses 'close' relationship with Turkey in first call with Erdogan*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://edition.cnn.com/2017/02/08/politics/trump-erdogan-call/index.html>

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

CNN Greece, 2020. *Στη Λευκωσία η 8η τριμελής Σύνοδος Κορυφής Κύπρου - Ελλάδας - Αιγύπτου*. [Online]

Available at: <https://www.cnn.gr/politiki/story/238725/sti-leykoshia-i-8i-trimeris-synodos-koryfis-kyproy-elladas-aigyptoy>

[Accessed 30 Νοέμβριος 2020].

CNS News, Arter, Melanie, 2018. *Pence to Turkey: Free Pastor Andrew Brunson or Face Sanctions*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.cnsnews.com/news/article/melanie-arter/pence-turkey-free-pastor-andrew-brunson-or-face-sanctions>

[Πρόσβαση 05 Σεπτεμβρίου 2020].

Council of Foreign Relations, Laub, Zachary, 2017. *What's at Stake with the U.S. Recognition of Jerusalem*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.cfr.org/backgrounder/whats-stake-us-recognition-jerusalem>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

Council on Foreign Relations, 2008. *Hezbollah (a.k.a. Hizbollah, Hizbu'llah)*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

<https://web.archive.org/web/20080913091527/http://www.cfr.org/publication/9155/hezbollah.html?breadcrumb=%2F>

[Πρόσβαση 19 Αυγούστου 2020].

Daily News Egypt, 2014. *Greece, Cyprus to represent Egypt's interests in EU*.

[Online]

Available at: <http://www.dailynewsegypt.com/2014/11/08/greece-cyprus-represent-egypts-interests-eu/>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

Defense Aerospace, 2015. *Turkey Cancels T-Loramids Program After Eight Years*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: http://www.defense-aerospace.com/articles-view/release/3/168852/more-on-turkey%E2%80%99s-cancellation-of-t_loramids-program.html

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Deutsche Welle, 2020. *Trump reveals Israeli-Palestinian peace plan*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.dw.com/en/trump-reveals-israeli-palestinian-peace-plan/a-52179629>

[Πρόσβαση 30 Αυγούστου 2020].

ekathimerini.gr, 2018. *Cyprus, US sign 'Statement of Intent' on security cooperation*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

<https://www.ekathimerini.com/234424/article/ekathimerini/news/cyprus-us-sign-statement-of-intent-on-security-cooperation>

[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

European Union, 2020. *EU member countries in brief*>. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/cyprus_en
[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

Financial Times, 2018. *Pastor Brunson back in US after Turkey bows to US pressure*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.ft.com/content/fea1d6c0-ce23-11e8-9fe5-24ad351828ab>
[Πρόσβαση 05 Σεπτεμβρίου 2020].

Forbes, 2020. *#1001 Donald Trump*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.forbes.com/profile/donald-trump/?list=billionaires#3722450747bd>
[Πρόσβαση 12 Αυγούστου 2020].

Forbes, Iddon, Paul, 2020. *Why Are Egypt And Turkey Risking U.S. Sanctions for These Russian Weapons Systems?* [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.forbes.com/sites/pauliddon/2020/08/05/why-are-egypt-and-turkey-risking-us-sanctions-for-these-russian-weapons-systems/?sh=655baf67220f>
[Πρόσβαση 4 Οκτώβριου 2020].

Foreign Policy, Hannah, John, 2020. *The Israel-UAE Deal Is Trump's First Unambiguous Diplomatic Success*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://foreignpolicy.com/2020/08/14/israel-uae-peace-trump-success/>
[Πρόσβαση 19 Αυγούστου 2020].

Global Security Org, n.d. *T-Loramids Long-Range Air-and Missile-Defence System*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/t-loramids.htm>
[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Globe News Wire, 2005. *Turkey Launches Country's First F-35 Program at Smiths Aerospace*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.globenewswire.com/news-release/2005/01/25/321897/71424/en/Turkey-Launches-Country-s-First-F-35-Program-at-Smiths-Aerospace.html>
[Πρόσβαση 06 Σεπτεμβρίου 2020].

Greek News (Greek - American Weekly Newspaper), Zoupaniotis, Apostolos, 2017. *U.S. – Cyprus strategic partnership confirmed by Pence & Anastasiades*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.greeknewsonline.com/u-s-cyprus-strategic-partnership-confirmed-by-pence-anastasiades/>
[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

Greek News (Greek - American Weekly Newspaper), 2019. *East Med Act and lifting of Arms Embargo to Cyprus become U.S. Law*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.greeknewsonline.com/east-med-act-and-lifting-of-arms-embargo-to-cyprus-become-u-s-law/>

[Πρόσβαση 07 Ιουλίου 2020].

Greek Reporter, Chrysopoulos, Philip, 2017. *Kotzias-Tillerson Discuss Greece's Role in Region, Stability, Energy Projects*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://greece.greekreporter.com/2017/03/14/kotzias-tillerson-discuss-greeces-role-in-region-stability-energy-projects/>

[Πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2020].

Greek Reporter, Kampouris, Nick, 2020. *PM Mitsotakis Briefs US President Trump on Evros Border Crisis*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://greece.greekreporter.com/2020/03/02/pm-mitsotakis-briefs-us-president-trump-on-evros-border-crisis/>

[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

Greek- USA Reporter, Kokkinidis, Tasos, 2020. *Members of Congress Ask Pompeo to Report on Turkey's Aggressive Actions*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://usa.greekreporter.com/2020/08/26/members-of-congress-ask-pompeo-to-report-on-turkeys-aggressive-actions/>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Harvard Journal of Middle Eastern Politics and Policy, 2016. *Why post-coup Turkey is suspicious of Hillary Clinton*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://jmepp.hkspublications.org/2016/10/29/turkey-coup-hillary-clinton-donald-trump/>

[Πρόσβαση 01 Σεπτεμβρίου 2020].

Hellas Journal, 2019. *Αμερική και Ελλάδα προχωρούν σε στρατηγική συμμαχία: Τι αποφασίστηκε στην Αθήνα*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://hellasjournal.com/2019/10/ameriki-kai-ellada-prochoroyn-se-stratigiki-symmachia-ti-apofasistike-stin-athina/>

[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

HUFFPOST, Linkins, Jason, 2011. *Donald Trump Brings His 'Pretend To Run For President' Act To CPAC*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.huffpost.com/entry/donald-trump-cpac-president-act_n_821923

[Πρόσβαση 17 Ιουλίου 2020].

HuffPost, Γκαβέας, Δημοσθένης, 2017. *Μια πρώτη αποτίμηση της συνάντησης Τραμπ-Τσίπρα. Τι λένε οι αναλυτές στη HuffPost Greece.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.huffingtonpost.gr/2017/10/18/politiki-mia-proti-apotimisi-tis-synantisis-trump-tsipra_n_18303748.html

[Πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2020].

Hurriyet Daily News, 2018. *US changing strategic NATO partner with pastor, Turkish President Erdoğan says.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.hurriyetdailynews.com/dont-force-turkey-to-look-for-other-friends-erdogan-addresses-us-in-nyt-article-135685>

[Πρόσβαση 05 Σεπτεμβρίου 2020].

Hurriyet Daily News, 2019. *Greece-Cyprus-Israel summit in Jerusalem.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.hurriyetdailynews.com/greece-greek-cyprus-israel-summit-in-jerusalem-142058>

[Πρόσβαση 12 Σεπτεμβρίου 2020].

ICGB Interconnector, 2020. *IGB Project.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.icgb.eu/about/igb_project

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

Independent, Dearden, Lizzie, 2016. *Donald Trump invites Benjamin Netanyahu to US after Israeli PM congratulates 'true friend of Israel'.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/donald-trump-israel-palestinians-benjamin-netanyahu-invite-meeting-settlements-jerusalem-capital-true-friend-a7409701.html>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

Insinna , Valerie DefenseNews, 2020. *defensenews.com.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.defensenews.com/air/2020/07/20/its-official-us-air-force-to-buy-turkish-f-35s/>

[Πρόσβαση 04 Αυγούστου 2020].

Jewish Virtual Library, n.d. *Trump Administration: Trump and Israel.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/trump-administration-trump-and-israel>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

JFK Library, n.d. *The Cold War.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/the-cold-war?qclid=Cj0KCQjw-Mr0BRDyARIsAKEFbef8NhLxzfR9SWbCGIFImbC3dUEDOQv4O7yAmLYiunZtD8q3K78uwK8aAqiVEALw_wcB

[Πρόσβαση 27 Αυγούστου 2020].

KNEWS, 2018. *US and Cyprus sign statement of intent on security cooperation*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://knews.kathimerini.com.cy/en/news/us-and-cyprus-signed-statement-of-intent-on-security-cooperation>

[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

Kouskouvelis, I., 2016. *Μετά την εκλογή Τραμπ: οι πρώτες εκτιμήσεις*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://idea.uom.gr/%ce%bc%ce%b5%cf%84%ce%ac-%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b5%ce%ba%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%ae-%cf%84%cf%81%ce%b1%ce%bc%cf%80-%ce%bf%ce%b9-%cf%80%cf%81%cf%8e%cf%84%ce%b5%cf%82-%ce%b5%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%bc%ce%ae/>

[Πρόσβαση 05 Ιουλίου 2020].

Middle East Monitor, 2018. *US' Pompeo: 'We want the whole Middle East to look like Israel'*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.middleeastmonitor.com/20181011-us-pompeo-we-want-the-whole-middle-east-to-look-like-israel/>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

NATO, 2020. *Partnership for Peace programme*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50349.htm?

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

NBC News, Rafferty, Andrew, 2017. *Trump Becomes First Sitting U.S. President to Visit Western Wall*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nbcnews.com/storyline/trumps-first-foreign-trip/trump-becomes-first-sitting-u-s-president-visit-western-wall-n762891>

[Πρόσβαση 17 Αυγούστου 2020].

New York Post, Linge, Mary Kay, 2017. *Trump signs off on \$110B arms deal in Saudi Arabia*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://nypost.com/2017/05/20/trump-signs-off-on-110b-arms-deal-in-saudi-arabia/>

[Πρόσβαση 17 Αυγούστου 2020].

New York Sun, 2018. *Taylor Force Becomes Law*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nysun.com/editorials/the-force-of-taylor-force/90222/>

[Πρόσβαση 19 Αυγούστου 2020].

New York Times; Landler, Mark; Halbfinger, David M.; 2019. *Trump, With Netanyahu, Formally Recognizes Israel's Authority Over Golan Heights*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nytimes.com/2019/03/25/us/politics/benjamin-netanyahu-donald-trump-meeting.html?auth=login-google>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

New York Times, 2017. *Presidential Election Results: Donald J. Trump Wins*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nytimes.com/elections/2016/results/president>

[Πρόσβαση 08 Αυγούστου 2020].

News24, 2017. *New CIA chief in Ankara on first foreign visit*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.news24.com/news24/World/News/new-cia-chief-in-ankara-on-first-foreign-visit-20170209>

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

NPR, 2017. *Transcript And Analysis: Trump And Netanyahu Hold Joint Press Conference*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.npr.org/2017/02/15/514986341/watch-live-trump-netanyahu-hold-joint-press-conference-at-white-house?t=1601833053588>

[Πρόσβαση 17 Αυγούστου 2020].

NPR, Montanaro, Domenico, 2017. *6 Strongmen Trump Has Praised — And The Conflicts It Presents*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.npr.org/2017/05/02/526520042/6-strongmen-trumps-praised-and-the-conflicts-it-presents>

[Πρόσβαση 5 Οκτωβρίου 2020].

NS Energy, 2019. *Eastern Mediterranean Pipeline Project*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nsenergybusiness.com/projects/eastern-mediterranean-pipeline-project/>

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

Oktav, Z. Ö., 2019. *US-Turkey Relations in the Trump Era: A Turkish Perspective*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://politicstoday.org/us-turkey-relations-in-the-trump-era-a-turkish-perspective/>

[Πρόσβαση 14 Ιουνίου 2020].

Piraeus, U. o., Cyprus, U. o., Venezia, U. C. F. & Negev, B.-G. U. o. t., n.d. *Eastern Mediterranean Regional Training Partner, Eastmed Policy Brief*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://eastmedproject.eu/files/IO6-1stpolicybrief.pdf>

[Πρόσβαση 18 Ιουλίου 2020].

Politico, Lima, Cristiano, 2016. *Trump praises Egypt's al-Sisi: 'He's a fantastic guy'*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.politico.com/story/2016/09/trump-praises-egypts-al-sisi-hes-a-fantastic-guy-228560#ixzz4L2V03mlz>

[Πρόσβαση 2 Οκτωβρίου 2020]

Politico, Pearson, Robert, 2016. *What Caused the Turkish Coup Attempt*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.politico.com/magazine/story/2016/07/what-caused-the-turkish-coup-attempt-214057>

[Πρόσβαση 26 Αυγούστου 2020].

Politico, Wilhelm, Colin; Toosi, Nahal, 2018. *US sanctions Turkish officials over detained pastor*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.politico.eu/article/donald-trump-administration-to-sanction-turkish-officials-over-imprisonment-of-american-pastor-andrew-brunson/>

[Πρόσβαση 05 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Barkin, Noah; Yackley, Ayla Jean, 2015. *U.S., Germany to pull Patriot missiles from Turkey*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-germany-turkey-patriots/u-s-germany-to-pull-patriot-missiles-from-turkey-idUSKCN0QL0DL20150816>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Bohan, Caren ; Brunnstrom, David, 2016. *Trump says U.S. not necessarily bound by 'one China' policy*. [Online]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-china-idUSKBN1400TY>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

Reuters, Butler, Daren; Gumrukcu, Tuvan;, 2020. *Turkey may suspend ties with UAE over Israel deal, Erdogan says*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-israel-emirates-turkey/turkey-may-suspend-ties-with-uae-over-israel-deal-erdogan-says-idUSKCN25A0ON>

[Πρόσβαση 24 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Butler, Daren, 2020. *Turkey condemns Bahrain decision to establish ties with Israel*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-israel-bahrain-usa-turkey-idUSKBN2622ZJ>

[Πρόσβαση 24 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Clingan, Bruce, 2018. *Commentary: The U.S. is right to restore aid to Egypt*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-clingan-egypt-commentary/commentary-the-u-s-is-right-to-restore-aid-to-egypt-idUSKBN1KK1YE>

[Πρόσβαση 4 Οκτωβρίου 2020].

Reuters, Kambas, Michele, 2020. *Pompeo says U.S. 'deeply concerned' over Turkey actions in east Med.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-usa-pompeo-cyprus-idUSKBN2630ZN>

[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Holland, Steve; Mason, Jeff, 2013. *Obama cancels military exercises condemns violence in Egypt.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/2013/08/16/us-egypt-protests-obama-idUSBRE97E0N020130816>

[Πρόσβαση 2 Οκτωβρίου 2020].

Reuters, Makini, Brice; Tuvan, Gumrukcu, 2018. *U.S., Turkey lift sanctions in sign of easing tensions.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-usa-sanctions-idUSKCN1N71K2>

[Πρόσβαση 30 Αυγούστου 2020].

Reuters, Shalal, Andrea, 2014. *Italy, Turkey to service F-35 jet, engine in Europe: Pentagon.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-lockheed-fighter-maintenance-idUSKBN0JP21J20141211>

[Πρόσβαση 06 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Shalal, Andrea, 2016. *Trump's 'politics of fear' dangerous for world: German foreign minister.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-usa-election-germany-trump-idUSKCN0ZZ2YY>

[Πρόσβαση 13 Αυγούστου 2020].

Reuters, Toksabay, Ece, 2019. *Turkey will retaliate if U.S. imposes sanctions over S-400s: minister.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-usa/turkey-will-retaliate-if-u-s-imposes-sanctions-over-s-400s-minister-idUSKCN1UH0RW>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Torbati, Yeganeh; Idrees , Ali;, 2016. *U.S. general denies involvement in Turkish coup attempt.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-usa-votel-idUSKCN10925Y>

[Πρόσβαση 24 Αυγούστου 2020].

Reuters, Wroughton, Lesley; Toksabay, Ece, 2017. *Tillerson tells frustrated Turks: U.S. faces tough choices in Syria*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-turkey-usa-idUSKBN1710WD>

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

Reuters, Wroughton, Lesley, 2018. *Pompeo presses Turkey on S-400 missiles purchase from Russia*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.reuters.com/article/us-nato-foreign-usa-turkey/pompeo-presses-turkey-on-s-400-missiles-purchase-from-russia-idUSKBN1HY2A6>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Sight, M. I., 2019. *What are Maritime Chokepoints?*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.marineinsight.com/marine-navigation/what-are-maritime-chokepoints/>

[Πρόσβαση 16 Ιουλίου 2020].

The Guardian, Smith, Helena, 2014. *US vice-president Joe Biden pushes energy cooperation in visit to Cyprus*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.theguardian.com/world/2014/may/22/us-vice-president-joe-biden-visits-cyprus-energy-cooperation>

[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

The Guardian, 2015. *Eni discovers largest known gas field in Mediterranean*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.theguardian.com/business/2015/aug/30/eni-discovers-largest-known-mediterranean-gas-field>

[Πρόσβαση 1 Οκτωβρίου 2020].

The Independent, 2019. *US warns of sanctions as Turkey gets Russian S400*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://theindependent.in/us-warns-of-sanctions-as-turkey-gets-russian-missiles/>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

The Institute for National Security Studies Sher, Gilead, 2014. *The Application of Israeli Law to the West Bank: De Facto Annexation?*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.inss.org.il/publication/the-application-of-israeli-law-to-the-west-bank-de-facto-annexation/>

[Πρόσβαση 17 Αυγούστου 2020].

The Jerusalem Post, Frantzman, Seth J., 2017. *Ankara seeks middle path between U.S. and Russia on Syria*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.jpost.com/middle-east/ankara-seeks-middle-path-between-us-and-russia-on-syria-549801>

[Πρόσβαση 04 Σεπτεμβρίου 2020].

The Jerusalem Post, Hartman, Ben, 2016. *Jaffa stabbing spree: Palestinian kills American tourist, wounds 10 others*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.jpost.com/Arab-Israeli-Conflict/Breaking-Israeli-wounded-in-Petah-Tikva-terror-stabbing-447246>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

The Jerusalem Post; Harkov, Lahav; Lazaroff, Tovah; Hoffman, Gil, 2020. *Annexation will not happen on July 1 - US sources*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.jpost.com/breaking-news/gantz-to-berkowitz-coronavirus-more-pressing-than-annexation-633165>

[Πρόσβαση 25 Σεπτεμβρίου 2020].

The National Herald, Kasfikis, P., 2018. *Katrougalos and Pompeo Recognise "Historic Progress" in Greek-American Relations*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

https://www.thenationalherald.com/archive_politics/arthro/katrougalos_and_pompeo_recognise_historic_progress_in_greek_american_relations-53166/

[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

The New York Times, 2018. *Andrew Brunson, U.S. Pastor, Moved to House Arrest in Turkey*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nytimes.com/2018/07/25/world/middleeast/andrew-brunson-turkey.html>

[Πρόσβαση 05 Σεπτεμβρίου 2020].

The New York Times, Alderman, Liz; Kitsantonis, Niki, 2016. *Greece, Seeking Dose of Stability, Is Rattled by Trump's Win*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nytimes.com/2016/11/15/world/europe/greece-trump-debt-relief.html>

[Πρόσβαση 08 Σεπτεμβρίου 2020].

The New York Times, Baker, Peter; Walsh, Declan; 2017. *Trump Shifts Course on Egypt, Praising Its Authoritarian Leader*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nytimes.com/2017/04/03/world/middleeast/-egypt-sisi-trump-white-house.html>

[Πρόσβαση 2 Οκτωβρίου 2020].

The New York Times Barron, James, 1990. *Trumps Get Divorce; Next, Who Gets What?*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.nytimes.com/1990/12/12/nyregion/trumps-get-divorce-next-who-gets-what.html>

[Πρόσβαση 17 Ιουλίου 2020].

The New York Times, Landler, Mark; Davis, Julie Hirschfeld, 2017. *Trump Praises Erdogan as Ally in Terrorism Fight, Brushing Aside Tensions*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.nytimes.com/2017/05/16/world/middleeast/erdogan-turkey-trump.html>

[Πρόσβαση 04 Σεπτεμβρίου 2020].

The New York Times, Landler, Mark, 2017. *Trump Congratulates Erdogan on Turkey Vote Cementing His Rule*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.nytimes.com/2017/04/17/us/politics/trump-erdogan-turkey-referendum.html>

[Πρόσβαση 04 Σεπτεμβρίου 2020].

The New York Times, Liptak, Adam; Shear, Michael D., 2018. *Trump's Travel Ban Is Upheld by Supreme Court*. [Online]
Available at: <https://www.nytimes.com/2018/06/26/us/politics/supreme-court-trump-travel-ban.html>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

The New York Times, Sanger, David E., 2016. *Transcript: Donald Trump on NATO, Turkey's Coup Attempt and the World*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.nytimes.com/2016/07/22/us/politics/donald-trump-foreign-policy-interview.html>

[Πρόσβαση 02 Σεπτεμβρίου 2020].

The New York Times, Swanson, Ana, 2018. *Trump's Trade War With China Is Officially Underway*. [Online]
Available at: <https://www.nytimes.com/2018/07/05/business/china-us-trade-war-trump-tariffs.html>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

The Times of Israel, 2018. *Israel, Greece, Cyprus to ink natural gas pipeline deal next year, PM says*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.timesofisrael.com/israel-greece-cyprus-to-ink-natural-gas-pipeline-deal-next-year-pm-says/>

[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

The Times of Israel, Becatoros, Elena, 2019. *Greece, Cyprus, Israel, US pledge to boost energy cooperation*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.timesofisrael.com/greece-cyprus-israel-us-pledge-to-boost-energy-cooperation/>

[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

The Times of Israel, Cortellessa, Eric, 2016. *Trump's top Pentagon pick said settlements were creating 'apartheid'*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.timesofisrael.com/trumps-top-pentagon-pick-said->

[settlements-were-creating-apartheid/](#)

[Πρόσβαση 17 Αυγούστου 2020].

The Times of Israel, Davidovich, Joshua, 2020. *UAE and Israel announce they're establishing ties; Israel suspending annexation.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.timesofisrael.com/liveblog-august-13-2020/>

[Πρόσβαση 19 Αυγούστου 2020].

The Times of Israel, Magid, Jacob; Ahren, Raphael, 2020. *Bahrain establishing full diplomatic relations with Israel, Trump announces.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.timesofisrael.com/bahrain-to-establish-full-diplomatic-relations-with-israel-trump-announces/#gs.fvk8xw>

[Πρόσβαση 18 Σεπτέμβριος 2020].

The Wall Street Journal, Salama, Vivian, 2019. *U.S. Threatens Egypt With Sanctions Over Russian Arms Deal.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.wsj.com/articles/u-s-threatens-egypt-with-sanctions-over-russian-arms-deal-11573769929>

[Πρόσβαση 03 Οκτωβρίου 2020].

The Wall Street Journal, Solomon, Jay, 2017. *Military Brass Fill Donald Trump's National Security Council.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.wsj.com/articles/military-brass-fill-national-security-council-1485478127>

[Πρόσβαση 08 Αυγούστου 2020].

The Wall Street Journal, Nissenbaum, Dion; Lubold, Gordon, 2019. *Trump's Call to Leave Syria Draws Fire From GOP Allies.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.wsj.com/articles/u-s-begins-pullback-from-northern-syria-clearing-way-for-turkish-offensive-11570439862>

[Πρόσβαση 19 Αυγούστου 2020].

The Washington Post, Demijian, Karoun; Morello, Caroll, 2018. *Senate confirms Mike Pompeo as Trump's next secretary of state.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.washingtonpost.com/powerpost/senate-confirms-mike-pompeo-as-trumps-next-secretary-of-state/2018/04/26/e2355ca4-4954-11e8-9072-f6d4bc32f223_story.html

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

The Washington Post, Jaffe, Greg; Entous, Adam, 2017. *Trump ends covert CIA program to arm anti-Assad rebels in Syria, a move sought by Moscow.* [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/trump-ends-covert-cia-program-to-arm-anti-assad-rebels-in-syria-a-move-sought-by-moscow/2017/07/19/b6821a62-6beb-11e7-96ab-5f38140b38cc_story.html

[Πρόσβαση 18 Αυγούστου 2020].

Times, Beckwith, Ryan Teague, 2016. *Read Donald Trump's Speech Criticizing Hillary Clinton on Foreign Policy*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://time.com/4378270/donald-trump-hillary-clinton-foreign-policy-speech-transcript/>

[Πρόσβαση 16 Αυγούστου 2020].

Trans Adriatic Pipeline , 2020. *Η διαδρομή του Διαδριατικού Αγωγού φυσικού αερίου*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.tap-ag.com/the-pipeline/route-map>

[Πρόσβαση 03 Σεπτεμβρίου 2020].

World Atlas, Pariona, Amber, 2017. *Biggest Islands In The Mediterranean Sea By Area*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.worldatlas.com/articles/biggest-islands-in-the-mediterranean-sea.html>

[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

Αθηναϊκό - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ -ΜΠΕ), 2019. *Investment opportunities in Greece dominate Mitsotakis' meeting with Ross*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.amna.gr/en/article/389768/Investment-opportunities-in-Greece-dominate-Mitsotakis-meeting-with-Ross>

[Πρόσβαση 14 Σεπτεμβρίου 2020].

Γεωργίου, Β., 2019. *Νομοσχέδιο Μενέντεζ-Ρούμπιο - Τα καλά, τα κακά και τα άσχημα*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: [https://slpress.gr/ethnika/nomoschedio-menentez-roympio-ta-kala-ta-kaka-kai-taasheshima/](https://slpress.gr/ethnika/nomoschedio-menentez-roympio-ta-kala-ta-kaka-kai-ta-asheshima/)

[Πρόσβαση 09 Ιουνίου 2020].

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2020. *Η ΑΟΖ Ελλάδας – Αιγύπτου βάσει της συμφωνίας του Καΐρου*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.kathimerini.gr/politics/1091079/i-aoz-elladas-aigyptoy-vasei-tis-symfonias-toy-ka-roy/>

[Πρόσβαση 28 Σεπτεμβρίου 2020].

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Έλλης, Αθανάσιος, 2017. *Οι ενεργειακοί κολοσσοί στην κυπριακή ΑΟΖ*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.kathimerini.gr/politics/889941/oi-energeiakoi-kolossoi-stin-kypriaki-aoz/>

[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Ποχάνης, Κυριάκος Ν., 2020. *Ανάλυση: Η οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.kathimerini.gr/society/1082532/analysis-i-oriothetisi-aoz-metaxy-elladas-kai-italias/>

[Πρόσβαση 02 Οκτωβρίου 2020].

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Σώκου, Κατερίνα , 2019. *East Med Act: Νομοθεσία και εφαρμογή της*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.kathimerini.gr/1057762/opinion/epikairothta/politikh/east-med-actnomo8esia->

[Πρόσβαση 05 Ιουνίου 2020].

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Τσιντσίνης, Μιχάλης, 2017. *Όταν ο Τσίπρας έθαψε το «τσεκούρι» του αντιαμερικανισμού*. [Online]

Available at: <https://www.kathimerini.gr/politics/931614/otan-o-tsipras-ethapse-to-tsekoyri-toy-antiamekanismoy/>

[Accessed 30 Νοεμβρίου 2020].

Ιγνατίου, Μιχάλης, ΕΘΝΟΣ, 2020. *EastMed Act: Η συμμαχία ΗΠΑ - Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ στην Ανατολική Μεσόγειο*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.ethnos.gr/politiki/78765_eastmed-act-h-symmahia-ipa-elladas-kyproyisrail-

[Πρόσβαση 09 Ιουνίου 2020].

Παιδή, Ρ., 2020. *Ανταγωνισμοί και Συνεργασίες στην Ανατολική Μεσόγειο και η Ελλάδα*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://idea.uom.gr/eastmed/>

[Πρόσβαση 12 Αυγούστου 2020].

Παπαβαρνάβα, Ε., 2020. *Κύπρος και φυσικό αέριο: Μία αναδρομή από το 1980 έως σήμερα*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

<https://www.offlinepost.gr/2020/01/23/%CE%BA%CF%8D%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%86%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B1%CE%AD%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CE%B1/>

[Πρόσβαση 27 Σεπτεμβρίου 2020].

Σταμπουλής, Π. Α., 2012. *Το Θαλάσσιο Σκέλος της Αμερικανικής Μακροστρατηγικής στην Ανατολική Μεσόγειο*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.idis.gr/?p=3251>

[Πρόσβαση 08 Αυγούστου 2020].

Συρίγος, Α., n.d. *Η θέση της Τουρκίας αλλάζει..* [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.eliamep.gr/%CE%B7-%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9/>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Τα ΝΕΑ, 2018. *Τριμερής Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ: Συμφωνία για τον East Med με τη στήριξη των ΗΠΑ*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.tanea.gr/2018/12/20/politics/government/trimeris-elladas-kyprou-israil-symfonia-gia-ton-east-med-me-ti-stiriksi-ton-ipa/>

[Πρόσβαση 11 Σεπτεμβρίου 2020].

ΤΟ ΒΗΜΑ, 2019. *East Med Act : Πώς αλλάζει την πολιτική των ΗΠΑ στη Μεσόγειο – Τι σημαίνει για*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.tovima.gr/2019/06/27/world/east-med-act-pos-allazei-tin-politiki-tonipa->

[Πρόσβαση 09 Ιουνίου 2020].

ΤΟ ΒΗΜΑ, 2020. *ΗΠΑ: Η Γερουσία δεν ψήφισε τις κυρώσεις προς την Τουρκία*.

[Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.tovima.gr/2020/07/24/world/ipa-i-gerousia-den-psifise-tis-kyroseis-pros-tin-tourkia>

[Πρόσβαση 07 Σεπτεμβρίου 2020].

Το ΕΘΝΟΣ, Σαρρής, Γεώργιος, 2019. *Η άγνωστη επιστολή του 1821: Όταν ο Πετρόμπεης έστειλε επιστολή στον πρόεδρο των ΗΠΑ!*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.ethnos.gr/ellada/28213_i-agnosti-epistoli-toy-1821-otan-o-petrompeis-esteile-epistoli-ston-proedro-ton-ipa

[Πρόσβαση 09 Σεπτεμβρίου 2020].

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Kissinger, H., 2016. *CBS News* [Συνέντευξη] (16 Δεκέμβριος 2016).

Trump, D. J., 2015. *The O'Reilly Factor* [Συνέντευξη] (17 Ιούνιος 2015).

Κουσκουβέλης, Η., 2019. *Το Τουρκικό παιχνίδι και το κλειδί της ΑΟΖ* [Συνέντευξη] (25 Ιούλιος 2019).

Twitter

Trump, D. J., 2018.

<https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1317861704819118080>. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1317861704819118080>

[Πρόσβαση 5 Σεπτεμβρίου 2020].

Βιογραφικά στοιχεία

<https://www.biography.com/>

<https://www.wikipedia.org/>

Παράρτημα «Α»

Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act of 2019 (Μετάφραση στα Ελληνικά)

ΤΜΗΜΑ 1. ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΤΙΤΛΟΣ

Ο νόμος αυτός αναφέρεται ως ο «Νόμος για την Ασφάλεια και την Ενεργειακή Εταιρική Σχέση στην ανατολική Μεσόγειο του 2019».

ΤΜΗΜΑ 2. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Το Κογκρέσο κάνει τις ακόλουθες διαπιστώσεις:

(1) Η ασφάλεια των εταίρων και των συμμάχων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου είναι κρίσιμη για την ασφάλεια των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης.

(2) Η Ελλάδα είναι ένα πολύτιμο μέλος του Οργανισμού Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO) και βασικός πυλώνας σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο.

(3) Το Ισραήλ είναι σταθερός σύμμαχος των Ηνωμένων Πολιτειών και έχει χαρακτηριστεί «σημαντικός έξω - νατοϊκός σύμμαχος» και «σημαντικός στρατηγικός εταίρος».

(4) Η Κύπρος είναι βασικός στρατηγικός εταίρος και υπέγραψε δήλωση προθέσεων (Statement of Intent) με τις Ηνωμένες Πολιτείες στις 6 Νοεμβρίου 2018, για την ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας.

(5) Οι χώρες της Ελλάδας, της Κύπρου και του Ισραήλ έχουν συμμετάσχει σε εξαιρετικά σημαντικές τριμερείς συνόδους κορυφής για τη βελτίωση της συνεργασίας σε θέματα ενέργειας και ασφάλειας.

(6) Ο υπουργός Εξωτερικών (Secretary of State) Mike Pompeo συμμετείχε στην τριμερή σύνοδο κορυφής μεταξύ Ισραήλ, Ελλάδας και Κύπρου στις 20 Μαρτίου 2019.

(7) Οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ισραήλ, η Ελλάδα και η Κύπρος αντιτίθενται σε οποιαδήποτε ενέργεια στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο που θα μπορούσε να αμφισβητήσει τη σταθερότητα, να παραβιάσει το διεθνές δίκαιο ή να υπονο-

μεύσει τις σχέσεις καλής γειτονίας, και σε κοινή δήλωση τους στις 21 Μαρτίου 2019, συμφώνησαν να «αμυνθούν σε κακόβουλες εξωτερικές επιρροές στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή».

(8) Η πρόσφατη ανακάλυψη του μεγαλύτερου κοιτάσματος φυσικού αερίου της περιοχής στα ανοικτά των αιγυπτιακών ακτών και οι νεότερες ανακαλύψεις φυσικού αερίου στα ανοικτά των ακτών της Κύπρου θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημαντική και θετική εξέλιξη για την Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, ενισχύοντας τη στρατηγική ενεργειακή σημασία της περιοχής.

(9) Αξιωματούχοι της τουρκικής κυβέρνησης έχουν εκφράσει την πρόθεση να αγοράσουν το σύστημα S-400 από τη Ρωσική Ομοσπονδία, το οποίο υπόκειται σε υποχρεωτικές κυρώσεις στο πλαίσιο του Νόμου περί Αντιμετώπισης Αντιπάλων της Αμερικής μέσω Κυρώσεων (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act) (Δημόσιος Νόμος 115–44) (Public Law 115–44).

(10) Είναι προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών να προωθήσουν, να επιτύχουν και να διατηρήσουν την ενεργειακή ασφάλεια ανάμεσα και μέσω της συνεργασίας με τους συμμάχους.

(11) Οι εξελίξεις του φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο έχουν τη δυνατότητα να αποκομίσουν οικονομικά οφέλη και να συμβάλουν στην ενεργειακή ασφάλεια στην περιοχή και την Ευρώπη, καθώς και να στηρίξουν τις ευρωπαϊκές προσπάθειες για επέκταση μακριά από το φυσικό αέριο που παρέχεται από τη Ρωσική Ομοσπονδία.

(12) Ο εντός συντόμου χρόνου, ολοκληρωμένος αγωγός της Αδριατικής (Trans Adriatic Pipeline) αποτελεί κρίσιμο στοιχείο του Νότιου Άξονα Φυσικού Αερίου (Southern Gas Corridor) και των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επέκταση των ενεργειακών πόρων.

(13) Ο προτεινόμενος αγωγός της Ανατολικής Μεσογείου (Eastern Mediterranean pipeline), εάν είναι εμπορικά βιώσιμος, θα προβλέπει ενεργειακή επέκταση σύμφωνα με το τρίτο πακέτο μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενέργεια.

(14) Οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζουν τα επιτεύγματα και τη σημασία του Διεθνούς Ιδρύματος Βιομηχανικής Έρευνας και Ανάπτυξης (Binational Industrial Research and Development Foundation -BIRD) και του Διεθνούς Ιδρύματος Επιστημών Ηνωμένων Πολιτειών-Ισραήλ (United States-Israel Binational Science Foundation -BSF) και υποστηρίζουν τη συνεχή πολυετή χρηματοδότηση για τη διασφάλιση της συνέχειας των προγραμμάτων των Ιδρυμάτων.

(15) Οι Ηνωμένες Πολιτείες χαιρέτισαν την κατανομή της Ελλάδας του 2 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της στην άμυνα σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που ανελήφθησαν στη Σύνοδο Κορυφής του NATO το 2014 (2014 NATO Summit) στην Ουαλία.

(16) Η εξερεύνηση της ενέργειας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου πρέπει να διαφυλαχθεί από απειλές τρομοκρατικών και εξτρεμιστικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένης της Χεζμπολάχ (Hezbollah) και οποιουδήποτε άλλου παράγοντα στην περιοχή.

(17) Η ενεργειακή εξερεύνηση στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (Exclusive Economic Zone) και τα χωρικά ύδατα της Κυπριακής Δημοκρατίας –

(A) προάγει τα συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών παρέχοντας μια πιθανή εναλλακτική λύση στο ρωσικό φυσικό αέριο για τους συμμάχους και τους εταίρους των Ηνωμένων Πολιτειών· και

(B) δεν θα πρέπει να παρεμποδίζεται από άλλα κυρίαρχα κράτη.

(18) Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών συνεργάζεται στενά με την Κύπρο, την Ελλάδα και το Ισραήλ μέσω συμφωνιών ανταλλαγής πληροφοριών.

(19) Αξιωματούχοι των Ηνωμένων Πολιτειών βοήθησαν την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας να διαμορφώσει τη στρατηγική εθνικής ασφάλειας αυτού του έθνους.

(20) Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών παρέχει εκπαίδευση σε Κύπριους αξιωματούχους σε τομείς όπως ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, αντιτρομοκρατία και αποκομιδή πολεμικών εκρηκτικών υλών και διαχείρισης αποθεμάτων.

(21) Το Ισραήλ, η Ελλάδα και η Κύπρος είναι πολύτιμα μέλη της Πρωτοβουλίας για την Αύξηση της Ασφάλειας (Proliferation Security Initiative) για την καταπολέμηση της διακίνησης όπλων μαζικής καταστροφής.

(22) Η Κυπριακή Δημοκρατία εξακολουθεί να συνεργάζεται στενά με τα Ηνωμένα Έθνη και τους περιφερειακούς εταίρους στην Ευρώπη για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του βίαιου εξτρεμισμού.

(23) Παρά τις ισχυρές οικονομικές σχέσεις και τις σχέσεις ασφάλειας με τις Ηνωμένες Πολιτείες, η Κυπριακή Δημοκρατία υπόκειται σε απαγόρευση των Ηνωμένων Πολιτειών για την εξαγωγή σε αυτήν, αμυντικών υλικών και υπηρεσιών από το 1987.

(24) Η απαγόρευση οπλισμού του 1987 σχεδιάστηκε για να περιορίσει τις πωλήσεις και τις μεταφορές όπλων των Ηνωμένων Πολιτειών στην Κυπριακή Δημοκρατία και στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου για να αποφευχθεί η παρεμπόδιση των προσπαθειών επανένωσης (to avoid hindering reunification efforts).

(25) Τουλάχιστον 40.000 Τουρκικά στρατεύματα σταθμεύουν στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου με κάποια όπλα που προμηθεύονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες μέσω της ηπειρωτικής Τουρκίας.

(26) Ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες, ως θέμα πολιτικής, έχουν αποφύγει την παροχή αμυντικών υλικών και υπηρεσιών στην Κυπριακή Δημοκρατία, η κυβέρνηση της Κύπρου έχει, στο παρελθόν, επιδιώξει την απόκτηση αμυντικών υλικών από άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων χωρών, όπως η Ρωσία, που θέτουν προκλήσεις στα συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών σε όλο τον κόσμο.

ΤΜΗΜΑ 3. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΣΗ

Είναι η πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών-

(1) να συνεχίσει να συμμετέχει ενεργά στον τριμερή διάλογο για την ενέργεια, τη θαλάσσια ασφάλεια, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας που διεξάγεται μεταξύ του Ισραήλ, της Ελλάδας και της Κύπρου.

(2) να υποστηρίξει τις διπλωματικές προσπάθειες με εταίρους και συμμάχους για την εμβάθυνση της συνεργασίας στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας μεταξύ της Ελλάδας, της Κύπρου και του Ισραήλ και να ενθαρρύνει τον ιδιωτικό τομέα να πραγματοποιήσει επενδύσεις σε ενεργειακές υποδομές στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου·

(3) να υποστηρίξει σθεναρά την ολοκλήρωση των αγωγών της Αδριατικής (Trans Adriatic) και Ανατολικής Μεσογείου (Eastern Mediterranean) και τη δημιουργία τερματικών σταθμών υδροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ- LNG) σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο ως μέσο επέκτασης των περιφερειακών ενεργειακών αναγκών μακριά από τη Ρωσική Ομοσπονδία

(4) να διατηρήσει μια ισχυρή ναυτική παρουσία των Ηνωμένων Πολιτειών και επενδύσεις στις ναυτικές εγκαταστάσεις στον κόλπο της Σούδας, στην Ελλάδα και να αναπτύξει βαθύτερη συνεργασία για την ασφάλεια με την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένου την πρόσφατη ανάπτυξη των MQ-9 στην Αεροπορική Βάση της Λάρισας και στην εκπαίδευση ελικοπτέρων του Στρατού των Ηνωμένων Πολιτειών στην κεντρική Ελλάδα·

(5) να χαιρετίσει τη δέσμευση της Ελλάδας να προχωρήσει με τον διεθνώς συνδεδεμένο αγωγό Ελλάδας- Βουλγαρίας (αγωγός IGB) και πρόσθετους τερματικούς σταθμούς ΥΦΑ που θα συμβάλουν στη διευκόλυνση της παράδοσης μη ρωσικού φυσικού αερίου στα Βαλκάνια και την κεντρική Ευρώπη

(6) να υποστηρίξει την εμβάθυνση της συνεργασίας για την ασφάλεια με την Κυπριακή Δημοκρατία μέσω της άρσης του εμπάργκο όπλων στη χώρα·

(7) να υποστηρίξει με σθένος το πρόγραμμα διεθνούς στρατιωτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (International Military Education and Training - IMET) με την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία·

(8) να ασκήσουν μόχλευση στις σχέσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενθάρρυνση των επενδύσεων στα κυπριακά σύνορα και την ασφάλεια στη θάλασσα·

(9) να υποστηρίξει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της παρέμβασης και της επιρροής της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ανατολική Μεσόγειο μέσω της αυξημένης συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας με την Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ, ώστε να συμπεριλαμβάνουν την ανταλλαγή πληροφοριών, τον κυβερνοχώρο και στον τομέα της θαλάσσιας αντίληψης· (Maritime Domain Awareness -MDA)

(10) να υποστηρίξει τις προσπάθειες της Κυπριακής Δημοκρατίας να ρυθμίσει τον τραπεζικό της σύστημα ώστε να διασφαλίσει ότι δεν θα χρησιμοποιηθεί ως πηγή διεθνούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και να ενθαρρύνει πρόσθετα μέτρα για την επίτευξη αυτού του σκοπού

(11) να αντιταχθεί σθεναρά σε οποιεσδήποτε ενέργειες που θα πυροδοτούσαν τις εντεταλμένες κυρώσεις σύμφωνα με το άρθρο 231 του Νόμου περί Αντιμετώπισης Αντιπάλων της Αμερικής μέσω Κυρώσεων (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act CAATSA) ([Public Law 115-44](#) Δημόσιο Δίκαιο 115-44), συμπεριλαμβανομένου της αγορά από την Τουρκία ενός συστήματος S-400 από τη Ρωσική Ομοσπονδία

(12) να συνεχίσει την ισχυρή επίσημη στρατηγική δέσμευση με το Ισραήλ, την Ελλάδα και την Κύπρο·

(13) να παροτρύνει τις χώρες της περιοχής να αρνηθούν τις λιμενικές υπηρεσίες σε σκάφη της Ρωσικής Ομοσπονδίας που έχουν αναπτυχθεί για τη στήριξη της κυβέρνησης του Μπασάρ Αλ Άσαντ στη Συρία·

(14) να υποστηρίξει κοινές στρατιωτικές ασκήσεις μεταξύ Ισραήλ, Ελλάδας και Κύπρου·

(15) να εφαρμόσει πλήρως τις σχετικές διατάξεις του CAATSA για την πρόληψη της παρέμβασης της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην περιοχή·

(16) να υποστηρίξει τις προσπάθειες των χωρών της περιοχής να αποσύρουν στρατιωτικό εξοπλισμό που παρέχεται από τη Ρωσική Ομοσπονδία υπέρ του εξοπλισμού που παρέχεται από το NATO και τα συμμαχικά κράτη μέλη του NATO· και

(17) να υποστηρίξει σθεναρά την ενεργό και ισχυρή συμμετοχή του Ισραήλ, της Κύπρου και της Ελλάδας στο Πρόγραμμα Καταπολέμησης της Τρομοκρατίας (Combating Terrorism Fellowship Program).

ΤΜΗΜΑ 4. ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ – ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ.

(α) Γενικότερα.— Ο Υπουργός Εξωτερικών, σε συντονισμό με τον Υπουργό Ενέργειας, μπορεί να συνάπτει συμφωνίες συνεργασίας για την υποστήριξη και ενίσχυση του διαλόγου και του σχεδιασμού που περιλαμβάνουν τις διεθνείς εταιρικές σχέσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ, της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

(β) Ετήσιες εκθέσεις.— Εάν ο Υπουργός, σε συντονισμό με τον Υπουργό Ενέργειας, συνάπτει συμφωνίες που εγκρίνονται σύμφωνα με το εδάφιο (α), ο Υπουργός θα υποβάλλει ετήσια έκθεση στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου που περιγράφει:

(1) τα μέτρα που αναλαμβάνονται για την εφαρμογή των συμφωνιών αυτών και

(2) τα οποιαδήποτε έργα που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των συμφωνιών αυτών.

(γ) Ηνωμένες Πολιτείες- Ανατολική Μεσόγειος Ενεργειακό Κέντρο.- Ο Υπουργός Ενέργειας, σε συντονισμό με τον Υπουργό Εξωτερικών, μπορεί να δημιουργήσει ένα κοινό Ηνωμένες Πολιτείες- Ανατολικής Μεσογείου Ενεργειακό Κέντρο στις Ηνωμένες Πολιτείες αξιοποιώντας την εμπειρία, τη γνώση, και την τεχνολογία των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των φορέων του ιδιωτικού τομέα, μεταξύ άλλων, στην υπεράκτια ανάπτυξη της ενέργειας για τον περαιτέρω διάλογο και τη συνεργασία για την ανάπτυξη ισχυρότερης ακαδημαϊκής συνεργασίας στην τεχνολογία της ενεργειακής καινοτομίας και της μηχανικής, της επιστήμης των υδάτων, τη μεταφορά τεχνολογίας και την ανάλυση των αναδυόμενων γεωπολιτικών συνεπειών, οι οποίες περιλαμβάνουν ευκαιρίες καθώς και κρίσεις και απειλές από ξένους φυσικούς πόρους και εξαγορές ενέργειας.

ΤΜΗΜΑ 5. ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΥΛΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΕΦΟΔΙΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

(α) Αίσθηση του Κογκρέσου για την Κύπρο.- η αίσθηση του Κογκρέσου είναι ότι-

(1) η δυνατότητα εξαγωγής, επανεξαγωγής ή μεταφοράς όπλων που υπόκεινται στον κατάλογο πολεμικών εφοδίων των Ηνωμένων Πολιτειών (μέρος 121 του τίτλου 22, Κώδικας Ομοσπονδιακών Κανονισμών -Code of Federal Regulations) στην Κυπριακή Δημοκρατία θα προωθούσε τα συμφέροντα ασφαλείας των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ευρώπη, συμβάλλοντας στη μείωση της εξάρτησης της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας από άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των χωρών που θέτουν προκλήσεις στα συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών σε όλο τον κόσμο , για υλικό σχετικό με την άμυνα· και

(2) είναι προς το συμφέρον των Ηνωμένων Πολιτειών-.

(A) να συνεχίσει να υποστηρίζει τις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών για μια συνολική λύση της διαίρεσης της Κύπρου· και

(B) για την Κυπριακή Δημοκρατία να ενταχθεί στο πρόγραμμα Σύμπραξης για την Ειρήνη του NATO (NATO 's Partnership for Peace Programme).

(β) ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ .—Διορθώνεται το άρθρο 620C(ε) του νόμου περί εξωτερικής βοήθειας του 1961 (22 U.S.C. 2373(e) ([22 U.S.C. 2373\(e\)](#))) —

(1) στην παράγραφο 1, με την διαγραφή της "κάθε συμφωνίας" και την προσθήκη "Εκτός από τις παρακάτω που προβλέπονται στην παράγραφο 3, κάθε συμφωνία". και

(2) προσθέτοντας στο τέλος της ακόλουθης νέας παραγράφου:

(3) Η απαίτηση σύμφωνα με την παράγραφο (1) δεν ισχύει για οποιαδήποτε πώληση ή άλλη παροχή οποιουδήποτε αμυντικού υλικού ή αμυντικής

υπηρεσίας στην Κύπρο, εάν ο τελικός χρήστης του εν λόγω αμυντικού υλικού ή αμυντικής υπηρεσίας είναι η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας."

(γ) ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥΣ ΣΧΕΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ.—

(1) ΓΕΝΙΚΑ. — Με την επιφύλαξη του εδαφίου (δ) και εκτός από την παράγραφο 2, αρχής γενομένης από την ημερομηνία της θέσπισης του παρόντος νόμου, ο Υπουργός δεν εφαρμόζει πολιτική άρνησης για εξαγωγές, επανεξαγωγές ή μεταφορές αμυντικών υλικών και αμυντικών υπηρεσιών που προορίζονται ή κατάνονται από την Κυπριακή Δημοκρατία, εάν:

(Α) το αίτημα υποβάλλεται από την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ή εξ ονόματός της· και

(Β) ο τελικός χρήστης τέτοιων αμυντικών υλικών ή αμυντικών υπηρεσιών είναι η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

(2) ΕΞΑΙΡΕΣΗ.—Η εξαίρεση αυτή δεν ισχύει για οποιαδήποτε άρνηση που βασίζεται σε αξιόπιστες ανησυχίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

(δ) ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΥΛΙΚΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΕΦΟΔΙΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

(1) ΓΕΝΙΚΑ.—Η πολιτική άρνησης για εξαγωγές, επανεξαγωγές ή μεταφορές αμυντικών υλικών σχετικών με τον κατάλογο πολεμικών εφοδίων των Ηνωμένων Πολιτειών στην Κυπριακή Δημοκρατία παραμένει σε ισχύ, εκτός εάν ο Πρόεδρος καθορίσει και πιστοποιήσει στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου σε χρόνο όχι λιγότερο από το έτος ότι:

(Α) η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας συνεχίζει να συνεργάζεται με την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών στις προσπάθειες εφαρμογής μεταρρυθμίσεων σχετικά με τους κανονισμούς για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών κανονιστικών ρυθμίσεων· και

(B) η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει λάβει και συνεχίζει να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα άρνησης, σε ρωσικά στρατιωτικά πλοία την πρόσβαση σε λιμένες για ανεφοδιασμό και εξυπηρέτηση.

(2) ΔΗΛΩΣΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗΣ.—Ο Πρόεδρος μπορεί να παραιτηθεί από τους περιορισμούς που περιέχονται σε αυτό το υποτμήμα για ένα οικονομικό έτος, εάν ο Πρόεδρος κρίνει ότι είναι απαραίτητο να το πράξει για τα εθνικά συμφέροντα ασφαλείας των Ηνωμένων Πολιτειών.

(3) ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΟΥ.—Σε αυτό το τμήμα, ο όρος " Κατάλληλες Επιτροπές του Κογκρέσου " σημαίνει—

(A) Η Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων και την Επιτροπή Ενόπλων Δυνάμεων της Γερουσίας· και

(B) Η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και την Επιτροπή Ενόπλων Δυνάμεων της Βουλής των Αντιπροσώπων.

ΤΜΗΜΑ 6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (INTERNATIONAL MILITARY EDUCATION AND TRAINING - IMET) ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Υπάρχει εξουσιοδότηση να διατεθούν 1.300.000 \$ για το οικονομικό έτος 2020, 1.500.000 \$ για το οικονομικό έτος 2021, και 1.800.000 \$ για το οικονομικό έτος 2022 για τη διεθνή στρατιωτική εκπαίδευση και την ενίσχυση (IMET) για την Ελλάδα και 200.000 \$ για το οικονομικό έτος 2020, 500.000 \$ για το οικονομικό έτος 2021, και 750.000 \$ για το οικονομικό έτος 2022 για τέτοια βοήθεια για την Κύπρο. Η ενίσχυση θα διατίθεται για τους ακόλουθους σκοπούς:

(1) Εκπαίδευση μελλοντικών ηγετών.

(2) Προώθηση της καλύτερης κατανόησης των Ηνωμένων Πολιτειών.

(3) Δημιουργία μιας σχέσης μεταξύ του στρατού των Ηνωμένων Πολιτειών και του στρατού της χώρας για την οικοδόμηση συμμαχιών για το μέλλον.

(4) Ενίσχυση της διαλειτουργικότητας και των ικανοτήτων για κοινές επιχειρήσεις.

(5) Εστίαση στην επαγγελματική στρατιωτική εκπαίδευση.

(6) Επιτρέπονται στις χώρες να χρησιμοποιούν εθνικά τους κονδύλια για λήψη μειωμένου κόστους για άλλες εκπαιδεύσεις και καταρτίσεις του Υπουργείου Άμυνας.

ΤΜΗΜΑ 7. ΞΕΝΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

(A) ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ.-Υπάρχει εξουσιοδότηση για να διατεθούν για το οικονομικό έτος 2020 3.000.000\$ για την ξένη στρατιωτική βοήθεια χρηματοδότησης (Foreign Military Financing -FMF) για την Ελλάδα για να βοηθήσει τη χώρα στην εκπλήρωση της δέσμευσής της ως μέλος του βορειοατλαντικού συμφώνου (NATO) στο να αφιερώσει το 20 % του αμυντικού προϋπολογισμού της για να ενισχύσει την έρευνα και την ανάπτυξη.

(B) ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΟΥ.-Είναι άποψη του Κογκρέσου ότι η Ελλάδα θα πρέπει να λάβει ισχυρή υποστήριξη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Κινήτρων Ανακεφαλαιοποίησης (European Recapitalization Incentive Program) που εφαρμόζεται από το Υπουργείο Άμυνας.

ΤΜΗΜΑ 8. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ F-35 ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ.

(α) ΓΕΝΙΚΑ.— Εκτός από τις προβλέψεις του υποενότητας (β), δεν μπορούν να δαπανηθούν ή αναλωθούν κεφάλαια—

(1) στη μεταφορά, στη διευκόλυνση της μεταφοράς ή να επιτραπεί η μεταφορά αεροσκάφους F-35 στη Δημοκρατία της Τουρκίας·

(2) στη μεταφορά πνευματικής ιδιοκτησίας ή τεχνικών δεδομένων που είναι αναγκαία για τη συντήρηση ή την υποστήριξη του αεροσκάφους F-35 ή σχετίζονται με οποιαδήποτε συντήρηση ή υποστήριξη του αεροσκάφους F-35· ή

(3) για την κατασκευή εγκατάστασης αποθήκευσης αεροσκάφους F-35 που μεταφέρεται στην Τουρκία ή διευκολύνεται με άλλο τρόπο την αποθήκευση αεροσκάφους F-35.

(β) ΕΞΑΙΡΕΣΗ.— Ο Πρόεδρος μπορεί να παραιτηθεί από τον περιορισμό του εδαφίου (α) κατόπιν γραπτής πιστοποίησης στο Κογκρέσο ότι η κυβέρνηση της Τουρκίας δεν σχεδιάζει ούτε προτίθεται να δεχθεί την παράδοση του συστήματος αεράμυνας S-400.

(γ) ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΑ. —Σε αυτή την ενότητα, ο όρος "μεταφορά" περιλαμβάνει τη φυσική μετεγκατάσταση εκτός των ηπειρωτικών Ηνωμένων Πολιτειών.

(δ) ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ. —Ο περιορισμός σύμφωνα με το εδάφιο (α) δεν ισχύει για τα αεροσκάφη F-35 που επιχειρούν οι Ένοπλες Δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών.

ΤΜΗΜΑ 9. ΑΙΣΘΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΕΡΑ ΑΜΥΝΑΣ S-400.

Είναι η αίσθηση του Κογκρέσου ότι, αν η κυβέρνηση της Τουρκίας αγοράσει το σύστημα αεράμυνας S-400 από τη Ρωσική Ομοσπονδία.

(1) μια τέτοια αγορά θα αποτελούσε σημαντική συναλλαγή κατά την έννοια του άρθρου 231(α) του Νόμου περί Αντιμετώπισης της Ρωσικής Επιρροής στην Ευρώπη και την Ευρασία (Countering Russian Influence in Europe and Eurasia Act) του 2017 ([22 U.S.C. 9525\(a\)](#))

(2) μια τέτοια αγορά θα έθετε σε κίνδυνο την ακεραιότητα και τη διαλειτουργικότητα της συμμαχίας του NATO·

(3) μια τέτοια αγορά θα επηρέαζε αρνητικά τις τρέχουσες επιχειρήσεις των Ενόπλων Δυνάμεων των Ηνωμένων Πολιτειών, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων συνασπισμού στις οποίες συμμετέχουν οι Ένοπλες Δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών·

(4) μια τέτοια αγορά θα είχε σημαντικό αντίκτυπο στην αμυντική συνεργασία μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Τουρκίας·

(5) μια τέτοια αγορά θα αύξανε σημαντικά τον κίνδυνο να τεθούν σε κίνδυνο τα αμυντικά συστήματα και οι επιχειρησιακές ικανότητες των Ηνωμένων Πολιτειών· και

(6) ο Νόμος περί Αντιμετώπισης της Ρωσικής Επιρροής στην Ευρώπη και την Ευρασία του 2017 υποχρεώνει στην επιβολή κυρώσεων δυνάμει του άρθρου 235 του εν λόγω νόμου ([22 U.S.C. 9529](#)) όσον αφορά κάθε άτομο ή φορέα που έχει εμπλακεί σε μια τόσο σημαντική συναλλαγή.

ΤΜΗΜΑ 10. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ.

(α) ΓΕΝΙΚΑ.—Το αργότερο σε 90 ημέρες μετά την ημερομηνία έκδοσης του παρόντος νόμου, ο Υπουργός Εξωτερικών, σε συνεννόηση με τον Υπουργό Άμυνας και τον Υπουργό Ενέργειας, να υποβάλλει στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου μια στρατηγική για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ενεργειακής συνεργασίας με χώρες της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένου του Ισραήλ, της Κυπριακής Δημοκρατίας, και την Ελλάδα.

(β) ΣΤΟΙΧΕΙΑ.— Η έκθεση που απαιτείται στην υποπαράγραφο (α) περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

(1) Περιγραφή της συμμετοχής των Ηνωμένων Πολιτειών και της υποστήριξης του φόρουμ φυσικού αερίου της Ανατολικής Μεσογείου.

(2) Αξιολόγηση όλων των πιθανών μηχανισμών παράδοσης στην Ευρώπη για τις ανακαλύψεις φυσικού αερίου στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

(3) Αξιολόγηση των προσπαθειών για την προστασία των υποδομών εξερεύνησης της ενέργειας στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών που ανήκουν ή εκμεταλλεύονται εταιρείες των Ηνωμένων Πολιτειών.

(4) Αξιολόγηση της ικανότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας να φιλοξενήσει Κέντρο Ενεργειακής Κρίσης (Energy Crisis Center) στην περιοχή, το οποίο θα μπορούσε να παρέχει βασικές εγκαταστάσεις για την υποστήριξη των προσπαθειών έρευνας και διάσωσης σε περίπτωση ατυχήματος.

(5) Αξιολόγηση του χρονοδιαγράμματος της πιθανής παράδοσης φυσικού αερίου στην περιοχή, καθώς και αξιολόγηση των χωρών τελικού προορισμού για την παράδοση φυσικού αερίου από την περιοχή.

(6) Σχέδιο συνεργασίας με επιχειρήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών που επιδιώκουν να επενδύσουν στην εξερεύνηση, ανάπτυξη και συνεργασία στον τομέα της ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου.

(γ) Μορφή.— Η έκθεση που απαιτείται σύμφωνα με την υποπαράγραφο (α) υποβάλλεται σε μη διαβαθμισμένη μορφή, αλλά μπορεί να περιέχει διαβαθμισμένο παράρτημα.

ΤΜΗΜΑ 11. ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΚΑΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ.

(α) ΓΕΝΙΚΑ .— Το αργότερο 90 ημέρες μετά την ημερομηνία έκδοσης του παρόντος Νόμου, ο Υπουργός Εξωτερικών να υποβάλλει στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου έκθεση σχετικά με την κακή επιρροή της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Κυπριακή Δημοκρατία, την Ελλάδα και το Ισραήλ από την 1η Ιανουαρίου 2017.

(β) ΣΤΟΙΧΕΙΑ.— Η έκθεση που απαιτείται στην υποπαράγραφο (α) περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

(1) Αξιολόγηση των στόχων ασφάλειας, πολιτικής και ενέργειας της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ανατολική Μεσόγειο.

(2) Περιγραφή των ενεργειακών έργων της κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ανατολική Μεσόγειο.

(3) Κατάλογο των μέσων ενημέρωσης ρωσικής εθνικής ιδιοκτησίας στις χώρες αυτές, συμπεριλαμβανομένου των ονομάτων των μέσων ενημέρωσης,

της κατά προσέγγισης τηλεθέασης και της αξιολόγησης του κατά πόσον το μέσο προωθεί τις απόψεις υπέρ του Κρεμλίνου.

(4) Αξιολόγηση της στρατιωτικής εμπλοκής της κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας στον τομέα της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της εμπλοκής αναδόχων, στρατιωτικών προϊόντων και προσωπικού.

(5) Αξιολόγηση των προσπαθειών που υποστηρίζονται από την κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας για την επιρροή των εκλογών στις τρεις χώρες, μέσω της χρήσης κυβερνοεπιθέσεων, εκστρατειών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή άλλων τεχνικών κακής επιρροής.

(6) Αξιολόγηση των προσπαθειών της κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας να εκφοβίσει και να επηρεάσει την απόφαση του Αγιοτάτου Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, ηγέτη 300.000.000 Ορθόδοξων Χριστιανών παγκοσμίως, να χορηγήσει το αυτοκέφαλο στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας.

(γ) Μορφή.— Η έκθεση που απαιτείται σύμφωνα με την υποπαράγραφο (α) υποβάλλεται σε μη διαβαθμισμένη μορφή, αλλά μπορεί να περιέχει διαβαθμισμένο παράρτημα.

ΤΜΗΜΑ 12. ΕΚΘΕΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

(α) ΓΕΝΙΚΑ .— Το αργότερο 90 ημέρες μετά την ημερομηνία έκδοσης του παρόντος Νόμου, ο Υπουργός Εξωτερικών να υποβάλλει στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου, το αργότερο μέσα σε 90 μέρες από την έναρξη της ισχύος του, έκθεση με καταγεγραμμένα περιστατικά από την 1^η Ιανουαρίου 2017, που σύμφωνα με τον Υπουργό Εξωτερικών παρεμποδίζουν τις προσπάθειες της Κυπριακής Δημοκρατίας να ερευνήσει και να εκμεταλλευτεί την ΑΟΖ και τους φυσικούς πόρους στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της

(β) Μορφή.— Η έκθεση που απαιτείται σύμφωνα με την υποπαράγραφο (α) υποβάλλεται σε μη διαβαθμισμένη μορφή, αλλά μπορεί να περιέχει διαβαθμισμένο παράρτημα.

ΤΜΗΜΑ 13. ΕΚΘΕΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΟΝ ΕΝΑΕΡΙΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

(α) ΓΕΝΙΚΑ .— Το αργότερο 90 ημέρες μετά την ημερομηνία έκδοσης του παρόντος Νόμου, ο Υπουργός Εξωτερικών, σε συνεννόηση με τον Υπουργό Άμυνας, να υποβάλλει στις αρμόδιες επιτροπές του Κογκρέσου έκθεση στην οποία απαριθμούνται τα περιστατικά από την 1η Ιανουαρίου 2017, προσδιορισμένα από τον Υπουργό Εξωτερικών παραβιάσεων του εναέριου χώρου της κυρίαρχης επικράτειας της Ελλάδας από τους γείτονές της.

(β) Μορφή.— Η έκθεση που απαιτείται σύμφωνα με την υποπαράγραφο (α) υποβάλλεται σε μη διαβαθμισμένη μορφή, αλλά μπορεί να περιέχει διαβαθμισμένο παράρτημα.

ΤΜΗΜΑ 14. ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΟΥ

Στο Νόμο αυτό, ο όρος "κατάλληλες επιτροπές του Κογκρέσου" σημαίνει την Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας (Committee on Foreign Relations of the Senate) και την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων (Committee on Foreign Affairs of the House of Representatives).

Παράρτημα «Β»

Επίσημες Επισκέψεις Αρχηγών Κρατών Ελλάδας - ΗΠΑ (1989-2020)

Επισκέψεις Προέδρων των ΗΠΑ στην Ελλάδα

Πρόεδρος ΗΠΑ	Πρωθυπουργός Ελλάδας	Τόπος Ημερομηνία
George H. W.Bush	Κωνσταντίνος Μητσοτάκης	Μέγαρο Μαξίμου Αθήνα 18-20 Ιουλ 1991
Bill Clinton	Κώστας Σημίτης	Μέγαρο Μαξίμου Αθήνα 19-20 Νοε 1999
Barack Obama	Αλέξης Τσίπρας	Μέγαρο Μαξίμου Αθήνα 15-16 Νοε 2016

Επισκέψεις Πρωθυπουργών της Ελλάδας στις ΗΠΑ

Πρωθυπουργός Ελλάδας	Πρόεδρος ΗΠΑ	Τόπος Ημερομηνία
Κώστας Σημίτης	George W.Bush	Λευκός Οίκος Washington D.C. 10 Ιαν 2002
Κωνσταντίνος Καραμανλής	George W.Bush	Νέα Υόρκη 18-23 Μαΐ 2004
Γεώργιος Παπανδρέου	Barack Obama	Λευκός Οίκος Washington D.C. Μαρ 2010
Αντώνης Σαμαράς	Barack Obama	Λευκός Οίκος Washington D.C.. Αυγ 2013
Αλέξης Τσίπρας Λευκός Οί- κος Washington D.C.	Donald Trump	Λευκός Οίκος Washington D.C. 17 Οκτ 2017
Κυριάκος Μητσοτάκης	Donald Trump	Λευκός Οίκος Washington D.C. 07 Ιαν 2020

